Установа адукацыі
“Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С.Пушкіна”

В.М. Касцючык

СКАЗАНА – ЗВЯЗАНА

МАТЭРЫЯЛЫ ДА РЭГІЯНАЛЬНАГА СЛОЎНІКА БРЭСТЧЫНЫ

БРЭСТ 2013

УДК 811.161.3’282
ББК 81.2Беи-4

Рэкамендавана рэдакцыйна-выдавецкім саветам установы адукацыі “Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна”

Рэцэнзент
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы і дыялекталогіі
УА “БрДУ імя А.С. Пушкіна”
Л.В. Леванцэвіч

Касцючык, В.М.

Сказана – звязана: матэрыялы да рэгіянальнага слоўніка Брэстчыны / В.М. Касцючык; Брэсц. дзярж. ун-т імя А.С. Пушкіна. – Брэст: БрДУ, 2013. – 71 с.

У выданні пададзены адметныя словы і фразеалагізмы Брэстчыны, што ствараюць цэласнае ўяўленне пра глыбіню і значнасць дыялектнай мовы Беларускага Палесся.

Матэрыялы слоўніка могуць быць выкарыстаны на занятках па дыялекталогіі, на спецкурсах і спецсемінарах, пры напісанні курсавых і дыпломных работ. Выданне прызначаецца студэнтам, вучням, даследчыкам-лінгвістам, выкладчыкам-філолагам, настаўнікам і ўсім тым, хто неабыякавы да лёсу роднай мовы.

Прысвячаецца дарагім бацькам!

Прадмова

У наш час, калі паўсюдна назіраецца дэвальвацыя маральных каштоўнасцей, калі мова забрудзілася грубымі, лаянкавымі словамі, шматлікімі запазычаннямі, асабліва важным з'яўляецца зварот да першакрыніц, да вытокаў народнага слова. Яшчэ В. фон Гумбальт лічыў, што аснову нацыі, яе дух стварае мова, менавіта праз яе адбываецца развіццё як асобы, так і народа ўвогуле. Вялікі нямецкі вучоны сцвярджаў, што мова – не нешта застылае, гэта сфера дзейнасці духу, прадукт, створаны ў кожны канкрэтны момант, статычны і пераходны. Праца розуму, што паўтаралася спрадвеку, імкнецца да гукавога выражэння думкі. Найвышэйшыя і самыя тонкія моманты структуры, асаблівасці мовы могуць быць спасцігнутыя не праз асобныя яе элементы, а праз звязнае маўленне, праз сукупнасць усёй гаворкі, якой і адпавядае мова. І праз гэтую сукупнасць выказванняў увасабляецца дух нацыі, таму мова – гэта глыбіннае і філіграннае выяўленне індывідуальнай своеасаблівасці нацыянальнага духу. Найперш факты мовы дапамагаюць, на думку В. фон Гумбальта, рэканструяваць жыццё былых пакаленняў, вытлумачыць дзеянні наступных. Менавіта праз мову адбываецца ўздзеянне нацыянальнага духу на іншыя народы і сусвет[1].

Асаблівую ролю ў жыцці кожнага чалавека мае родная мова, тая, на якой прамоўлены першыя словы. Якраз гэтая мова стварае непарыўную сувязь з тым маленькім куточкам, дзе ты з'явіўся на зямлі, зрабіў першыя крокі па жыцці. Свет адкрываўся табе праз назвы розных прадметаў. Рознамаітасць і багацце акаляючага свету фіксавалася ў словах. Розных – пяшчотных, мяккіх, далікатных і іх антыподах, грубых, цвёрдых, як камень. Так пазнавалася жыццё ў розных яго праявах. Спачатку адкрываліся словы – назвы прадметнага акалення, затым словы – характарыстыкі людзей, іх дзеянняў і ўчынкаў. Багацце роднага слова бачылася ў вялікім ахопе рэчаіснасці, а таксама ў самой структуры наймення, якая разнастайвалася прыстаўкамі і суфіксамі. Роднае слова паступова ўваходзіла ва ўсе праявы жыцця чалавека, станавілася яго своеасаблівым "пашпартам", "пасведчаннем", генетычным кодам. Яно нітавала з усім родам, які таксама карыстаўся ім, чэрпаў з роднай гаворкі ўсё неабходнае слоўнае багацце для выражэння сваіх думак і меркаванняў, пачуццяў і эмоцый.

Гадамі дыялектнае слова жыло ў шматлюднай вёсцы, дзе з пакалення ў пакаленне перадавалася, узбагачалася, шліфавалася. Але прыйшлі іншыя

1. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984. – С. 60-67.

часы – і ўрадлівасць вясковага асяроддзя на самавітае, каларытнае слова рэзка пачала зніжацца. Адышлі ў іншы свет нашы мудрыя, багатыя на казачныя словы дзядулі і бабулі, рэзка пастарэлі нашы бацькі і матулі, а іх мацакі-дзеці, як птушаняты, разляцеліся з роднага гнязда. У час глабальнай урбанізацыі і збяднення вёскі знікла моўная пераемнасць паміж бацькамі і іх дзецьмі. Многія маладыя людзі, аддаючы даніну модзе, сталі карыстацца “гарадской”, рускай мовай. І адыходзіць вясковае слова ў старыя хаты бацькоў, што аджываюць свой век. З сумам глядзіш, як адплывае ў нябыт, імгненна старэе родная вёска і з ёю – тая мова, якая так доўга была жыватворнай крыніцай вяскоўца. Так не хапае тых, хто будзе ганараваць роднае слова, карыстацца ім з вялікай пашанай.

У нашым слоўніку зафіксавана лексіка і фразеалогія гаворкі, якой карыстаюцца жыхары вёскі Заазёрная Маларыцкага раёна. Старая афіцыйная назва вёскі – Ганна-Спаская (да 1964 года), вулічнае найменне – Ра□дык. Вёска адносіцца да так званага Олтушскага ключа. Паводле царкоўнага летапісу, яна ўзнікла ў 1860 годзе пасля рассялення жыхароў вёскі Олтуш уладальнікам маёнтка Сяргеем Парошыным. Названа згаданым Парошыным ў памяць Ганны, жонкі дзеда па маці, генерала Мікалая Ланскага. Згодна сведчанняў старажылаў, месца рассялення доўга абмяркоўвалася вяскоўцамі. Успамінаюць, што спачатку збіраліся будавацца на “Заныбы□мыху”, побач з сучаснымі Арэхаўскімі разлівамі, пры старой Валынскай дарозе, што вяла з Берасця на Украіну. Аднак пасля доўгіх ваганняў усё ж спыніліся на сухой мясціне, што знаходзіцца недалёка ад Олтушскага возера. У выніку водная жамчужына апынулася як бы ў вянку – у акаленні чатырох вёсак. Сёння Олтуш і Ланская знаходзяцца побач з возерам і раздзяляюцца ім, а Заазёрная і Нікольская – па левы і правы бок ад Ланской, воддаль ад воднай артэрыі.

Як успамінаюць старыя жыхары, лес падыходзіў пад саму вёску. Недалёка знаходзіліся два возеры – памянёнае Олтушскае і Арэхаўскае, якія спачатку паміж сабою, а таксама з шацкімі азёрамі былі звязаны воднымі шляхамі. Блізкія лес і азёры стварылі спрыяльныя ўмовы для жыцця вяскоўцаў. Лес дарыў грыбы і ягады, а азёры – рыбу.

Жыццё на ўлонні маляўнічай мясцовасці выхоўвала прыгожыя, чыстыя душы, якія ўмелі выказваць словамі свае ўражанні і пачуцці. Фарміраваўся багаты ўнутраны свет апавядальніка. Такіх “казачнікаў” у вёсцы было многа. Збіраліся ў адной хаце і кожны зімні вечар вялі дапазна аповед пра розныя жыццёвыя гісторыі. А падлеткі, седзячы на печы, стоена слухалі гэтыя цікавыя жыццяпісы. Было ў вёсцы многа слынных “спыву□х і танэ□чныць”. Песня спадарожнічала вяскоўцам. Яна была разам з імі падчас святкавання значных жыццёвых падзей – на вяселлях і хрэсьбінах. Яе яны бралі з сабою на працу. Спявалі мужчыны і жанчыны,

дзяўчаты і хлопцы. Спявалі ў адным канцы вёскі і ў другім. Здавалася, у ціхі вечар ўсё наваколле напоўнена песняй. Каб душою адпачыць, скінуць з сябе цяжар жыццёвых клопатаў, збіраліся зімнімі вечарамі “на попраду□хы”. І тут песня акрыляла душы, напаўняла пяшчотай, давала сілу жыць і выжыць, нягледзячы ні на якія беды.

Вёска была багатая і на самавітых, разважлівых гаспадароў, якія ведалі, як весці справу так, каб быў прыбытак і запас у сям’і. Гаспадарская жылка і сёння вельмі адчувальная ў іх нашчадкаў. У вёсцы быў вельмі адчувальны калектыўны пачатак. Успамінаюцца з асаблівай пяшчотай тыя “то□локы”, што прыходзілі на дапамогу жанчынам, якія нарадзілі дзяцей, хворым гаспадыням падчас капання бульбы ўручную. У рэшце рэшт усё рабілі талакой – будавалі хату, рыхтавалі лес на будоўлю ці на дровы. Разам сваякі білі свінню на каляды, пасля чаго вечарам сыходзіліся на застолле – “на пычі□нку”. Не адно вяселле не абыходзілася без “запорі□жцюв” – незапрошаных людзей, якія ішлі глядзець нявесту, жаніха, “высі□льных”. Вёска жыла агульнымі падзеямі і клопатамі як у мірны час, так і ў гады ліхалеццяў. Праз яе пракаціліся войны і рэвалюцыя. Так, у гады Першай імперыялістычнай вайны яе жыхары вымушаны былі пакінуць родныя мясціны. Многія апынуліся ў далёкай Расіі. Цяга да роднай зямлі была настолькі моцнай, што прымусіла вярнуцца на радзіму, да пустой хаты і запусцелага поля. У гады Вялікай Айчыннай вайны вёска была акружана немцамі. За сувязь з партызанамі яе чуць не спалілі. Многія мужчыны не вярнуліся з поля бою. Не прыйшлі бацькі – і засталіся сіратамі дзеці. Загінулі мужы – і ўдовы мусілі самі гадаваць дзетак. Бралі ў рукі плуг, каб рыхтаваць глебу да новага пасеву, бралі касу, каб пракарміць схуднелую карову. А самі сіраты-падлеткі кожную вясну ехалі на Украіну, каб зарабіць грошы для сям’і.

Сённяшняе маладое пакаленне чуе пра гэта з вуснаў састарэлых дзядоў і бацькоў і думае, што яно шчаслівае. Яго дабрабыт забяспечылі нястомныя рукі прадзедаў, тых, каму так многа прыйшлося выцерпець у гады ліхалецця.

Гаворка вёскі Заазёрная багатая на самабытныя словы і ўстойлівыя выразы. У ёй занатавана многа яркіх характарыстычных найменняў. Яна вартая захавання, бо з’яўляецца гістарычным помнікам, створаным вяскоўцамі, своеасаблівай энцыклапедыяй жыцця вялікай колькасці пакаленняў.

У даведніку прыняты наступныя ўмоўныя скарачэнні слоў, спалучэнняў слоў:

аг. – агульны род
асудж. – асуджальнае
безасаб. – безасабовы

выкл. – выклічнік
выш. ст. пар. – вышэйшая ступень параўнання
груб. – грубае
дзеепрым. – дзеепрыметнік
ж. – жаночы род
жарт. - жартаўлівае
заг. – загадны лад
займ. – займеннік
зак. – закончанае трыванне
зборн. – зборны назоўнік
злуч. – злучнік
зневаж. – зневажальнае
іран. – іранічнае
ласк. – ласкальнае
мад. сл. – мадальнае слова
мн. – множны лік
н. – ніякі род
неадабр. – неадабральнае
незак. – незакончанае трыванне
памянш. – памяншальнае
перан. – пераноснае значэнне
прым. – прыметнік
прысл. – прыслоўе
прэд. – прэдыкатыў
у знач. прысл. – у значэнні прыслоўя
у функ. вык. – у функцыі выказніка
часц. – часціца

ЛЕКСІЧНЫ СЛОЎНІК

А

АБО□, *часц.* Хіба. *Або він був брыгадіром?*

АЙ, *часц.* Ці. *Ай батько пошов?; Ай ты підэш полоты?*

АСЦЁ□□, *выкл.* Выказвае здзіўленне, захапленне, радасць. Вось дык. *Асцё! Якая Таня хозяйка!*

Б

БАБЫЯ□, *ж.* Мажная, тоўстая жанчына. *Ой, то Маруся стала такая бабыя!*

БАЗА□РЫТЫ *з кім, незак.* Размаўляць. *Будэ там она с тобою базарыты…*

БАРАБОЛЯ, *ж.* Вялікі жывот. *Такую бараболю найіў!*

БАРМОЛЕ□Й, *м., зневаж.* Тоўсты, здаровы чалавек. *О! Такый бармолей!*

БАЦУВА□ТЫ, *незак.* З цяжкасцю ісці. *Ой то тежко бацуваты по тэму сніговы.*

БЕЛЛЁ□, *н.* Бялізна. *Вітэ, мусытька, будэтэ мынеты беллё.*

БО□МБАТЫ *што, незак., неадабр.* Гаварыць абы-што. *І нашо такое бомбаты.*

БО□МКАТЫСЬ, *незак., неадабр.* Хадзіць без справы, сур'ёзнага занятку. *Будэ вжэ бомкатысь ныжжынатый.*

БОР, *м.* Бор, сасновы лес. *Трэба йты в бор по брушны□ці.*

БОРОНЫ□ТЫСЯ, *незак.* Абараняцца, адбівацца. *Так тылушка бороныцця, як дойіш.*

БО□РСАТЫ[1] *што, незак.* Выцягваць, выліваць што-н. *На Морга□х борсалы воду, так затопыло.*

БО□РСАТЫ[2] *каго,незак.* Пераносіць з месца на месца каго-н. *Цілый дэнь тыко й борсалы бабу.*

БОЎТУ□Н, *м., груб.* Балбатлівы чалавек. *Наговорыў бочку орышта□нтуў той боўтун.*

БО□ХАТЫ[1] *што, незак.* Сячы што-н. *Верка й сама раньшэ бохала дрова.*

БО□ХАТЫ[2] *што, незак.* Адбываць што-н., выконваць якую-н. павіннасць, абавязак. *Бохаеш і бохаеш тую коле□йку.*

БО□ХНУТЫСЯ, *зак.* Бахнуцца, паваліцца з шумам. *Зашла в сіны і там бохнулася.*

БРУ□КНУТЫ, *зак., неадабр.* Адказаць хутка, незадаволена. *Оны со мною мало говорылы. Шо-ныбудь бркнэ і всё.*

БРУСЕ□НЬ, *ж.* Плесня. *Знымы брусень, а потом пы.*

БРУХЫ□ДЛО, *н., зневаж.* Чалавек тоўсты, з жыватом. *Такое брухыдло став. А шо ш там лэгко робыты.*

БРЫНЬКОТУ□ХА, *ж., неадабр.* Балбатлівая жанчына. *Прыйшла тая брынькотуха, наговорыла бочку орышта□нтув.*
БРЭ□КОТ, *м., груб.* Тоўсты, дужы мужчына. *Я його ны познала. Брэкот такый.*
БУДДЭ□НЫШНЫЙ, *прым.* Будзённы, несвяточны. *То у мэнэ буддэнышна сподныця.*
БУДЬ БЫ, *часц.* Быццам бы. *І Івана ны було на высіллі, будь бы його ныхто ны клыкав; Ны було ейі в цэркві, будь бы хвора; Казав, будь бы завтра будуть быты свы□ня.*
БУЗУВА□ТЫ *што, незак., неадабр.* 1. Многа класці куды-н. *На□шо стылько бузуваты тых еблык в чыгуны□.* 2. Многа есці. *Оны всё подре□д бузують, ны пырыбыраюсь в йіді□.*
БУКНА□ТЫЙ, *прым.* Тоўсты. *Вжэ кішка знов букната.*
БУРБЫ□ЛОК, *м., іран.* Тоўсты, збіты чалавек. *Хыба ш такого бурбылка зборэш!*
БУ□РЫТЫСЯ, *незак.* Выяўляць незадаволенасць. *Він то, можэ, й согласывся, алэ Ніна бурытыся будэ.*
БУСУНДУ□К, *м., зневаж.* Моцны, дужы чалавек. *То й Вася ны плохый. Добрый бусундук.*
БУТУ□Н, *м., іран.* Вёрткі, жывы хлопчык. *Такый бутун вжэ. Лэдь вдэржела в руках.*
БУ□ЦКА, *ж.* Кавалак. *Такую буцку мнеса стырта□шыв, змоло□в.*
БЫДУВА□ТЫ, *незак.* Мучыцца, бедаваць. *Як я быдую с тымы ногамы.*
БЫ□ТЫ *ў што, перан.* Асляпляць, пазбаўляць зроку. *Сонцэ так б'е в вочы.*
БЭРЭСТЫ□ЦЬКЫЙ, *прым.* Брэсцкі. *Катя нашла жыніха бэрэстыцького.*

В

В, *прыназ. з В, М скл.* Выражае: 1. Аб'ектныя адносіны. *Вечно сыдыть за тым столом, вгны□рыцця в кныжкы□; Ніна була в нывостка□х у Ганны.* 2. Адносіны спосабу дзеяння. *Як у мэнэ голова болыть, ідэ в кругы.*
В'ЯЗА□ТЫСЯ *да каго, незак., неадабр.* Чапляцца, вязацца да каго-н. *Нашо було чыпаты, в'язатыся до ейі.*
ВАГА□ТЫСЯ, *незак.* Вагацца, быць у нерашучасці, адчуваць неўпэўненасць. *Він вагаецця, чы вызты.*
ВАЖНЫ□Й, *прым.* Цяжкі, важкі. *Батько буў важный чоловік. Я його хворого ны могла дёрнуты.*
ВАЛІ□ЗКА, *ж.* Чамадан. *Ціла валізка тэйі одэжы осталась.*
ВАЛОВА□ТЫЙ, *прым.* Павольны. *Бройлеры валоваты, а інкубаторы шустры.*

ВАЛЫ□ТЫ, *незак.* Рухацца, перамяшчацца. *Дысь автобус якыйся валы□ть по багні□.*

ВА□ЛЬБУХ, *м., зневаж.* Лянівы, маларухомы чалавек. *Настуяшчый вальбух, з місця ны можна зрушыты; Стала баба вальбухом, як глына.*

ВАЛЯ□ТЫ, *незак.* Ісці. *Валяй в магазін хутко.*

ВАТЯ□К, *м.* Цёплая куртка. *Валё, купына-но мні такого ватяка□.*

ВГАДА□ТЫ, *зак.* Прыдумаць, угадаць. *Оля ны вгадае, в шчо вбратыся.*

ВГЛУБ, *прыназ. з Р скл.* Выражае часавыя адносіны. *То було вглуб осыны.*

ВГЛУМЫ□ТЫ *што, зак., неадабр.* Знішчыць, зрабіць непрыгодным. *Вжэ той дошч вглумыть горо□д.*

ВГОРІ□ТЫ, *зак.* Моцна прыгарэць. *Коструля вгоріла, вкіпіла.*

ВГРО□БЫТЫ *што, зак., груб.* Знішчыць, вывесці з ужывання. *Взеў вгробыў і машыну, і мотоцыкла.*

ВДОГО□Н, *прысл.* Следам, наўздагон. *А Наташа за йім слідом, вдогон пошла.*

ВЖУ□ЖМАТЫСЯ, *зак., іран.* Цёпла апрануцца. *Ты дысь так вжужмалася, шо й повырнутысь ны можэш.*

ВЖЫВА□ТЫ, *незак.* Многа смачнага есці, раскашаваць. *То стылько канфет прывіз! Вжэ бач і будытэ вжываты.*

ВЗ'ЙІ□СТЫСЯ *на каго, зак., неадабр.* Раззлавацца, уз'есціся на каго-н. *Ны с того ны с сёго вз'йівся на мэнэ.*

ВЗДУ□МАТЫ, *зак.* Уздумаць, успомніць. *Як вздумаю, і шо в тэйі жызні добрэ бачыв? Однэйі тыко роботы по горло.*

ВІК, *прысл.* Ніколі. *Вжэ я вік ны буду вспомынаты про той довг.*

ВКІПІ□ТЫ, *зак.* Зарасці (пра агарод). *Всё вкіпіло, шо й рук ны всунэш.*

ВКРУГОВУ□Ю, *прысл.* Вакол чаго-н. *Дысь ты сённе вкруговую ходыш.*

ВКРАЙ, *прыназ. з Р скл.* Выражае прасторавыя адносіны. *Я всё ходыла по грыбы вкрай Заныбы□мыха.*

ВМО□ТУВАТЫ *што, незак.* Выконваць многа працы; рупіцца, шчыра працаваць. *Там шэ Татена всю роботу вмотуе.*

ВОВКОВА□ТЫЙ, *прым.* Маўклівы; які пазбягае людзей. *Оны всі такыйі вовковаты.*

ВО□ДЯНО, *прэд.* Мокра, многа вады. *На дворі так водяно, сыро.*

ВОРОТЫ□ЛО, *н., іран.* Тоўсты, дужы чалавек. *Воротыло такое, шо ёму тыйі мышкы вкынуты.*

ВОРО□ЧАТЫ, *незак.* Падымаць, пераносіць каго-н. *Хыба вітэ, батько ворочав ейі.*

ВПАДА□ТЫ *за кім,* незак. Упадаць за кім-н., моцна кахаць каго-н. *Кажуть, она добрэ впадала за йім.*

ВПРО□ГОЛОДЬ, *прысл.* Мала кормячы. *В больніцы впроголодь трымалы.*

ВПЫВА□ТЫСЯ, *незак.* Напіваецца дап'яна, упіваецца. *Ты вжэ там на высіллі ны впывайся.*
ВПЫНЕ□ТЫ *каго, незак.* Спыняць каго-н. *Я тэбэ ны впынею, йідь в Овту□ш.*
ВПЫРІ□Д, *прысл.* Раней. *Мотруна впырід вмырла за Марусю.*
ВРОБЫ□ТЫ *што, зак.* Вымазаць, упэцкаць у што-н.; урабіць. *Дэ ш ты так вробыў куртку?*
ВРО□ДА, *ж.* Спрыянне чаму-н. *Бач і врода на той дошч. Каждый дэнь ідэ.*
ВРЫВА□ТЫ *што, незак.* Пазбаўляць сілы, абяссільваць што-н. *Той полудэнь рукы врывае.*
ВРЭ□ДНЫЙ, *прым.* Непаслухмяны. *Просыла лісу□ забыты. І вухом ны повіў. О, якый врэдный!*
ВСКОЛЫХНУ□ТЫСЯ, *зак., перан.* Захваляваецца. *Я аж всколыхнулася: "Якый Дмітрук умэр?"*
ВСТОРЧ, *прысл.* Прама. *Постав всторч подушку.*
ВТІХАРА□, *прысл.* Ціха, без дазволу. *Прышлы, втіхара забралы тую швейну машынку.*
ВТКНУ□ТЫ *што, зак.* Пакласці абы-дзе, уткнуць што-н. *Взев тут масло вток!*
ВТО□ЛЫТЫСЯ, *зак.* Супакоіцца. *Я ны втолылыся, купыла новэ выдро.*
ВТРАМБУВА□ТЫ *што, зак.* Ушчыльніць і выраўняць што-н.ціскам; утрамбаваць. *Вжэ втрамбувалы емку.*
ВТРАСТЫ *што, зак.* Уладзіць, узгадніць што-н.; утрэсці. *Пойідь раній, можэ, втрасэш свойі дела.*
ВТРОВЫ□ТЫСЯ, *зак.* Пачаць часта наведвацца куды-н., унадзіцца. *Вжэ ліса втровылася до нас. Всі курэ вытягнэ.*
ВТРЫПА□ТЫСЯ, *зак.* Стаць добра вытаптанай. *Як хутко стэжка втрыпалася!*
ВТЭ□РПЫТЫ, зак. Стрымацца, уцярпець. *Там тобі она втэрпыть ны росказаты.*
ВУ□ЖВА, *ж.* Працавітая, цягавітая жанчына. *Як тая Маруся вужва! Працюе й працюе.*
ВУЖО□ВЫЙІ, *мн.* Неядомыя грыбы. *Якыхся вужовых набрав, повыкыдовалы на смітнык.*
ВУРВА□ТЫ *чаго, зак.* Уварваць; вырваць невялікую частку чаго-н. *Трэба шэ шчавуху□ вурваты.*
ВХОДЫ□ТЫСЯ, *зак.* Ухадзіцца, не лезці ў шкоду (пра кароў). *Шо вжэ зара пасты! Скотына входылася.*
ВШТУ□РАТЫ, *зак.* Здагадацца. *То ш то вштурала, хто то був.*

ВШЧЫПЫ□ТЫ *што, зак., неадабр.* Аддаць што-н. *Взяла йім грошы вшчыпыла.*

ВШЫ□ТЫСЯ, *зак.* Бясследна знікнуць, ушыцца. *Кудысь вшывся. Зранку тыко був.*

ВЫ□БАЛОВАТЫ *каго, зак.* Сілком выцягнуць адкуль-н. *Мусыть, ёго вжэ ныхто ны выбалуе. Так і будэ він там сыдіты.*

ВЫ□БРАТЫСЯ[1], *зак.* Знайсці магчымасць, час пайсці, паехаць куды-н.; выбрацца. *На цілый дэнь выбрався з домы.*

ВЫ□БРАТЫСЯ[2], *зак.* Распагодзіцца. *Завтра ужэ выбырыцця на погоду.*

ВЫ□БУТЫ, *зак.* Ачуняць, паправіцца. *То ш то выбула после такэйі хворобы, поправылася.*

ВЫ□БЫТЫСЯ *з чаго, зак.* Пазбавіцца чаго-н. *Я зусім ны могу спаты, выбылася с сну.*

ВЫ□ДРОЛЁВАТЫ *да каго, зак.* Вывезці куды-н. *Він нас вывыз, выдролёвав до Се□зіка.*

ВЫДУРЕ□ТЫСЯ, *незак., неадабр.* Паводзіць нябе непрыстойна, сваволіць. *Насця! Хватыть выдуретыся!*

ВЫДЫРА□ТЫ *што, незак., неадабр.* Нахабна забіраць што-н. *Тыко й робыла, шо выдырала у мэнэ грошы.*

ВЫ□ЗВЫРЫТЫ, *зак.* Даведацца пра што-н. *То ш то вызвырыў, шо він діжурыть. І взеў собаку забыў.*

ВЫКАЛЁ□БА, *аг., неадабр.* Чалавек, які перабірае нечым, шукае лепшага. *То у нас такая выкалёба, абы-чого ны будэ йісты.*

ВЫ□КОНАТЫ *што, зак.* Вытрымаць што-н. *Стылько роботы! Як і выконаты тое всё!*

ВЫКОНШТО□ВУВАТЫ *што, незак., неадабр.* Настойліва выпрошваць у каго-н. *Алэ і дывчыны□ско, выконштовуе канфеты у бабы.*

ВЫ□КРУНУТЫСЯ *каля каго, зак.* Выявіць строгасць, патрабавальнасць; выгаварыць каго-н. *Ныма кому выкрунутыся коля тэ□бэ!*

ВЫ□КЫНУТЫСЯ, *зак.* Быць зусім не падобным да іншых, быць горшым. *Старшыйі хлопцы харошы, а мэньшый выкынувся; То одэн Саша такый выкынувся, а тыйі хлопцы харошы.*

ВЫ□КЫСНУТЫ, *зак.* Згніць з-за лішку вільгаці. *Як так будэ літы, то выкыснэ, вымокнэ горо□д.*

ВЫ□ЛУПОК, *м., іран.* Чалавек з вялікімі, выпуклымі вачыма. *Ай того малого вылупка с собою повызуть?*

ВЫ□ЛЫВОК, *м., іран.* Малое дзіця. *Шо ты з вылывком тым будэш робыты сама?*

ВЫНОВА□ТЫТЫ *каго, што, незак.* Вінаваціць, асуджаць каго-н. *Нашо вжэ кого выноватыты. Можэ й в своейі хаты такое случылося б; Хватыть выноватыты тое, чого ныма.*

ВЫНУ□ТА, *аг., неадабр.* Капрызлівы, патрабавальны чалавек. *Тая Таня – якаясь вынута. Нудыть і нудыть, шоб купылы новую одэжу.*
ВЫ□НЦЫ, *мн.* Лішак, край. *А нашо ш ты налыла мыску з вы□нцамы!*
ВЫ□НЫСТЫ, *зак.* Патраціцца. *На скілько выныслы тыйі мойі грошы?*
ВЫНЫ□ТЫ *каго, незак.* Абвінавачваць каго-н. *Мэнэ всі вынеть за того горо□да, шо взяла на Морга□х.*
ВЫНЮ□ХОВАТЫ *што, незак., груб.* Выведваць, вынюхваць. *Прыходыв два разы просто так. Так то шось вынюхуе.*
ВЫ□ПОГОДЫТЫ, *зак.* Выпагадзіцца. *Кажуть, шо с понылілка вжэ выпогодыть.*
ВЫ□РОБЫТЫ *што, зак.* Добра падрыхтаваць глебу для пасеву, пасадкі; вырабіць што-н. *Міша собі выробыв такое полэ!*
ВЫ□РЫГНУТЫ *на каго, зак.* Вылаяцца, са злом сказаць. *Так на мэнэ вырыгнула в аптецы.*
ВЫРЭ□МКО, *м., іран.* Тоўсты чалавек. *Добрый вырэмко, той Петя.*
ВЫ□СВАТАТЫ *каго, зак.* Знайсці каго-н. *Ты собі высватала хлопця чы не?*
ВЫ□СКАЗАТЫ *што, зак.* Расказаць пра што-н. *Шоб зашла да высказала всё, шо на душі.*
ВЫ□СКЫТАТЫСЯ, *зак.* Нечакана праявіцца. *Такое горэ выскыталося на нас.*
ВЫСОВА□ТЫСЯ, *незак.* Рухацца, набліжацца. *Вжэ й хмара высоваеця.*
ВЫТВА□РА, *аг., іран.* Чалавек, здатны на незвычайныя, дзіўныя ўчынкі. *Ой то ты, вытвара, обманула мэнэ!*
ВЫ□ТЛЫНА, *ж.* Адкрытае для ветру месца. *На вытлыны так було зымно па□сты.*
ВЫ□ТОРОПЫТЫСЯ, *зак.* Спалохацца, шырока расплюшчыць вочы. *Як побачыў ёго кінь, выторопыўся, стаў як вкопаный.*
ВЫТРЫБО□ВУВАТЫ *што, незак.* Патрабаваць чаго-н. *Трэба було більшу пенсію вытрыбовуваты.*
ВЫХВАЛЕ□ТЫСЯ, *незак.* Выхваляцца. *Він показував чырво□ныць, выхвалевся, шо мае.*
ВЫ□ХВОРОВАТЫ *каго, зак., неадабр.* Зволіць з працы каго-н., пазбавіцца каго-н. *Она ёго выхворовала з роботы.*
ВЫХО□ДЫТЫ *ад каго, незак.* Распаўсюджвацца. *Шоб од нас ны выходыло нычого.*
ВЫ□ХОР, *м., іран., перан.* Шумны, вёрткі чалавек; непаседа. *Тая Валя – добрый выхор.*
ВЫ□ЦАПАТЫ *каго, зак.* Знайсці каго-н. *Там-но выцапай собі кавалера.*

ВЫ□ЦВЫХ, ВЫЦВЫ□ХТУС, *м., іран.* Жвавы, надзвычай рухавы чалавек. *Шэ она справна, такый выцвых; Такыйі выцвыхтусы. Там оны бабу тую будуть слухаты.*
ВЫ□ШМАГЛЁВАТЫ *што, зак.* Вычысціць што-н. *Так вышмаглёвала горо□да, шо й зылынкы ныма.*
ВЫ□ШУРХАТЫ *каго, зак.* Адправіць, накіраваць каго-н. *Вжэ взяла хлопчыка вышурхала в лагер.*
ВЭСЭ□ЛОСТЬ, *ж.* Весялосць. *Вжэ у мэнэ ныякойі высэлості ныма.*

Г

ГА□БАТЫ *каго, незак.* Выгаворваць каго-н., называць заганы. *Тыко габае тую дівчыну.*
ГАЙНО□, *прэд.* Пуста. *Выходь сюды с тэі харасцьвы□. Тут гайні□й.*
ГА□ЛОВЭНЬ, *м., неадабр.* Непаседа, няўрымснік. *Хто того га□ловня прыпыныть?*
ГАЛЯНЦА□ТЫ, *незак., неадабр.* Хадзіць без справы. *А шо Антон по Молорыті галянцае?*
ГА□МУЗОМ, *прысл.* 1. Усё разам, агулам. *Прыбыры-но в газовыйі: всё лыжыть гамузом.* 2. Следам у вялікай колькасці. *Стылько курый розвыла! Ходять гамузом.*
ГАРКОТНЕ□, *ж.* Сварка, крык. *Такую гаркотню устройіты трэба було.*
ГЛЁ□МАТЫ *што, незак.* Есці, жаваць што-н. *От, просыть йісты. Давай глёматы шо-ныбудь.*
ГЛУ□ШЭНЬ, *м., іран.* Глухі чалавек. *То ты глушэнь, нычого ны чуеш.*
ГНІ□ВАТЫСЯ *на каго, незак.* Гневацца, абурацца, злаваць на каго-н. *Чого вітэ на мэнэ гніваетэся? Шо я вам плохого зробыла?*
ГНЫВЛЫ□ВЫЙ, *прым.* Які гневаецца, затойвае крыўду. *Ны будь такэю гнывлывыю.*
ГНЫЛЬ, *ж.*, ГНЫЛЕ□ЧЧЭ, *н., зневаж.* Слабы, хворы чалавек. *Гныль я, ны на шчо ны здатная; Нашо вжэ мні жыты на світы, такэму гнылеччу?*
ГОВОРУ□Н, *м.* Гаварлівы чалавек. *Той Ювту□х був такый говорун.*
ГО□ЖЫЙ, *прым.* Немалы. *Він тогді був вжэ гожый хлопчык.*
ГОЛЁ□ПЫ, *мн.* Голыя ногі. *Сыхоч вбырыся, бо дам по тых голё□пах.*
ГОЛОВ'Е□, *н., зборн.* Шапкі. *Сыво. Голов'е такое у грыбів.*
ГОЛОВЯ□КА, *аг., неадабр.* Няўрымснік, шкоднік. *Як то клас був! Одны головякы.*
ГОЛУДОВА□ТЫ, *незак.* Адчуваць недахоп у ежы, пастаянна недаядаць; галадаваць. *Мы ны голудовалы, у діда всігды хліба хватало.*
ГОЛЮПА□ТЫЙ, *прым.* Даўганогі. *Она ростэ. Вжэ зара голюпата така.*
ГОЛЯКО□М, *прысл.* Без адзення, галяком. *До повдне, як ныхто ны заставыть, будэ голяком ходыты.*

ГО□МАТЫ, *незак.* Марудна есці. *От гурка гомаю. Твэрдый вэльмы; Прывыкла всё ротом гоматы.*

ГОРЛА□Ч, *м., неадабр.* Крыклівы чалавек. *Чого ты крычыш так? Якыйсь горлач.*

ГОРО□ДНІНА, *ж., зборн.* Агароднiна. *Баба всё врэмя ходыла на городніну.*

ГОРУВА□ТЫ, *незак.* Крыўдзіцца, гневацца на каго-н. *Він горуваў цілу осэнь.*

ГО□СТРЫЙ, *прым., перан.* Востры, пранізлівы. *Сыхоч вбырайся тыпло. Такый гострый вітёр!*

ГОСТЫ□НА, *ж.* Гасціна, застолле. *Добру гостыну зробылы.*

ГОТУВА□ТЫ *што, незак.* Рыхтаваць, гатаваць што-н. *Готуй, старуха, дэсять тысяч.*

ГОТУВА□ТЫСЯ, *незак.* Рыхтавацца да чаго-н. *В Молорыты зара так готуюцця до дожынок.*

ГРАВЛЫ□ВЫЙ, *прым.* Гуллівы, ахвочы пагуляць. *Такый котык гравлывый.*

ГРЫ□МАТЫ *на каго, незак., неадабр.* Выгаворваць каго-н., абвінавачваць у чым-н. *Тыко грымають на мэнэ всі.*

ГУЧЕ□ТЫ, *незак., неадабр.* Павышаць голас на каго-н., выяўляць незадаволенасць; крычаць. *Дысь почыпывся гучеты на тую дівчынку.*

ГУШЧЫРЭ□ВЫНА, *ж.* Густое, непраходнае месца. *А шо коло вас лісы□ завыстыся, такая гушчырэвына.*

ГЫ□МАЛЛЕ, *н., зборн.* Сцвалы з лістамі, на якіх няма пладоў. *Толку там с тых помыдоруў. Однэ гымалле поросло.*

ГЭТО[1]□, *прысл.* Не так даўно. *Гэто заходыла до мэнэ Стэпка; Гэто прыйіжджев Марко в госты.*

ГЭТО[2]□, *часц.* Ж. *Молочка добрэ гэто з'йісты.*

ГЭТЬ, *прысл.* Зусім, поўнасцю. *Я гэть змокла, под такый дошч попала.*

Д

ДАВА□НЫ, *дзеепрым.* Накормлены. *Шэ свынэ мойі ны даваны.*

ДА□ЛІЙ, *прысл.* Далей. *Одыйды одь його далій.*

ДБАЁ□ХА, *ж.* Дбайная, руплівая гаспадыня. *О, она стараецця для дытый. Такая дбаёха.*

ДВЫ□ГАТЫ, *незак., іран.* Танцаваць. *Коля так двыгав на высіллі.*

ДЕ□ДЫНА, *ж.* Дзядзіна; дзядзькава жонка. *Оны любылы тую свою дедыну.*

ДЗІРКА□Ч, *м., іран.* Задзірлівы, патрабавальны чалавек. *Такый дзіркач! Давай ейі кажным вэчором катай.*

ДЗЫ□ГА, *ж., неадабр.* Непаседлівая, вёрткая дзяўчына. *Седь-но хоть ты, дзыга!*

ДЛЯ ТОГО□, *часц.* Усё ж такі. *Хорошэ оны жывуть для того.*

ДО, *прыназ. з Р скл.* Выражае: 1. Прасторавыя адносіны. *Батько пойіхав до Владавы і вмэр там; Таня пойіхала до свэйі квартіры.* 2. Часавыя адносіны. *Она мні до року снылася; Маты будэ до самого смырку□ лупа□тыся.* 3. Аб’ектныя адносіны. *Ой, взялася бытыся до тэбэ!*

ДОБУ□ТЫ[1] *што, незак.* Дастаць, раздабыць у выніку пошукаў, намаганняў. *Батько добудэ грошы. Трэба ш такую сымню накормыты, вбраты.*

ДОБУ□ТЫ[2], *зак.* Прабыць дзе-н. да пэўнага тэрміну. *Ай, я добуду той тыждэнь і піду до свэйі хаты.*

ДОБЫ□ТЫСЬ *да чаго, зак.* 1. Распытваючы, даведацца, дапытацца аб чым-н. ад каго-н. *Шоб добытыся туды, трэба добрэ у людэй роспытаты.* 2. Дабіцца, настойлівымі намаганнямі дамагчыся чаго-н. *Якыйі йім грошы там платять! Добылысь до такэйі роботы.*

ДОВЫСТЫ□СЯ[1], *зак., безасаб.* Давесціся; стаць непазбежным, здарыцца ў сувязі з якімі-н. абставінамі. *Довылося мні стылько гора пырытырпіты.*

ДОВЫСТЫ□СЯ[2], *зак.* Дайсці да чаго-н. *До чого довыдэцця тое люде! Зусім ныввартным станэ.*

ДОГАНЕ□ТЫ[1] *каго, незак.* Папракаць чым-н. *Він мэнэ постоянно доганее, шо то ёго хата, він постройів.*

ДОГАНЕ□ТЫ[2] *што, незак.* Шукаць чаго-н. *Ты шэ завтра будэш доганеты вчорашне. Найдэш выпывку.*

ДОДА□ТЫ *чаго, зак.* Дадаць, дабавіць чаго-н. *Той последній дошч мныго воды додаў. Коля цэрквы старій стойіть вода.*

ДО□ДРАХЫ, *мн.* Старая, зношаная вопратка. *Тыко тыйі додрахы возьмы порубай; Я вжэ в такых додрахах ны буду ходыты.*

ДО□КЫ, *прысл.* Дакуль, да якога часу. *Докы я буду мучытыся?!*

ДО□ЛЫЙКО, *выкл.* Выказвае роспач, пачуццё безнадзейнасці, упадку духу. *Ой, долыйко! То й плохо, шо картошкы ныма.*

ДОМА□ХА, *ж.* Жанчына, якая часта бывае дома. *Дысь кажду ныділю йі□дэ додом. Якаясь домаха.*

ДОНУ□ДА, *аг., неадабр.* Патрабавальны, надакучлівы чалавек. *Тыко выконштовуе, донуда тая; Як ты донуда, ны можна угодыты.*

ДОНУ□ДЛЫВЫЙ, ДОНУ□ДНЫЙ, *прым.* Надакучлівы, назойлівы. *До чого донудлыва! Нудыть і нудыть цілый дэнь; Як ты з годамы став донудный!; То робота донудна.*

ДОП’Я□ТЫ *каго, зак.* Назаліць, надакучыць каму-н. *Так доп’яла□, шо, зда□еццця,в світ білый пошла одь ейі.*

ДОПАДА□ТЫ *да чаго, незак.* Настойліва імкнуцца да чаго-н. *Там шэ Міша допадае до того копання.*

ДОПІ□РО, ДОПІ□РЫЙКО, *прысл.* Цяпер. *Допіро вжэ ты спокойно можэш йіхаты; Допіро діты з батькамы ны хочуть жыты; Якое всё допіро дорогое; Допірыйко всё пырывырнулося ввэрх дном, світ зусім ны той стаў; Я була колыся міцна, а допірыйко зусім ныгодна.*

ДОПЫРТЫ□ *да каго, зак.* Паўплываць на каго-н., прымусіць зрабіць што-н. *То оны допырлы до його, шоб продав машыну.*

ДОПЫЧЫ□, *зак.* Вельмі надакучыць каму-н. *Допычэ до того, шо мусыш іты.*

ДОПЭ□ТРЫТЫ, *зак.* Дадумацца. *Шэ добрэ, шо вітэ допэтрылы продаты тую хату.*

ДОРО□ДНЫЙ, *прым.* Мажны, здаровы. *Такая хороша, дородна людына.*

ДОРЭ□ШТЫ, *прысл.* Зусім, поўнасцю. *Вжэ дорэшты подопыка□е.*

ДОСТА□ВЫТЫСЯ, *зак.* Дабрацца. *Як-то ты доставысся до того Брэсця?*

ДО□СЫ, *прысл.* Дасюль, да гэтага часу. *Всі прыйіхалы, а його досы ныма; Давно вжэ поре вмыраты, а я досы жыву.*

ДОТЫНА□ТЫ *каму, незак.* Папракаць каго-н. *Тыко дотынае мыні, шо ны ны роблю, лыжу.*

ДОХО□ДЫТЫ[1] *што, незак.* Патрабаваць чаго-н. *Зайдэ до Наді і доходыть у ейі грошы.*

ДОХО□ДЫТЫ[2], *незак.* Станавіцца гатовым (аб тым, што пячэцца, смажыцца і пад.). *Хай той борщ доходыть на плыті.*

ДОХОДЯ□ГА, *аг.* Чалавек, які аслабеў, выбіўся з сіл. *Стала такая доходяга. Говорыты і то ны хочэ.*

ДОЧАВЫ□ТЫ, *зак.* Ледзь дацягнуць, дажыць. *Шэ якось дочавыв до Роздва.*

ДОЧЫНЕ□ННЕ, *н.* Дачыненне, адносіны. *Якое дочыненне ты маеш до тэйі хаты?*

ДОШЧАНЫ□Й, *прым.* Дажджлівы. *Сёе літо вэльмы дошчаное.*

ДРА□МАТЫ *што, незак., неадабр.* Гаварыць абы-што. *Шэ хочыцця такое драматы.*

ДРАПАНУ□□ТЫ, *зак., іран.* Уцячы. *Шэ она драпанэ од йіх.*

ДРАПА□Ч, *м.* Змецены венік без лісця. *Возьмэ драпаче і мытэ на бабу.*

ДРІ□БНЫЙ, *прым., перан.* Дробны, шчуплы, нешырокай косці. *Мэнша дівчынка такая дрібная, худэнькая.*

ДРОВА□ЛКА, ДРОВІ□ТНЯ, *ж.* Дрыівотня. *Ваша кішка у нас коля дровалкы жывэ; Шо у вас на дровітні робыцця!*

ДРУЖЫ□НА, *ж.* Муж. *Тыко ты собі дружыну ны нашла.*

ДРУКА□ТЫ, *незак.* Касіць траву, з цяжкасцю знаходзячы яе. *Дэсь по канава□х ходыть, дру□чэ сіно.*
ДРЫ□ГАВЫЙ, *прым.* Які з цяжкасцю перамяшчаецца, кульгае. *Дысь він так плохо ходыть. Такый дрыгавый.*
ДРЫМУ□ЧЫЙ, *прым.* Які многа спіць. *Я ны дрымуча була, мало спала.*
ДРЫ□СЛІ, ДРЫ□СЛЯВКЫ, *мн.* Слабыя ягады, што лёгка душацца. *Егоды зара такыйі дрыслі; Ны йіж ты тыйі дрыслявкы розлізлыйі.*
ДУ□ДОРЫТЫ, *незак.* Спакойна гутарыць. *Пособыраюцця і дудореть тыйі старыйі.*
ДУХМІ□НЬ, ДУХОТА□, *ж.* Духата. *На□шо ейі вбыраты! Такая духмінь!; Той духота страшна, ныма чым дыхаты.*
ДЫ□БАТЫ, *незак.* Дыбаць, нязграбна хадзіць. *Шэ Варварка дыбае потроху.*
ДЫБОТІ□ТЫ, *незак.* Ісці дробнымі крокамі. *Грыша вжэ куды□сь дыботыть.*
ДЫ□РДАТЫ, *незак., неадабр.* Бязмэтна хадзіць. *Тыко дырдае по дворі, ны посыдыть в хаты.*
ДЭ□РТЫ *што, незак., неадабр.* Дзерці; браць за што-н. празмерную плату, вызначаць высокую цану. *Бач і дыруть грошы с тых людэй.*

Е

ЕСЫ□, ЙІСЫ□, *часц. Як бы в Малорыты,то есы пойіхала; Сыб ты йісы попробовала, то б так ны казала.*

Ж

ЖАРКЫ□Й, *прым.* Душны. *Сёго року жаркое літо.*
ЖЕБ, *злуч.* Як. *Жывуть жеб старыйі.*
ЖМУТЯ□РА, *аг., неадабр.* Вельмі скупы чалавек. *Ты сама жмутяра. Шкодуеш грошы.*
ЖУЛЬГА□Н, *м., іран.* Непаседлівы, непаслухмяны чалавек. *Такый жульган! Там він тэбэ послухае.*
ЖУРЫ□ТЫСЯ, *незак.* Журыцца, сумаваць. *Ныма чого журытыся. Він вжэ вылыкый хлопче□к.*
ЖУ□ЧА, *ж.* Чорнавалосая жанчына. *Маты чорная. Жуча такая.*
ЖЫТТЁ□, *н.* Жыццё. *Якое тыко тежкэ жыттё прышлося жыты мні.*

З

З, *прыназ. з Р, В скл.* Выражае: 1. Аб’ектныя адносіны. *З очы□й оны мні похожы.* 2. Колькасныя адносіны. *Картошкы дэ з одного з’йім; Прынысы, то з’йім з дві ложкы.*

ЗА, *прыназ. з В, Р скл.* Выражае: 1. Аб’ектныя адносіны. *Якым, казала Нюра, був ейі за ма□тыра.* 2. Часавыя адносіны. *Баба шэ за молодых літ сылу выробыла.*

ЗАБЛА□ГНУТЫ, *зак.* Захварэць, аслабець. *Шось ты зусім, Нюрко, заблагла.*

ЗАБЫ□ТЫСЯ, *зак.* Забіцца, забрацца, схавацца куды-н. *Забылась в куточок тая дівчынка; Наша курка забылася за дэрэво. Лэдь ейі й нашлы.*

ЗАВА□ЖОНЫЙ, *дзеепрым.* Зважаны. *Она й заважона мныго грошы ны потягла.*

ЗАВАКАТІ□ТЫ, *незак.* Закрычаць. *Завакатілы: “Кому картошку будэм полоты?”*

ЗАВАЛЫ□ТЫСЯ, *зак.* Заваліцца, залегчы. *Завалыцця на той діван і товчэ його.*

ЗАВЗЕ□НТЛЫВЫЙ, *прым.* Запальчывы, заўзяты, заядлівы. *Оны всі такыйі завзентлывы.*

ЗАВО□ДЫТЫСЯ, *незак., перан.* Заводзіцца, пачынаць спрэчку. *Вжэ я ны вытрымала, начала заводытыся.*

ЗАВО□ЗЬ, *ж.* Спецыяльнае крытае месца каля хлеўчука. *А дэ маты латте сушыть? Под заво□ззёю повісыла?*

ЗАВЧЕ□СУ, *прысл.* Своечасава. *Трэба завчесу зварыты вычэру.*

ЗАВЫ□ДКЫ, *мн.* Завідкі, зайздрасць. *Всіх завыдкы быруть, шо купылы машыну.*

ЗАВЫ□ДОВАТЫ *на каго, незак.* Зайздросціць. *Тэпэр завыдують на Колю: трактора, сажалку мае.*

ЗАГЗЫ□ТЫСЬ, *зак.* Захацець, настаяць на чым-н. *Валя загзылась йіхаты на Овтуш.*

ЗАГЛЕ□НУТЫ, *зак.* Зрабіць усё па гаспадарцы. *Трэба ейі скрізь загленуты коло хозяйства. Він ывартны□й.*

ЗАГНУ□ТЫСЯ, *зак., груб., перан.* Загнуцца, памерці. *Думае, вечно будэ жыты, хутко загнэцця.*

ЗАДАВА□ЧЛЫВЫЙ, ЗАДА□ЧЛЫВЫЙ, *прым.* Ганарысты, фанабэрысты. *Я с тобою діла ны хочу маты, с такэю задавачлывою!; Шэ ты шось с сэбэ стройіш, стала задачлыва.*

ЗАДУ□ХА, *аг., неадабр.* Заядлівы чалавек. *То такая поро□да. Задухы.*

ЗАДЫРЕ□ЧЛЫВЫЙ, *прым.* Задзірысты, схільны да сварак, боек. *Батько мій буў такый, задыречлывый.*

ЗАДЭРТОНО□СЫЙ, *прым., неадабр.* Ганарысты, фанабэрысты. *Там і ты ны ліпша, задэртоноса.*

ЗАЗДРО□НЫЙ, *прым.* Заядлівы. *Дысь ты такый заздроный. Всёго тобі мало.*

ЗАЙІДА□ТЫСЯ, *незак., неадабр.* Напружана і многа працаваць, з усіх сіл імкнуцца разжыцца. *Трэба було мэнш зайідатыся з роботою.*
ЗАЙІ□СТЫСЯ *з кім, зак., неадабр.* Заесціся, счапіцца ў спрэчцы, сварцы з кім-н. *Добра і ты. Ныдавно зайілася с Танёю.*
ЗАКАБЛУ□ЧЫТЫСЯ, *зак., іран.* Праявіць характар, напорыстасць. *А малая закаблучылася, і в нікаку□ю, ны з місця.*
ЗАКАМА□РОК, *м.* Недаступнае месца. *Трэба прыбраты і во всякому закамарку.*
ЗАКАУ□ЛОК, *м.* Закавулак; аддалены, глухі куток дзе-н., закутак. *Тут у мэнэ стылько закаулкуў, шчо можна й заблудытыся.*
ЗАКВА□СКА, *ж.* Закваска; асновы характару, закладзеныя выхаваннем, асяроддзем і пад. *То твоя закваска! Гэть такая, як ты.*
ЗАКЛАДНЫ□Й, *прым.* Моцны, шырокай косці. *Оля – закладная дівчына.*
ЗАКОЛУ□ПА, *аг., неадабр.* Задзірысты, ганарлівы чалавек. *Заколупо ты тая, шэ тобі носа дэрты!*
ЗАКОПЫ□РЫТЫСЯ, *зак.* Не выймацца, глыбока засесці. *Гный закопырывся в ву□ховы.*
ЗАКОРПУСЫ□ТЫ *каго, зак., безасаб.* Занепакоіць. *А мэнэ чогось закорпусыло: “А чого-то він сам прыйіхав?”*
ЗАКОРЫНЫ□ТЫСЯ, *зак.* Трывала замацавацца, укараніцца дзе-н. *Він надовго закорынывся тут у нас.*
ЗАКО□С, *м.* Першы пракос. *Там трэба було зробыты закос.*
ЗАКРОПЫ□ТЫСЯ, *зак.* Пачаць піць (спіртное). *Вжэ з його роботніка ныма, закропывся.*
ЗАКУ□БРЫТЫ *што, зак.* Заткнуць чым-н. *Закубры, Валё, тую бутылку.*
ЗА□КУТОК, *м.* Куток. *В той закуток будэм носыты картошку.*
ЗАЛІЦА□ТЫСЯ *да каго, незак.* Аказваць увагу, дагаджаць, імкнучыся выклікаць прыхільнасць. *Ты мні ны кажы, він і до тэбэ заліцався.*
ЗАЛОЖЫ□ТЫ, *зак.* Надоўга запіць. *Заложыв, вжэ тры дні п’е.*
ЗАЛУ□ПА, *аг., зневаж.* Ганарлівы чалавек. *Тая Валя – добра залупа.*
ЗАЛЯГЧЫ□, *зак.* Легчы на працяглы час. *Втомыцця за дэнь. Дэ залежэ, там і спыть.*
ЗАМІ□РКЫ, *мн.* Дробныя плады. *Якыйі там гуркы, одны заміркы.*
ЗАМІ□ШКАТЫСЯ, *зак.* Затрымацца. *Дысь замішкалася в тэйі домы. Пока прышла, вжэ і повдне.*
ЗАМІ□ШКУВАТЫЙ, *прым.* Шырокай косці, моцны. *Обое діты замішкуваты.*
ЗАМУЙДО□ХАТЫСЯ, *зак.* Замучыцца, напрацавацца. *Сённе я замуйдохалася с тым кропі□ннем.*
ЗАМУ□ЛЯТЫСЯ, *зак.* Замучыцца. *Я замулялася сённе йіх глядіты двух.*

ЗАНЫДОБРІ□ТЫ *каму, зак., безасаб.* Стаць дрэнна каму-н. *Бабы чогось сённе заныдобріло.*

ЗАНЫДУ□ЖАТЫ, ЗАНЫДУ□ЖОВАТЫ, *зак.* Адчуць сябе слабым, захварэць. *Лыжыть маты, нычого йісты ны хочэ. Зусім заныдужала; Я ны буду йісты, ны нысы мні. Зусім заныдужовала.*

ЗАНЫ□ХВЫТЫСЯ, *зак.* Аслабець, страціць сілы. *Як я ці□тым літом заныхвылася, замордова□лася.*

ЗАП'Е□ТЫ, *зак.* Настаяць на сваім. *А батько зап'ев: "Прызнавайся, чы ты там був!"*

ЗАПАДА□ТЫ *з чым, незак.* Западаць, слабець. *Она слабая, често западае со здоров'ем.*

ЗАПОРО□КА, *аг., неадабр.* Надакучлівы чалавек. *Запорока я вам с тэю квартірою.*

ЗАПОСЛОПЫ□ТЫ *што, зак., неадабр.* Заняць, закласці чым-н. *От, запослопылы стыл всякымы кныжкамы.*

ЗАПРОПА□СТЫТЫСЯ, *зак.* Запрапасціцца; падзецца невядома куды. *Куды мій платок запропастывся?*

ЗАПУ□ЦКАНЫЙ, *дзеепрым.* Брудны, нямыты. *Той Ванька всігды ходыть запуцканый.*

ЗАПЫРА□ТЫСЯ, *незак.* Напружвацца, прыкладаць сілы. *Сама ны запырайся, бо жывота нарвэш.*

ЗАРАДЫ□ТЫ *што, зак.* Пачаць паўтараць адно і тое ж. *Алэ й мовы люцькыйі ныма! Зарадыть однэ.*

ЗАРОБЫ□ТЫСЯ[1], *зак.* Зрабіцца. *А она давно заробылася такэю хворою.*

ЗАРОБЫ□ТЫСЯ[2], *зак.* Зарабіцца, запрацавацца. *Маты за сённе заробылася, добрэ замоталася.*

ЗАРУЧЫ□ТЫСЯ *за каго, зак.* Забяспечыць падтрымкай, заручыцца. *За когось ны рышышся, за сыбэ заручышся.*

ЗАСПА□ТЫ, *зак.* Праспаць. *Алэ ж ны заспыть ныколы.*

ЗАТЯГНУ□ТЫСЯ, *зак.* Аслабець, пахудзець. *Ты вжэ затягнулася тэю едою, так худая стала.*

ЗАХВА□ЛЮВАТЫ *каго, незак.* Захвальваць каго-н., пераацэньваць чые-н. заслугі. *А я дурная шэ захвалювала вас; Захвалюе ёго, бо то свойі.*

ЗАХОДЫ□ТЫСЯ, *зак.* Вельмі захацець зрабіць што-н. *Тая Таня заходылася завтра клійіты.*

ЗАХОЛУ□ПА, *ж.* Малы і стары будынак. *В такэйі захолупы жыву.*

ЗАХРЕ□СНУТЫ, *зак.* Вельмі зарасці. *На тую водокачку носа ны вшчіпыш, всё захресло.*

ЗАЦІ□ПЫТЫ, *зак., безасаб.* Адабраць апетыт. *Мні дысь заціпыло, нычого ны могу йісты.*

ЗАЧУПІ□КАНЫЙ, *прым.* Замучаны, недагледжаны, худы. *Тых дыты□скув повна хата. Стала коло йіх такая зачупікана.*
ЗА□ШМОРГ, *м.* Вузел. *Зав'яжы хустку зашморгом.*
ЗАШЫ□ТЫСЯ, *зак.* Забрацца ў куток, затаіцца. *І дэ той кіт дівся? Зашывся кудысь.*
ЗАЯ□ДЛЫВЫЙ, *прым.* Заядлы; які надта прыахвоціўся да чаго-н. *Ніна стала такая заядлыва с тым хозяйством.*
ЗБА□ГРЫТЫ *каго, зак.* Накіраваць куды-н., аддаць каму-н. *Катя збагрыла свойіх малых на вэчор.*
ЗБІ□ГЧЫСЯ, *зак.* Збегчыся, сцягнуцца, ссесціся. *В гаречыйі воді ны сцірай, бо збыжыцця.*
ЗБРЫ□ТЫ *што, зак., перан.* Прыбраць што-н.; хутка зрабіць што-н. *Так хутко збрылы буракы. Шо значыть робыты чыпыры□цёю.*
ЗВАЛ, *м.* Непатрэбныя рэчы. *Всякый звал лыжыть в тэйі выранде.*
ЗВАЛЫ□ТЫ *адкуль, зак., перан.* Зваліць, пазбавіць улады, пасады. *Взялы звалылы з роботы. Куды хочыш, туды іды.*
ЗВЫ□КНУТЫ, *зак.* Прывыкнуць. *Я звыкла на той бік спаты.*
ЗВЫСТЫ□ *што, зак.* Падняць уверх. *А она взвыла граблі і кажэ: "Я тобі ны Манька. Мэнэ ны будэш быты".*
ЗВЭ□ЧОРА, *прысл.* Вечарам. *Звэчора так на дворі стыпліло.*
ЗГРА□Я, *ж.* Зграя, гурт. *Іх дома ціла зграя сыдыть. Нычого ны робять.*
ЗДАВА□ТЫ *што, незак., перан.* Здаваць, перадаваць каму-н. *Чародейі здають хворобу с сэбэ.*
ЗДОРО□ВЫЙ, *прым.* Сонечны, карысны для здароўя. *Сённе здоровый дэнь.*
ЗДУ□ЖАТЫ, *зак.* Здужаць, справіцца з чым-н., што патрабуе намаганняў. *Я ны здужаю того мышка поднеты.*
ЗДЫВОВА□ТЫСЯ, *зак.* Падзівіцца з чаго-н. *Надя здывовалася, шо баба до сіх пір лыжыть.*
ЗЖЫДА□ТЫ *чаго, незак.* Чакаць чаго-н. *Він чогось мовчыть, мусыть, зжыдае.*
ЗЛА□ДЫТЫ *што, зак.* Зладзіць, зрабіць што-н. *Зладыв всё в хаты, прывів до толку.*
ЗЛА□ПАТЫ *каго, зак.* Высачыўшы, затрымаць, злавіць каго-н. *Ныдавно міліцыя злапала з буракамы.*
ЗЛОВЫ□ТЫ *каго, зак.* Злавіць, напаткаць каго-н. *Такое горэ зловыло мынэ, ны могу ногамы ходыты; Быда зловыла дівчыну.*
ЗЛОГ, *м.* Зямля, якая не апрацоўваецца. *Злогу ны було, зымле ны пустовала.*
ЗЛОГОВА□ТЫ, *незак.* Не апрацоўвацца. *Зымле коля хаты злоговала.*
ЗЛУВА□ТЫ *на каго, незак.* Злавацца на каго-н. *Чого ты на мэнэ злу□еш?*

ЗМАРНУВА́ТЫ *што, зак.* Сапсаваць, змарнаваць што-н. *Тыко жызнь змарнував дівчыны.*
ЗМО́ЛОДУ, *прысл.* З маладых гадоў. *Змолоду ліпш всёму вчытыся.*
ЗМО́РОНЫЙ, *дзеепрым.* Зморaны, замучаны. *Вжэ ёму змороному нычого ны хочыцця робыты.*
ЗМУСОЛЫ́ТЫ *каго, зак.* З цяжкасцю сцягнуць каго-н. *Она думае, шо ейі лэгко змусолыты, стягчы з дівана на лыжко.*
ЗНАЙТЫ́СЯ, *зак.* Знайсціся, заляцець. *Вжэ і муха одна знайшлася.*
ЗНА́ТЫ *што, незак.* Відаць што-н. *Дэ знаты ёго роботу, шо він дома.*
ЗНА́ТЫСЯ *з кім, незак.* Сустракацца, мець сувязі з кім-н. *Він шэ в школе знався з ею; Выдно, она з ім зналася раньшэ.*
ЗНО́ВЫ, *прысл.* Зноў. *Зновы дошч влые.*
ЗНЫСТЫ́ *што, зак., перан.* Хутка выбраць што-н. *Знызлы егоды хутко пыше́ны.*
ЗНЫ́ШЧОНЫЙ, *прым.* Пастарэлы без пары, змучаны. *Якая я тыко знышчона!*
ЗНЭЛЬ, *прысл.* Зноў. *Знэль дошч намочыть сіно; Шо я повішу, знэль туды уткнэ.*
ЗОЛЫ́ТЫ, *незак.* Дробна капаць. *Золыть і золыть цілый дэнь дошч. І шэ хмурыть в тій стороні.*
ЗОПСОВА́ТЫСЬ, *зак.* Сапсавацца, стаць непрыгодным. *Машына наша зопсовалась.*
ЗОПСЫ́ТЫСЬ, *зак.* Стаць дрэнным, змяніцца ў горшы бок. *Погода на нет зопсылась.*
ЗО́ХМАТЫСЯ, *зак.* Сабрацца, надумацца. *Пока зохмалася, то і автобуса слід простыв.*
ЗОХОТУВА́ТЫ, *зак.* Захацець. *Сама ш ты зохутовала йіхаты в той Мінск.*
ЗРОЛЁВА́ТЫ *што, зак.* Паараць, вырабіць поле. *Зролёвав тое місцэ, дэ рослы лухачі́.*
ЗЫ́ГЫЛЬ, *м.* Вялікі холад. *Наложы шепку, зыгыль такый.*
ЗЫЙТЫ́ *на што, зак.* Сысці на што-н. *Хано зы́дэ на пенсію, то пожывэш.*
ЗЫ́НДАТЫСЯ, *незак.* Рухацца, перамяшчацца. *Зындалася, зындалася на тэйі стулцы і спала.*
ЗЫ́ЧЫТЫ *каму, незак.* Жадаць, зычыць чаго-н. *Я тобі зла ны зычу; Ныхто з йіх ны зычыть тобі добра.*

І

ІЗ, *прыназ. з Т, Р скл.* Выражае: 1. Аб’ектныя адносіны. *Я із рыбою ны хочу істы.* 2. Часавыя адносіны. *Вжэ Катырына із ныділі пойідэ додом.*

ІМЖЫ□ТЫ, *незак.* Імжэць; ісці, ападаць дробнымі кроплямі. *Імжыть і імжыть цілый дэнь.*
ІСТУВНЫ□Й, *прым.* Які любіць паесці. *Катіны діты істувныйі.*

К

К, *прыназ. з Д скл.* Выражае прасторавыя адносіны. *Нашы курэ к Нычы□поровы ходылы.*
КАНЮ□ЧЫТЫ, *незак.* Надакучліва выпрошваць. *Седэ й канючыть, шоб одпустыла на той футбол.*
КАПЛЮ□Х, *м., ласк.* Малое дзіця. *От, каплюх той малый! Ны всэ□дыть!*
КАПТА□Н, *м.* Куртка. *Трэба шэ батькового каптана□ постіраты.*
КАПШУ□К, *м., зневаж., перан.* Зморшчаны чалавек. *Як ты старо выглядаеш! Зробывся такый капшук.*
КА□РА, *ж.* Кара, пакаранне. *Такая кара шо кара, ны можэ ногамы ходыты.*
КАРАМКУВА□ТЫЙ, *прым.* Няроўны, нягладкі. *Такый картошка ныхорошый, карамкуватый.*
КАРТО□ШКА, *ж.* Бульба. *В полю шэ осталась картошка.*
КАЦЫБІ□Й, *м., іран.* Чалавек з доўгімі нагамі. *Він мні ны наравыцця. Такый кацыбій.*
КАЦЫ□БЫ, *мн.* Ногі. *Антончык на кацыбы збіг высокый.*
КВАЧ, *м., перан.* Мокрая вопратка. *Той платок зусім мокрый, квач.*
КВАШНЕ□, *ж.* Мокрае надвор'е. *На дворі такая квашне.*
КВО□КНУТЫСЯ, *зак.* Упасці з размаху. *В сінёх і квокнулася; Такый помосто□к слызкый, так квокнулася.*
КВОКТА□ТЫ, *незак., перан.* Квактаць, прыгаворваць, бурчаць. *Хватыть квоктаты. У мэнэ й свойіх хвороб хватае.*
КЛАДОВЫ□ТЫСЯ, *незак.* Класціся. *Я вжэ сённе ны буду кладовытыся спаты.*
КЛОНЫ□ТЫ, *незак.* Хіліць. *Мэнэ так клоныть спаты.*
КЛОПОТА□ТЫ, *незак.* Клапатаць; рупліва, старанна займацца чым-н. *Всім шэ батько клопочэ: і сіном, і дро□вамы.*
КЛЭ□НДЫ, *мн.* Дзеці. *Хутко Катя свойі клэнды прывыдэ.*
КНЫ□ГА, *ж.* Кнігаўка. *Кныгы крычеть, аж зымле варушыцця.*
КОБА□НЯ, *ж.* Сажалка. *Пожнэ□мо жыто, ідэм до кобані, там помыйімся.*
КОВБАСЫ□ТЫ, *незак., груб., безасаб.* Рупіць, турбаваць. *Ёму давно ковбасыло в голові кынуты роботу.*
КО□ВЗКЫЙ, *прым.* Слізкі, коўзкі. *Як мні у вас ковзка подлога.*
КОВЫРНУ□ТЫ, *зак., перан.* Згадаць пра непрыемнае. *Такы□ ковырнула, зачыпыла.*

КОВЭ□РАТЫСЯ, *незак.* Марудна рухацца, працаваць. *Думалося, хай шэ ковэраеццявсвоейі хаты.*

КОЗЫ□РЫТЫСЯ, *незак.* Ганарыцца. *Чого шэ він козырыцця?*

КОЛО□ШКАТЫ *каго, незак.* Чапаць каго-н. *Хай спыть. Ны будэм ейі колошкаты.*

КОЛЫ□, *часц.* Але ж. *Колы і Андрій ны прыдэ.*

КОЛЫ□ДДЕ, *н., зборн.* Калоды. *Хыба то дрова… Рубав колыдде.*

КОМА□ШКА, *ж.* Мошка. *Закрый-но хліб, бо тыйі комашкы лізуть.*

КОПОШНЕ□, *аг., неадабр.* Марудлівы чалавек. *То якаясь копошне! Сыдыть в хаты по цілых днёх і копошыцця.*

КОРЫ□ТЫСЯ, *незак.* Карыцца, падпарадкоўвацца чыёй-н. сіле, уладзе. *Она корыцця: шо скажуть, тое робыть.*

КОСА□Р, *м.* Касец. *О, якый косар у мэнэ е! Антошка! Внучок мій!*

КОСТОМА□ХА, *ж.* Костка. *Костомаха куреча варылася, то й смашный борщ.*

КОТРЫ□Й, *займ.* Каторы. *Котра□ з вас пойідэ на город?*

КРАЙ, *прысл.* Вельмі. *А тобі тая машына край трэба?*

КРАПНУ□ТЫ, *зак.* Праліцца ў вялікай колькасці за малы час. *Такый дошч крапнуў!*

КРЕЖ, *м.* Паясніца. *Ой то вытялася. Так креж болыть.*

КРУЗ, *прыназ. з В скл.* Выражае аб’ектныя адносіны. *Круз окно так сонцэ пычэ.*

КРУТА□ВЫНА, *ж.* Завіруха, ветранае надвор’е. *На дворі такая крутавына, ліпш носа ны высовваты. Крутыть, вэртыть, мотае…*

КРУТОГОЛО□В, *м., неадабр.* Хуткі, вёрткі чалавек. *Алэ й крутоголов, тыко крутыть головою.*

КРУ□ЧОНЫЙ, *прым., перан.* Нясталы, несур’ёзны. *Страшно за ёго замуж іты, такый кручоный.*

КРЫКІ□ШКА, КРЫКО□ТА, *аг., іран.*, КРЫКУТІ□Й, *м., іран.* Каржакаваты, дужы чалавек. *Кормы-но тую свою крыкішку; І то такая крыкота захворіла! Хто б міг подуматы, шчо він хворый; Шо такэму крыкутію ворочаты хозяйством?!*

КУ□БАЛО, *н., зневаж.* Марудлівы чалавек. *Якоесь кубало. Ныколы завчесу ны собырэцця.*

КУЗА□КА, *ж.* Казяўка, кузурка. *Літом всяку кузаку можна побачыты.*

КУ□ЗКА, *ж.* Насякомае (муха, авадзень і інш.). *Тежко зара пасты, бо кузка всяка кусайіцця.*

КУЗЫХА□ЙЛО, *н.* Хворы чалавек. *Такое вжэ кузыхайло, хворіе й хворіе.*

КУ□ЛЬШЫ, *мн.* Косці. *Тыко тыйі кульшы, такая худая.*

КУПО□ВАНЫЙ, *дзеепрым.* Куплены. *То купована пре□жа.*

КУПЫЕ□, *ж.* Вялікая куча. *Такая купые дров лыжыть.*

КУПЫ□ЦЯ, *ж., іран., перан.* Здаровая, мажная жанчына. *Такая бабэ□ра, купыця!*

КУРЧЕ□ТА, *мн.* Кураняты. *Колы тыйі курчета выростуть?*

КУ□СЫЙ, *прым.* Кароткі. *У Любы одна нога була ку□шча.*

КУ□ТКЫ, *мн.* Куткі (у роце). *Тэбэ дысь в кутках зусім зубіў ныма.*

КЫ□ДАТЫ *чым, незак.* Хутка рухаць. *То быстрый котык, тыко ушкамы кыдае.*

КЫЛЫВА□ТЫСЯ, *незак.* Ісці хістаючыся. *Там, за двырыма, так-то хтось кылываецця.*

КЫРЫГЭ□НЯ, *ж., зневаж.* Маларухомая, цяжкая на пад'ём жанчына. *Сыжу як тая кырыгэня, нычого ны могу помогчы.*

КЫЦЫВЭ□ЛОК, *м., іран.* Тоўстае дзіця. *Такый кыцывэлок! Замі□шкуватый хлопчык ростэ.*

КЭ□ЦАТЫСЯ, *незак.* Ісці пераваліваючыся з боку на бок. *І скіль-то она кэцалася?*

Л

ЛАДНЫ□Й, *прым.* Дружны; згаворлівы. *Якыйі тылько ладныі діты. Міраццця в однэйі хаты.*

ЛАПОТІ□ТЫ, *незак.* Дакранацца да каго-н. *Чого ты мэнэ лапотыш?*

ЛАСКА□ВЫЙ, *прым.* Ласкавы, вясёлы. *Якыйі ў його ласкавы очы, в того Ромкы.*

ЛА□СЫЙ, *прым.* Падкі да чаго-н. *Алэ і ласы на тую вы□пывку; Всі ласы на грошы, ныхто од йіх ны одказуецця.*

ЛА□СЫЦЫ, *мн.* Узоры на шыбах ад марозу. *Такыйі ласыцы на шыбах.*

ЛАТЫЕ□, *ж.* Вялікі кавалак зямлі. *Коля хаты такая латые, стылько картошкы.*

ЛІ□ТЫЙКО, *прысл.* Лёгка. *Він вэльмы літыйко убраны.*

ЛОМАНУ□ТЫСЯ, зак. Рвануцца з усёй сілы. *Я як ошпарона ломанулася з машыны, хотіла хутній выскочыты.*

ЛО□ПАТЫ *што, незак., неадабр.* Гаварыць абы-што. *А шо ты лопаеш?*

ЛУЗА□ТЫ *што, незак.* Лушчыць, лузаць што-н. *Зара буду слонэ□чныка лузаты.*

ЛУКА□ВЫЙ, *прым.* Злы, нядобры. *То й лукавая ты, Олё! Скілько просыла розмынеты грошы, і ны послухала.*

ЛУПЕ□КА, *ж.* Лупіна. *Позбырай лупекы од картошкы.*

ЛУ□ПОК, *м., іран.* Добры ядун. *Тыйі лупкы так добрэ лупять.*

ЛУШПА□ЙКА, *ж.* Лупіна. *От тіло покрылося якымысь лушпайкамы.*

ЛЫ□ЖКО, *н.* Ложак. *Цілый дэнь товчэ лыжко.*

ЛЫЖНЕ□, *ж.* Ляжанне. *Як мні тая лыжне надойіла!*

ЛЫЗЭ□РП, м. Роў. *А я схавалася в лызэрповы.*

ЛЫМЭ́ХА, *ж.* 1. Рыхлы, няўдалы пірог. *Йіштэ самы той торт, лымэху тую.* 2. *Неадабр., перан.* Чалавек, які не рупіцца, ні пра што не дбае. *Там ты до чогось доб'ессяя, лымэха ты тая.*
ЛЫ́НЫК, *м., іран., перан.* Спрытнае, надзвычай рухавае дзіця. *Шо там Андрій будэ с тым лыныком робыты.*
ЛЫПЫСЫ́ТЫ *што, незак.* Будаваць, размяшчаючы пабудовы вельмі блізка, адна каля другой. *Лыпысыть і лыпысыть тыйі будкы́; Скілько він тых будок лыпысыў!*
ЛЫПЫШЫ́ТЫ, *незак., неадабр.* Гаварыць абы-што. *А она лыпэ́шэ пустое.*
ЛЫСНЫ́ТЫ, *незак.* Блішчаць. *А чого у тыбэ так лоб лысныть?*
ЛЭМНЮХОВА́ТЫЙ, *прым.* Марудлівы. *Лэмнюховатый чоловік, она быстрі́ша проті його.*
ЛЮ́СТРА, *ж.* Люстэрка. *Я шэ й в люстру ны дывылася.*
ЛЯ́ДЫ, *мн.* Дошчачкі ў кроснах, што падзяляюць ніткі асновы. *Ляды е в кроснах.*

М

МАЙНО́, *н.* Дабро. *Чужое майно тобі ны дае жыты.*
МАКІНТО́Ш, *м.* Верхняя вопратка (пінжак, куртка). *А дэ ш твій макінтош дівся?*
МАЛІМО́Н, *м.* Няўдалы пірог. *Якыхся малімонуў напыкла.*
МАЛОКОСО́С, *м.* Малады нявопытны чалавек. *Шэ такый малокосос будэ свойі права качеты!*
МАЛОМЕ́ЛОЧ, *ж.* Дробязь, малыя грошы. *Я тую маломелоч оддала дітём.*
МАЛОТА́, *ж., зборн.* Дзеці. *А шо тая малота робыть?*
МА́РНЫЙ, *прым.* Дрэнны. *Маты ныколы марного слова на Йвана ны сказала.*
МАРЫНОВА́ТЫСЯ, *незак.* Марна, бескарысна праводзіць час; мучыцца. *Будэ марыноватыся цілыйі дві ныділі в тэму Мінсковы.*
МАТЫЛЫ́ЦЫ, *мн.* Матыліца; захворванне жывёлы, пераважна авечак і коз, выкліканае лічынкамі стужачных глістоў. *Матылыцы напалы на овычок высною, як було вэльмы во́дяно.*
МА́ТЫСЯ, *незак.* Мець намер. *Я малася оддаты тобі тыйі грошы.*
МІ́НЫТЫСЯ, *незак.* Змяняцца. *Дыте так хутко міныцця.*
МІРНЫ́Й, *прым.* Які любіць згоду, не схільны да сварак. *Такый мірный хлопчык, вступае місцэ сістрычцы.*
МКНУ́ТЫ, *зак.* Дзецца, перамясціцца. *І куды тая Ва́ліско мкнула?*
МЛОСЦЬ, *ж.* Пот. *Так мні слабо, млосць лыецця.*

МОЗОЛА, *аг., неадабр.* Надакучлівы чалавек. *Мозола тая. Ты втыхнэш вжэ?*

МОЛУТ, *м., неадабр.* Балбатун. *Прышоў той молут і пошоў.*

МОРОЗЯНЫЙ, *ж.* Марозлівы. *Як зыма підэ по літовы, то будэ морозяна.*

МОЦ, *ж.* Сіла, моц. *Моцы в ногах ныма.*

МРАЗЬ, *ж.* Бруд, гразь. *На дворі сыро так, мразь.*

МСТІВЫЙ, *прым.* Помслівы. *Якыйі тылько мстівыйі людэ!*

МУЗОЛЛЫВЫЙ, *прым.* Надакучлівы. *Такая ты музоллыва, надокучейіш і надокучейіш.*

МУЗОЛЫТЫ, *незак., неадабр.* Гаварыць адно і тое ж, надакучаць каму-н. *Музолыть і музолыть. То тое ны так, то тое.*

МУЗЮКАТЫСЯ *з кім, незак.* Дагаджаць каму-н., прыслухоўвацца да каго-н. *Она думае, шо з ею будуть в больніцы так музюкатыся, як дома.*

МУЛОЗЫВО, *н.* Першае малако ў каровы пасля ацёлу. *Мулозыво – то быкова кашка.*

МУЛЬГА, *ж., зборн.* Людзі, сабраныя ў вялікай колькасці. *Тэйі мульгы, радышців, налізэ, бало, в автобус.*

МУЛЯВА, *ж., зборн.* МУЛЯВІ, *мн.* Жыхары вёскі Радзеж. *Вжэ до Мішы муляві найідэ.*

МУЛЯТЫ *каго, незак., неадабр., перан.* Пастаянна чапаць каго-н., надакучаць. *Хыба оны ёму дадуть спокойно жыты?! Муляють і муляють його.*

МУРОВАНЫЙ, *прым.* Дакладны. *Ёму семдысят мурованых літ.*

МУРУСЫТЫ, *незак.* Марасіць, дробна ісці. *На дворі нывылыкый дошч мурусыть.*

МУРЫЛО, *н., зневаж.* Тоўсты чалавек. *Бач і мурыло, здоровучый!*

МУСЫТЬКЫ, *мад. сл.* Мусіць. *Мусытькы, завтра будэ ныгода: сонцэ зашло за хмару.*

МУТЮН, *м., неадабр.* Падманшчык, ілгун. *Катька у нас настояшчый мутюн.*

МУХОЙІДЫ, *мн., груб.* Шчокі. *Чого ты крычыш? Хочыш по мухойідах.*

МЫЛЫНТІТЫ, *незак., неадабр.* Балбатаць; весці лёгкую, несур’ёзную размову. *Ай, піду. Хватыть мылынтіты .*

МЫНТІТЫ, *незак.* Хутка ісці. *Ганя всю дорогу мынтыть попэрід.*

МЫНТРЭЖЫТЫСЯ, *незак.* Хваляваცца, непакоіцца. *Скотына сённе чогось мынтрэжыцця.*

МЫНУШЧЫЙ, *прым.* Мінулы. *В мынушчый ранок так голова боліла.*

Н

НА, *прыназ. з В, Д, М скл.* Выражае: 1. Аб’ектныя адносіны. *Собаку трэба на пры□в’яз взеты; Мні тут на йіду ліпш; Іван мій на выд буў хорошый, чыстый; Я зусім оглохла на уха; Тыпэр на скотыну добрэ, пашы гу□ком; Як я мучуся на ногы!; Жывэ на всёму готовыму; Я с п’яты часов на ходу.* 2. Prасторавыя адносіны. *Ай ты на Овту□ш пойідэш?; Пашлі на Дворышча жыты; Мы в войну жылы на Емыці, на Хлывы□шчах; В нышчі□сце ідэ на дысетэ сыло; Ны вспомнілася, лыжела на сі□нёх; Шось мні сённе так тежко на жывоті; Шо ш такое на сві□туйку білыму робыцця!; Мойі діты на другым сылі.* 3. Мэтавыя адносіны. *Антончык пошов на рыбу; Хутко діты підуть на учобу; Іван тогді пойіхав на пы□тэль; Дай-но мні на спробо□вок; На точны□цю пошов собака наш.* 4. Часавыя адносіны. *Зусім ныгодна зробылася на ста□ровык.* 5. Колькасныя адносіны. *Скыбкы осталося на два роты.*

НАБРА□ТЫСЯ, *зак.* Папаўнець. *Дівчынка вжэ набралася трохы.*

НАБЫВА□ТЫСЯ, *незак.* Набівацца, напрошвацца. *Я ны хочу набыватыся собою.*

НАВ’ЯЗА□ТЫСЯ, *зак.* Навязацца, напрасіцца. *От нав’язаўся выносыты. А мні вжэ ш тежко. Голова кружыть.*

НАВА□Р, *м.* Вялікі прыбытак. *Навар робыть тым ора□ннем.*

НАВАРА□ЧУВАТЫ *што, незак.* З вялікім апетытам есці. *Ты дысь варэныкы наварачуеш.*

НАВІ□ДАТЫСЯ, *зак.* Наведацца; зайсці ці заехаць да каго-н. *Трэба було б і до Колі навідатыся.*

НАВЫЛЁ□Т, *прысл.* Наскрозь, навылет. *То ш то навылёт пуля прошла чырыз ёго.*

НАВЫРТА□ТЫСЯ, *незак.* Выступаць на вачах. *Як спывалы тую песню, то аж слёзы навырталыся на очы.*

НАГЛЕ□ДАТЫ *на каго, незак.* Назіраць за кім-н. *Хто ш там будэ на мэнэ нагледаты?*

НАГО□ВБАТЫ *чаго, зак.* Накласці, нацягнуць у вялікай колькасці. *Дысь наговбае лато□к под сэбэ.*

НАГОРНУ□ТЫ *чаго, зак.* Многа набраць чаго-н. *Бало, нагорныш егод повный коші□ль.*

НАГЫЛЬГО□ЦАТЫ *чаго, зак.* Навязаць чаго-н. *Шэ я б нагыльгоцала шкарпэток.*

НАД, *прыназ. з Т скл.* Выражае прасторавыя адносіны. *Я жыла над сылом, всіх бачыла.*

НАДЖЫДЖУ□РУХ, *м., іран.* Важны, нечым незадаволены чалавек. *І чого злыцця той наджыджурух?!*

НАДРАЙКУВА□ТЫ, *зак.* Напісаць. *Стылько надрайкувала Антоновы!*

НАДУКУЧЕ□ТЫ *каму, незак.* Надакучаць каму-н. *Дід ныкому ны надукучев. Тыхонько вмэр.*
НАДЫЙТЫ□, *зак.* Выйсці насустрач. *Трэба надыйты, бо він сам будэ боетыся йіхаты.*
НАДЫ□МАЧ, НАДЫ□МАР, *м., неадабр.* Капрызлівы, надзьмуты чалавек. *Такый надымач. Вечно ны в настроенійі; А того надымара, мусыть, ны взялы на высілле.*
НА□ДЫТЫСЯ *на каго, незак.* Спадзявацца на чыю-н. дапамогу. *Я на тэбэ ныколы ны надылася.*
НАЖЫМА□ТЫ *на што, незак.* Многа і з апетытам есці. *Мойі сённе тыко нажымалы на картошку.*
НАЗАПА□СЫТЫ *чаго, зак.* Нарыхтаваць, назапасіць, загатаваць вялікую колькасць чаго-н. *О, мій хозяін назапас дров.*
НАЙТЫ□, *зак.* Надысці, наступіць. *Старыйі літа нашлы.*
НАКАЗА□ТЫ, *зак.* Наказаць, паведаміць што-н. праз каго-н. *Накажы там, хай в столовую ходыть.*
НАКРУНУ□ТЫ, *зак.* Зайсці па дарозе. *Трэба шэ було до бабы накрунуты.*
НА□КРЫВКА, *ж.* Коўдра, якою накрываюцца. *А дэ ш то моя накрывка? Шось у мэнэ по-за спыною так холод ідэ.*
НАКУ□ЛЬГУВАТЫ, *незак.* Крыху кульгаць; накульгваць. *А він трохы накульгуе на праву ногу.*
НАКУЧЕ□ТЫ *каму, незак.* Надакучаць каму-н. *Ны хочу я вам накучеты. Хай мэнэ забырэ до свэйі хаты.*
НАКЫДА□ТЫСЯ *чым, незак.* Спіхваць з сябе, імкнуцца перакласці на чые-н. рукі. *Нашо так накыдатыся роботою, спыхуваты с сыбэ!*
НАМАГА□ТЫСЯ, *незак.* Намагацца; сіліцца, старацца што-н. зрабіць. *Скілько я намагалася розвысты курэ, нычого ны получалося.*
НАМАНТА□ЖЫТЫ *што, зак.* Намянціць што-н. *Намантаж-но косу тырпуго□ю цы брусом.*
НАП’Я□ТЫ *на што, зак.* Зрабіць што-н., сабраўшы ўсе фізічныя сілы, напружыўшыся. *Тыко шо пока на кухню нап’ялы□.*
НАПЛА□КУВАТЫ, *незак.* Скардзіцца. *Прыйдэ і наплакуе. Тут і свэйі быды хватае.*
НАПОРІ□ЗАТЫСЯ, *зак., неадабр.* Заўпарціцца, настоіць на сваім. *Алэ і упартый, напорізався на свойім і всё.*
НАПОРО□ТЫСЯ, *зак., неадабр.* Многа, уволю наесціся. *Она всёго напорыцця подре□д, того й товста.*
НАПРЕ□ТАТЫ *чаго, зак.* Назапасіць чаго-н. *Скілько він сіна напретаў!*
НАПРУ□ЖОНЫЙ, *прым.* Які знаходзіцца ў стане напружання. *Наша баба всігды була напружона.*

НАПРЫКРО□НЫЙ, *прым.* Упарты, настойлівы. *Ны будь такэю напрыкроныю, слухай, шо батько кажэ.*
НАПУ□ЗЫТЫСЯ, *зак., іран.* Надзьмуцца. *Ды□ся Оля напузылася чогось.*
НАПХА□ТЫСЯ, *зак., неадабр.* Многа, уволю наесціся. *На□шо так напхалася? Ны дыво, шо жывіт болыть.*
НАПЫРТЫ□, *зак., груб.* З сілай адправіць, накіраваць куды-н. *Хыба батько напрэ. Тоді пойіду.*
НАПЫТА□ТЫ *чаго, зак.* Знайсці што-н. *Ны було клопоту, то напытала його. Трэба она мні була, тая свіноматка.*
НАРІ□ЗАТЫСЯ, *зак., груб., асудж.* Напіцца спіртнога. *І дэ вспів нарізатыся?*
НАРО□КОМ, *прысл.* Мімалётна, мімаходзь, нарокам. *І нароком мні ны сказалы, шчо іду□ть.*
НАРЫКА□ТЫ, *незак.* Бачыць прычыну, загану ў чым-н. *Всё нарыкалы на тое сіно. Ліпш бы ны бралы його.*
НАРЫ□ТАТЫ *каго, зак.* Сустрэць каго-н. *А дэ ты того Юрыка нарытала?*
НАРЫ□ТАТЫСЯ, *зак.* Сустрэцца. *Нарытався п'еный і пособлев картошку набыраты.*
НАСТА□ВЫТЫСЯ *да каго, зак.* Зраўняцца з кім-н. *Ны всяка баба наставыцця до ейі.*
НАСТРЕ□НЧЫТЫ, *зак.* Параіць што-н. *Маня настренчыла тую мазь.*
НАСТРОПОЛЫ□ТЫСЯ, *зак.* Вырашыць, цвёрда настроіцца. *Він настрополывся рымонт в хаты робыты.*
НАСТУПЫ□ТЫ *дзе, зак.* Ступіць дзе-н., зайсці куды-н. *Як я там наступлю?Як до йіх зайду?*
НАСТЫГА□ТЫ, *незак.* Патрабаваць, дабівацца чаго-н. *Маты настыгала, шоб продалы свы□ня; Як бы він настыгав вызты до доктора, то того б ны було.*
НАСТЫ□ГЛЫВЫЙ, *прым.* Упарты, настойлівы, незгаворлівы. *Алэ ны одчэпыцця. Яка тыко настыглыва!*
НАСУ□ХО, *прысл.* Без спіртнога. *Там насухо ны обыйдэцця, будэ выпывка.*
НА□СЬКЫЙ, *прым.* З нашага краю. *То ны наська баба, я ейі ны знаю.*
НАТО□МЫСЦЬ, *прысл.* Узамен. *Я тобі натомысць клубнікы дам.*
НАТОПЫ□РЫТЫСЯ, *зак., іран.* Надзьмуцца, напружыцца. *Чого натопырылася? Нычого ны говорыш.*
НАТОРКНУ□ТЫСЯ *на каго, зак.* Сутыкнуцца з кім-н. *Чуть в сінёх ны наторкся на ейі.*
НАТРІ□СКАТЫСЬ, *зак., груб.* Наесціся ўдосталь. *Так натріскалась, шо і охота полыжеты.*

НАТРУ□ТЫТЫ *каго, зак., груб.* Прагнаць каго-н. *Я б на ейі місцы давно натрутыла ёго.*
НАХВАТЫ□ТЫСЯ, *зак.* Нечакана, знянацку з'явіцца, прыйсці. *Маруся нахватылася, як она шукала шось за образа□мы.*
НАХЛЫСТА□ТЫСЯ, *зак., груб., асудж.* Напіцца спіртнога. *Тыко пойідэ в Радыш робыты, всігды нахлышчыцця.*
НАХО□ДЫТЫСЯ, *незак.* Знаходзіцца. *Як находывся чоловік, трэба було іты замуж.*
НАЧО□ВГАТЫСЯ, *зак.* Нахадзіцца. *Повір, за дэнь так начовгаесьця, шо вжэ нычого ны хочыцця.*
НАЮ□СЬКОВАТЫ, *незак., неадабр.* Падгаворваць на што-н. *Тыко любыш наюськоваты.*
НУ□ДЫТЫ, *незак., неадабр.* Надакучаць пустымі размовамі. *Зайдэш, а она нудыть: "Дэ я до смэрты дожыву".*
НУТРО□, *н.* Нутро, сярэдзіна. *Шэ баба будэ жыты. Нутро у ейі здоровэ.*
НЫВСПА□ТЫСЯ, *зак.* Не праспаць. *Алэ ны вспыцця ныколы. Сігды в шэсць подымэ.*
НЫБОРА□КА, *аг.* Небарака; няшчасны чалавек, які выклікае спачуванне, жаль і спагаду. *То такыйі ныборакы. Жывуть одным днём.*
НЫ□БЫ, *часц.* Нібы, быццам. *Ныбы всё, можна вжэ й сісты, роспрагчыся.*
НЫГО□ДА, *ж.* Непагадзь. *Каждый дэнь ныгода, так розгнылося.*
НЫДВІЖІ□МЫЙ, *прым.* Нерухомы. *Лыжыть ныдвіжіма, з місця ны тэ□ныш.*
НЫДОЙІ□ДНЫЙ, *прым.* Да якога цяжка даехаць. *Радэш – вэльмы ныдойідное сыло.*
НЫДОТЁ□ПА, *м., неадабр.* Абыякі, дрэнны сабака. *Хыба то собака! Ныдотёпа! Ныгодный!*
НЫДОХІ□ДНЫЙ, НЫДОХОДНЫ□Й, *прым.* Той, куды не ходзяць або да якога цяжка дайсці. *Тая комната ныдохідна. Там ныхто ны ходыть, можна й ны мыты; То самэ ныдоходное сыло, Хмэлышча.*
НЫЗА□ТЫСЯ, *незак.* Круціцца, вярцецца на адным месцы. *Хыба то тыпэр танцы! Ны танцюють, а ныжуцця.*
НЫЗВЫДЁ□НЫЙ, *прым.* Злы на ўсіх. *То баба нызвыдёна, ны добра.*
НЫ ЗЛЫ□СЫТЫСЯ, *зак., груб.* Нічога не стацца з кім-н. *Як і пішком зайдэм, то ны злысымся.*
НЫКУДЫ□, *прысл.* Зусім, нікуды. *Той Міша ныкуды ныгодный чоловік.*
НЫОДНОСЛО□ВНЫЙ, *прым.* Які пра адно і тое ж па-featureнаму гаворыць. *Чого ты, Андрію, такый ныоднословный?*
НЫРЫ□ЗЬМАНЫЙ, *прым.* Злы. *Алэ якаясь нырызьмана, нызвыдёна.*
НЫСЭ□[1], часц. Хоць. *Нысэ вжэ Андріючко прыйіхав, то шось будэ.*

НЫСЭ[2]□, часц. Быццам бы. *Нысэ она ны гыдкая, а кавалеры до ейі ны находылыся; Дысь нысэ ішла слідом.*

НЫХОРОШКОВА□ТЫЙ, *прым.* Непрыгожы. *Валін жыніх ныхорошковатый.*

НЫ□ШПОРКА, *ж., іран.* Рухавая, спраўная жанчына. *То бач добра нышпорка. Ныколы ны посыдыть на місцы.*

НЫШЧЫГІ□ДДЕ, *н., зневаж.* Слабы, хворы чалавек. *Шэ такому нышчыгіддю про замуж думаты!*

НЫ□ШЧЫЧКОМ, *прысл.* Ціха. *Сыхоч нышчычком сыды.*

НЭ□ТВА, *ж.* Што-н. надакучлівае. *Комарів, тэйі нэтвы, стылько, шо ны можна нычого робыты.*

НЭХ, *часц.* Няхай. *Нэх він ны прыйідэ.*

НЭ□ЧВА, *аг., неадабр.* Заядлівы чалавек. *Нычым тую нэчву ны насытыш. Всёго мало й мало.*

НЮ□НЯТЫ, *незак., неадабр.* Плакаць. *Дысь сыдыть нюняе. І було б за чого!*

О

ОБГОРНУ□ТЫ *каго, зак.* Ахінуць чым-н. з усіх бакоў; укруціць у што-н. *Обгорны мэнэ, Олёчко, накрыўкою чы курткою.*

ОБГРУ□ЗЛЫЙ, *прым.* Цяжкі. *Баба стала такая обгрузла, шо з місця ны стронуты; Оны всі сталы з годамы такыйі обгрузлы.*

ОБГЫ□РЧЫТЫ *што, зак.* Абарваць лісце на чым-н. *Взяла так обгырчыла цвытка.*

ОБДУ□МАТЫСЯ, *зак.* Перадумаць, абдумацца. *Обдумався і ны пойіхав в Пішч.*

ОБЛЭ□ЖЫНА, *ж.* Абляжалае месца на целе. *Облэжына тая так болыть.*

О□БМАЛЬ, *прысл.* Замала. *Вжэ у нас бінтыў обмаль. Трэба зноў купляты.*

ОБНЮ□ХАТЫСЯ, *зак., груб.* Пазнаёміцца. *А дэ ш тыйі молодыйі обнюхалысь?*

О□БОДОМ, *прысл.* Кругам, вакол каго-н. *Той кіт цілый ранок ободом ходыть.*

ОБОРВА□ТЫ *што, зак.* Моцна нацягнуўшы, абцяжарыць, абарваць што-н. *Такая сподныця клу□бы оборвэ.*

ОБСІ□СТЫ, *зак., перан.* Зрабіцца цяжкім, нерухомым. *Алэ до того обсіла, шо ны дёрнуты.*

ОБСКА□РДЖУВАТЫ, *незак.* Абвінавачваць каго-н., перадаваць каму-н. дрэнную інфармацыю. *Ты там осторожно з йімы. Оны могуть і обскарджуваты; Я ныколы ныкого ны обскарджувала, ныкого ны чыпала.*

ОБХО□ДЫТЫ *каму што, незак.* Займаць, быць на думцы. *Там обходыть ейі той Толік. Якраз думае она про ёго.*

ОБЫВА□ТЫСЯ, *незак.* Праводзіць час абы-як, займацца бескарыснай справай. *Так там і обываецця. Сякая-такая робота е.*

ОБЫРЭ□СТЫТЫ *каго, зак.* Выручыць чым-н., дапамагчы каму-н. *Ты вжэ думайіш всіх обырэстыш тымы грошыма.*

ОБЫРЭ□СТЫТЫСЯ, *зак.* Адчапіцца ад каго-н., пазбавіцца ад чыіх-н. прыставанняў. *Добрэ, як за трыста тысяч обырэстыцця од ёго.*

ОБЫТА□ТЫСЯ, *незак.* Знаходзіцца, жыць. *І дэ она там обытайіцця?; Скілько там людэй обытайіцця! Тьма-тьмушча!*

ОВОЧЫВІ□ДЬ, *прысл.* Вельмі хутка, на вачах. *Овочывідь ростуть котыкы.*

ОД, *прыназ. з Р скл.* Выражае: 1. Аб'ектныя адносіны. *Катя здоровша од Олі.* 2. Часавыя адносіны. *Баба наша од марта сыдыть.*

ОДБРЫ□ТЫ *каго, зак., груб.* Адбрыць; рэзка і прама выгаварыць каму-н. *Хутко она одбрыла того Йвана.*

ОДБЫ□ТЫСЯ *ад каго, зак.* Аддаліцца ад каго-н., парваць сувязь з кім-н. *Таня одбылася од йіх, жывэ сама по собі.*

ОДГОДЫ□ТЫСЯ, *зак.* Робячы што-н. добрае, аддзякаваць за паслугу. *Як-то за тое копанне одгодытыся?*

ОДГРО□ХАТЫ *што, зак.* Пабудаваць што-н. вялікае. *Той доміну батько одгрохаў!*

ОДЗВО□ЛЫТЫ *каго, зак.* Вызваліць каго-н. *Шоб вжэ мэнэ одзволылы од того лагера.*

ОДЗЕ□ЧОНЫЙ, *дзеепрым.* Адчынены. *Бле□ха одзечона, то□пкы ны знаты.*

ОДЗЫ□ЧЫТЫ *каму, зак.* Аддзякаваць, зрабіць ласку. *Як-то вам одзычыты за всё добро.*

ОДКЛЫ□НЫТЫ *ад чаго, зак., безасаб.* Перастаць цягнуць да чаго-н., перахацецца. *Дочого раньшэ тягло до тэйі роботы, а зара одклыныло.*

ОДКОЛЫСЫ□ТЫ *на чым, зак.* Аб'ездзіць на чым-н. *Він повсвіта одколысыв на тэйі машыны.*

ОДКРУНУ□ТЫСЯ, *зак.* Адысці ў іншае месца. *Тыко одкрунулася, вжэ куркы ныма.*

ОДЛЫ□ГНУТЫ, *зак.* Растаць, перайсці ў вадкі стан. *Хано тая вода одлыгнэ, потычэ.*

ОДМІ□НЧЫСТЫЙ, *прым.* Адметны, прыгожы. *Як вбырэцця, зусім одмінчыстэ люде.*

ОДО□ЛЫТЫ, *зак.* Адолець, асіліць якую-н. справу. *Я ны одолэла за хлывушко□м ополоты.*

ОДСТУ□КАТЫ *што, зак.* Адстукаць, адбыць прызначаны тэрмін. *Такое высілле Павлік одстукав.*

ОДТА́НУТЫ, *зак.* Растаць, выйсці з замарожанага стану. *Хано одтанэ вода в коло́нцы.*

ОДЧЫХВО́СТЫТЫ *каго, зак.* Пакараць, выгаварыць каго-н. *Як бы був тут, то так бы одчыхвостыла.*

ОДШЫ́ТЫ *каго, зак.* Праігнараваць, пазбавіцца каго-н. *Ны звезуйся ты з йім, одшый, пока ны пізно.*

ОКЛЭ́МАТЫСЯ, *зак.* Адысці, паправіцца пасля хваробы. *Хано я трохы оклэмаюся, то зроблю.*

ОКОНЫ́ЦЯ, *ж.* Аканіца. *Хата хороша, с такымы вылыкымы оконыцямы.*

ОКОРЭ́НКЫ, *мн.* Змецены венік-дзяркач. *Зара дам окорэнкамы.*

ОКРУНУ́ТЫСЯ, *зак.* Вырашыць нязначныя справы. *Тыко шо окрунуся, схожу пару раз в магазін, вжэ ныма пе́нцыйі.*

ОКУ́ЧЫТЫ *каго, зак.* Акружыць каго-н. *Так окучылы ёго діты, як свого ріднёго батька любять.*

ОКЫ́НУТЫ *што, зак.* Абгарадзіць, абнесці што-н. агароджаю. *Трэба жырді́шкою окынуты город, шоб скотына ны ходыла.*

ОМАТЫРЫ́ТЫ *каго, зак.* Быць за маці каму-н. *Галя вмырла, а она оматырыла ейі хлопчыка.*

ОНУ́ДА, *аг., зневаж.* Надакучлівы чалавек. *Шо тобі трэба, онуда ты тая?*

ОПАНОВА́ТЫ, *зак.* Апанаваць, ахапіць, авалодаць поўнасцю (пра настрой, думкі, пачуцці). *Мэнэ опановало такое зло.*

ОПАРУВА́ТЫСЯ, *зак.* Знайсці пару. *Осталася одна, ны опаровалася.*

ОПАРЫ́ТЫСЯ, *зак.* Спыніцца, асесці дзе-н. *Як она скрізь йіздыла, ныяк ны опары́лася.*

ОПО́МНІТЫСЯ, *зак.* Апомніцца, прыйсці ў стан цвярозай развагі. *Встала і ны опомнілася, дэ я.*

ОПОРОСЫ́ТЫСЯ, *зак.* Апарасіцца. *Свынка ныдавно опоросылася.*

ОПРЕ́ЧУВАТЫ *каго, незак.* Прыбіраць за кім-н., даглядаць каго-н. *Той я дожылася! Сама сэбэ ны могу опречуваты.*

ОПРЕ́ЧУВАТЫСЯ, *незак.* Прыбіраць за сабой пасля наведвання прыбіральні. *Шэ оны коля ейі ны ходылы, сама опречувалась.*

ОПУСТЫ́ТЫСЯ, *зак., перан.* Перастаць рабіць што-н., патрабаваць чаго-н. *Сначала трэбуе, а потом опустыцця.*

ОПУ́ШЧОНЫЙ, *прым., перан.* Недагледжаны, запушчаны. *Моя хата опушчона. Давно ныхто ныякого рымонту ны робыў.*

ОПЫНЕ́ТЫ *каго, незак.* Спыняць каго-н. *Скілько раз я ёго опынела: "Нашо тобі тыйі ольхы".*

ОПЫ́НУТЫСЯ, *зак.* Выканаць усю работу. *Наташа до́сы вжэ всім пороздылела йіду, опы́нулася, усё зробыла.*

ОПЫРЫ□ТЫСЯ, *зак.* Разжыцца, стаць на ногі. *Хано трохы опырыцця.*
ОПЭ□РТЫСЯ *на каго, зак., перан.* Абаперціся, знайсці падтрымку, апору ў кім-н. *Добрэ, шо е на кого опэртыся на ста□ровык.*
ОСВОБОДЫ□ТЫ *што, зак.* Вызваліць што-н. *Крычыть, хутчій бы мні освободыты хату, ны надокучеты ныкому.*
ОСЛОБОДЫ□ТЫ *каго, зак.* Вызваліць ад клопатаў каго-н. *Вжэ потырпітэ, хутко я вас ослободжу.*
ОСМО□Л, *м.* Моцны, вынослівы чалавек. *Мало хто дожывае до девяносто, тыко тыйі осмолы.*
ОСМЭ□ЛУХ, *м.* Вельмі чорны чалавек. *Такый осмэлух, чорнызный. Як цыган той.*
ОСТУДЫ□ТЫ *што, зак.* Застудзіць што-н. *Ны пы, бо горло остудыш.*
ОСТЫПЫНЫ□ТЫСЯ, *зак.* Змяніць ход думак, супакоіцца, паспакайнець. *Хано він остыпыныцця, прыйдэ до хаты; Як ожэныцця, можэ, остыпыныцця.*
ОСТЫРЫГА□ТЫСЯ, *незак.* Асцерагацца, баяцца. *Трэба остырыгатыся до чужых в машыну сядаты.*
ОСЭ□ТЬ, *прысл.* Даўно. *Осэть він до нас ны прыйіжджее; Осэть тое мнесо тушыцця. Кінь бы зварывся.*
ОТЛЁ□Т, *м., іран.* Хуткі, вёрткі чалавек. *То будэ отлёт, а ны дівчына!; То настояшчый отлёт. Вэльмы такы шустра дівчынка.*
ОТУ□РАТЫСЯ, *зак.* Прыйсці ў сябе, апомніцца. *Отуралася тая тылушка, поняла, шо ныма ейі тёлучкы.*
ОТЬ, *часц.* Вось. *Оть як прышлося дожываты вік.*
ОХМА□РЫТЫСЯ, *зак.* Вельмі памыліцца. *Охмарылыся мы с тым тылетом.*
ОХОЛОДЫ□ТЫСЯ, *зак.* Стаць халодным. *Як тыко хата охолодылася! Позакрывайтэ форточкы.*
ОЧЕ□ДЖОНЫЙ, *прым.* Затлумлены, з нясвежай галавой. *Я як-то всё ровно очеджоный, як-то ны моя голова.*
ОЧОЛОВІ□ЧЫТЫСЯ, *зак.* Выйсці замуж. *Вжэ Юля очоловічылася, стала замужнёю.*
ОЧУНЯ□ТЫ, *зак.* Ачуняць, паправіцца пасля хваробы. *Був такый хворый, а зара очуняв трохы.*
ОЧУ□ХАТЫСЯ, *зак.* Прыйсці ў сябе, ачуняць. *Дай-но я очухаюся трохы, вэльмы втомылася.*

П

П’ЕВЧУ□Р, *м.* Маленькая рыба. *Наловыв такых п’евчурів малых.*
ПА□ВА, *ж., іран.* Паважная жанчына. *То вжэ такая пава. Ідэ, як плывэ.*
ПАВУТА□, *ж., зборн.* Павуцінне. *Павута скрізь вісыть.*

ПАГУ□РОК, *м.* Высокае месца. *На городы тылько пагурок остався, а всё остальное вымокло.*
ПА□ДАНКА, *ж.* Груша, якая ўпала. *То грушкы-паданкы, смачныйі вэльмы.*
ПА□ЙКА, *ж.* Надзел. *Дадуть всігды пайку бураків, мусыш оброблеты.*
ПАК, *часц.* Дык. *Я пак ны заступаюся за тобою.*
ПА□КОСТЬ, *ж.* Шкода. *Колыся лён спалыв. Тыко робыв на пакость.*
ПАЛАХТУВА□ТЫ, *незак.* Гарэць вялікім полымем. *Коло Пішча такый огонь палахтував.*
ПАЛІ□НКА, *ж.* 1. Адна штука печанага хлеба, буханка. *Тыко-но выняла палінку с пэчы.* 2. *перан.* Нешта тоўстае. *Ногы сталы такыйі палінкы, так попухлы.*
ПАЛУ□ЧЫЙ, *прым.* Вельмі гарачы. *Як сённе палучэ сонцэ!*
ПАЛУ□ЧЭ, *н.* Пякучая мазь. *Дэ то мае стойі□ть палучэ?*
ПАЛЫ□ТЫ *што, незак., перан.* Бяздумна выдаткоўваць грошы на розныя патрэбы. *Тыко давай палыты грошы.*
ПАНУВА□ТЫ, *незак.* Адчуваецца, быць у наяўнасці. *Там золото до сіх пір пануе.*
ПАРНУ□ТЫ, *зак.* Моцна лінуць. *Такый дошч парнув.*
ПА□СЫНОК, *м.* Пасынак; нягодны сын для мужа ці жонкі ў сям'і. *Той пасынок такое вычварыв!*
ПАЦЮ□ЦЯ, *ж., зневаж.* Распешчаная дзяўчына. *Ты, пацюцё, тыко сыдыш в хаты.*
ПІ□КНУТЫ, *зак.* Сказаць насуперак каму-н. *Дажэ ны пікнув, ны озвався.*
ПІ□РА, *мн.* Узоры, малюнкі ад марозу. *Піра якыйі поодскочувалы од морозу на шыбах.*
ПЛАВ, *м.* Плаванне. *Всі в плав, лодкы повыворачувало.*
ПЛА□КСЯ, *аг., іран.* Той, хто часта плача. *Ой, ото плакся. І чым жэ я ейі обідыла?*
ПЛЕ□МАТЫ, *незак., неадабр.* Гаварыць абы-што. *Шо ты такое племаеш?*
ПЛІ□СНЯВЫЙ, *прым.* Бляклы, шэры. *Дысь такый плíснявый на выду□.*
ПЛО□СКЫЙ, *прым.* Роўны. *Тут, дэ помыдоры ростуть, такая плоская зымле.*
ПЛЫСКУ□Р, ПЛЫСКУ□РЫК, *м.* Маленькая рыба. *Такыйі малэнькы рыбкы, плыскурі.*
ПЛЫ□СКА, *ж.* Грыб лісічка. *Так мныго Антончык плысок набрав.*
ПЛЫ□СНУТЫ *чаго, зак.* Вельмі мала наліць. *Плысны-но мні чаю.*
ПЛЫ□СО, *н.* Мокрае месца. *Такое плысо в ванныйі.*
ПО, *прыназ. з В, М скл.* Выражае: 1. Аб'ектныя адносіны. *Пізно вжэ йіхаты на высілле, хыба тыко іты по лю□дэ; Вжэ по Оно□прыйі*

даўно; Ны люблю, як по руках мнуть котыв. 2. Адносіны спосабу дзеяння. *Трэба браты по свэйі ровні, по свойіх годах.*

ПОБРУ□ШКАТЫ, *зак.* Паспрачацца, пасварыцца. *Вжэ вспілы побрушкаты, ны говорать.*

ПОВІ□ТРЫЕ, *н.* Паветра. *Холоднэ повітрые сённе.*

ПОВЫКЫСА□ТЫ, *зак.* Згніць, выкіснуць. *Всё повыкысало, будэм быз картошкы.*

ПОВЫ□НЁН, *прым.* Павінны. *Повынён Андрій вэчором прыйты.*

ПОВЭ□РХА, *прысл.* Зверху. *Повэрха положы одіяло.*

ПОГОПАЛА□ТЫ, *зак.* Пабегчы. *Вжэ собака кудысь погопалаў.*

ПОД, *прыназ. з В, Т скл.* Выражае аб'ектныя адносіны. *Ой то страшно іты под ныж; Ёго ны выпускалы с хаты, под замком був.*

ПОДА□ТЫСЯ, *зак.* Падацца, накіравацца куды-н. *Пройшов по калідоры той чоловік і подався туды.*

ПО□ДАЎНУ, *прысл.* Даўно. *Вжэ він подаўну добра ны мае.*

ПОДВІ□РОК, *м.* Падворак; двор каля хаты. *Так чысто выгрыбла подвірок.*

ПОДВЫРТА□ТЫ *каго, незак., безасаб.* Вымушаць ванітаваць. *Мэнэ аж подвыртае, такый смрід стойіть.*

ПОДВЫСТЫ□ *каго, зак.* Падняць каго-н. *Подвыды-но, Пэ□трэ, мэнэ. Такая я слабая.*

ПОДВЫХНУ□ТЫ *што, зак.* Падвярнуць, пашкодзіць што-н. *От, подвыхнула ногу, ны могу наступыты.*

ПОДГАРА□СКУВАТЫ *каго, незак.* Дразніць каго-н., нагаворваць на каго-н. *Тылько подгараскуе мэнэ, як ты будэш там робыты.*

ПОДДЁ□РГУВАТЫ *каго, незак.* Насміхацца, кпіць з каго-н. *Хватыть поддёргуваты старого чоловіка!*

ПОДЖЫГОТІ□ТЫ, *зак.* Хутка пайсці. *Так хутко Жэня поджыготіла додом.*

ПОДКЫДА□ТЫ[1] *што, незак.* Даваць дадаткова, падкідаць што-н. *Шэ там баба подкыдае грошы.*

ПОДКЫДА□ТЫ[2] *што, незак.* Кідацца як непатрэбным. *Мні ваша одэжа ны трэба. Шэ мое ла□тте будуть подкыдаты.*

ПОДМЫ□ЛЫТЫСЯ, *зак.* Падлізацца, падлезці да каго-н. *Трэба шэ і вміты подмылытыся.*

ПОДПАСОВА□ТЫ, *зак.* Падабраць. *Алэ ш падпасовав под тое самэ, якраз на свето прыспі□чыло картошку здаваты.*

ПОДПА□СТЫ *каму, зак., груб.* Надакучыць каму-н. *Як мні тая зыма подпала!*

ПОДРАПАКУВА□ТЫ *што, зак.* Падрыхліць глебу. *Трэба було подрапакуваты город.*

ПОДСВЫНА́К, *м.* Падсвінак; парася ва ўзросце ад 4 да 10 месяцаў. *Вжэ настояшчыйі подсвынакы. Хутко можна будэ быты.*

ПОДСУ́НУТЫ *што, зак.* Падсунуць; непрыкметна падлажыць што-н., даць хабар. *Шоб подарочка подсунув, то було б іначэ.*

ПОДСУ́НУТЫСЯ, *зак.* Наблізіцца да каго-н., увайсці ў давер. *Подсунувся, і поставыла лысныком.*

ПОДСЫЛКУВА́ТЫСЯ, *зак.* Падсілкавацца; пад'еўшы, падмацаваць свае сілы. *Чым-то мні подсылкуватыся?*

ПОДТЫКА́ТЫ, *незак., перан.* Упікаць, выгаворваць за што-н. *На каждыйі ступі подтыкае, шо ты ны полола.*

ПОДТЭ́НУТЫ *каго, зак.* Падняць каго-н. *Хто мэнэ подтэ́нэ, як ты пойідэш?*

ПОДТЯГНУ́ТЫ, *зак., безасаб.* Падсохнуць. *За два дні подтегнэ. Ны будэ тэйі воды.*

ПОДТЯГНУ́ТЫСЬ, *зак., перан.* Ачуняць, паправіцца пасля хваробы. *Можэ шэ я подтягнусь, поправлюсь.*

ПОДХВАТЫ́ТЫ *чаго, зак.* Падхапіць якую-н. хваробу. *Знов Катя подхватыла кашлю.*

ПОДХОПЫ́ТЫ *каго, зак.* Знайсці, займець каго-н. *Можэ, Оля якого кавалера подхопыть.*

ПОДЧЕ́С, *прысл.* Часам. *Подчес так тежко станэ на душі, як про всё роздумаеш.*

ПОЗБЫВА́ТЫ *што, зак.* Збіць вялікую колькасць чаго-н. *Іды-но позбывай бур'яны́ коля хаты.*

ПО́ЙДАТЫСЯ, *незак.* Насіцца з чым-н. *Цілый дэнь пойдаюся з водою.*

ПОКВА́ПЫТЫСЯ *на што, зак.* Спакусіцца чым-н. *То ш то на дэсять доларуў поквапыўся!*

ПОКІ́РНЫЙ, *прым.* Паслухмяны, падатлівы. *Наш Антошка – покірный хлопчык.*

ПОКЛАДА́ТЫ *што, незак.* Аддаваць, траціць што-н. *Она ш там всі сылы покладала.*

ПОКЛАДНЫ́Й, *прым.* Падатлівы, паслухмяны. *Оля хороша дівчына, покладная.*

ПОКОРЕ́ТЫСЯ *каму, незак.* Пакарацца, слухацца каго-н. *Я прыказовала: "Сыхоч покорейся свыкрухы".*

ПОКУРІ́ТЫ, *зак.* Хутка пайсці. *Вжэ кудысь покуріла Маруська.*

ПО́КУТНІЙ, *прым.* Які знаходзіцца каля покуці, кута ў хаце, дзе віселі абразы і стаяў стол, за які садзілі паважаных гасцей. *В покутне окно пошла, дэ й ділась.*

ПОКЫТЭ́ЛЯТЫ, *зак.* Пайсці хістаючыся. *Вжэ Маруська лэдь покытэляла.*

ПОЛАКО□МЫТЫСЯ *на што, зак.* Паквапіцца на што-н. *То ш то полакомывся на якыйісь там дваццыть тысяч!*

ПОЛЮВЫ□НА, *ж.* Зямля, не парослая травой. *На полювыны скотына любыть пастыся.*

ПОМА□ЗАТЫ *каго, зак., перан.* Задобрыць; выклікаць у каго-н. прыхільнасць да сябе markup рознымі паслугамі, падарункамі. *Так оны всіх лічать, як ты йіх ны помажыш.*

ПОНОВЫРЕ□ТЫСЯ, *незак.* Пераходзіць з аднаго месца на другое, не мець сталага прытулку. *Ходжу по чужых хатах, поновыреюся.*

ПОНО□СЫТЫ *каго, незак.* Абгаворваць каго-н. *Тыко поносять мынэ, як збыруцця.*

ПОНОЧО□ТА, *ж.* Цемра. *На дворі такая поночота, шо й ны хочыцця вылазыты.*

ПООКРУ□ЧУВАТЫСЯ, *незак.* Пахадзіць без справы. *Поокручувалася і пойіхала додом. Я в Тані в хаты ныякого руху ны маю.*

ПОПОДБЫРА□ТЫ *што,* зак. Пазабіраць што-н. *Він всё полэ поподбырав собі.*

ПОПОМАЦЮВА□ТЫСЯ, *зак.* Папашукаць месца, дзе можна ступіць нагою. *Такый був хлопчык, шо попомацюецця, пока ступыть.*

ПОПРА□ВЫТЫСЯ, *зак.* 1. Паправіцца, ачуняць, аднавіць свае сілы, здароўе. *Якая була хвора! А поправылася, встала на ногы.* 2. Папаўнець. *Ты так поправылася после родув.*

ПОПРЫЛЮ□ДНЯТЫ, *зак.* Стаць прыемным, ветлівым. *Раньшэ був якыйся вовкова□тый, а зара попрылюдняв.*

ПОПУСТЫ□ТЫ *што, зак.* Папусціць, уступіць, адмовіцца ад чаго-н. *Я тобі ны попушчу квартіру.*

ПОПЫ□ЛЫТЫ *што, зак.* Выканаць якую-н. работу. *Всё попы□лю, пороблю по хозяйствы і йіду на роботу.*

ПОПЫ□ЛЫТЫСЯ, *зак.* Усё парабіць па гаспадарцы. *Пока попы□лысся, всё поробыш, то й спаты ныма колы.*

ПОПЫРА□ТЫСЯ, *незак.* Выяўляць намер. *Він шэ пасле Ко□ляд попырався зрізаты тыйі ольхы.*

ПОПЫРЭ□ЧКЫ, *мн.* Фіранкі. *Повтюж-но, Танько, попырэчкы.*

ПОРА□ДЛЫВЫЙ, *прым.* Гаварлівы. *То порадлыва баба, любыть поговорыты.*

ПОРАДУ□Н, *м.* Чалавек, які любіць пагаварыць. *Сёмочка буў такый порадун!*

ПОРА□ЙІТЫ *каля каго, незак.* Выконваць работу па гаспадарцы. *Маты порайіть коля свыный.*

ПОРОСЛЕ□, *ж.* Месца, вольнае ад зарасніку. *Тыйі лісічкы любять росты по порослі.*

ПОРОСПЛЭ□МЫНЮВАТЫСЬ, *зак.* Размножыцца. *Ой, то курэ поросплэмынювалысь у ейі!*

ПОРТЕ□НКА, *ж.* Лёгкая хустка з бавоўны, ільну. *Сонцэ такое палучэ, наложы портенку на голову.*

ПОРУ□БА, *ж.* Руб, востры верх на пасудзіне. *Порубы гострыйі, ны можна всэ□дыты.*

ПОРУ□ШЫТЫСЯ, *зак.* Скрануць з месца які-н. орган. *Я порушылася, то в мэнэ так жывіт болів.*

ПОСІ□СТЫ, *зак.* Быць выкарыстаным. *Там всі грошы мойі посілы.*

ПОСТА□ВЫТЫ *што, зак.* Пабудаваць што-н. *Андрій хутко підэ од нас. Свою поставыв хату; А сын взев оддылывся, свою хату поставыв.*

ПОСТА□ВЫТЫСЯ, *зак.* Пабудавацца. *Потом Мыкыта в нашым сылі поставывся.*

ПОСУ□ДЫТЫ, *зак., безасаб.* Атрымацца. *Ны посудыло тымы грошыма вкрадёнымы пользоватыся.*

ПОТІ□ШНЫЙ, *прым.* Пацешны, смешны. *Такая потішная дівчынка, тая Насця.*

ПОТРО□ШКУ, *прысл.* Патроху. *Шэ баба потрошку сама поднымаеццяя, сыбэ опре□чуе.*

ПОТЫ□СНУТЫСЯ, *зак.* Паехаць. *Вжэ й ты хутко потыснысся в Брэсць.*

ПОТЫХА□ТЫ, *незак.* Патыхаць, слаба дзьмуць, веяць. *Вітёр потыхае з Осовы□х.*

ПОТЯГА□ТЫ, *незак., безасаб.* Слаба дзьмуць. *Сённе вжэ потягае. Ны душно стало.*

ПОХМЫЛЫ□ТЫСЯ, *зак.* Пахмяліцца; выпіць спіртнога на другі дзень пасля моцнай выпіўкі. *Лёнька вжэ вспіў похмылытыся.*

ПОХОДНЕ□, *аг., неадабр.* Чалавек, які ніколі не бывае дома. *Тая Валя ныколы ны сыділа дома. Настояшча походне.*

ПОХРАСТІ□ТЫ, *зак., іран.* Хутка паехаць. *Чогось сённе в Молорыту похрастіла.*

ПОХЫЛЫ□ТЫ *на што, зак., безасаб.* Пацягнуць на што-н. *Хано вжэ похылыть на быду.*

ПА□ШЧОКЫ, *мн.* Сківіцы. *Як у мэнэ, ны вам кажучы, пашчокы болеть.*

ПРА□ВЫЙ, *прым.* Нязгорблены. *Старый, а шэ такый правый чоловік.*

ПРА□ЖЫТЫ *чаго, незак., безасаб.* Мучыць (пра смагу). *Так пражыть воды. Подай-но кружку.*

ПРАЦЮВЫ□ТЫЙ, *прым.* Працавіты. *Ваш батько був працювытый чоловік.*

ПРЕ□ТАТЫ, незак. Прыбіраць пасля каго-н., наводзіць парадак. *То оны после ейі преталы.*

ПРІ□ТЫ, *незак.* Доўга ці часта сядзець, знаходзіцца дзе-н. *Я тыко прію в хаты.*

ПРОБЫ□ТЫ[1] *што, зак.* Прабіць, пракласці што-н. *Такая гушчырэ□вына. Трэба якось стэжку пробыты.*

ПРОБЫ□ТЫ[2] *што, зак., безасаб.* Спыніць што-н. *Проб'е в тры часа сонь, і ны могу спаты.*

ПРОВЫСЫЛІ□ТЫ, *зак.* Перабыць вяселле, пагуляць адведзены час. *Зара провысыле□ть! Пруйдэ тая руйна□цыя.*

ПРОГЛЯДА□ТЫ *каго, незак.* Аглядаць, акідваць позіркам, разглядаць з усіх бакоў. *На высыллі всіх проглядають бабы.*

ПРОКА□ЗЫЯ, *ж.* Хвароба. *Якаясь проказыя вчыпылась до мэнэ.*

ПРОЛЭ□ЖЫНА, *ж.* Пролежань ад доўгага і нерухомага ляжання. *У мэнэ на боку вылыка пролэжына.*

ПРОМО□ЧУВАТЫ, *незак.* Мачыць час ад часу; прамочваць. *Добрэ, шо дошчык промочуе.*

ПРОО□РА, *ж.* Пераараная месца ў лесе ці каля лесу. *Там, за проорою, був колысь хороший ягодны□к.*

ПРОРВА□ТЫ, *зак., безасаб.* Пачаць моцна кашляць. *Вжэ прорвало кашлём.*

ПРОРОСЫ□ТЫ *каго, зак.* Даць папіць. *Трохы проросылы, ажні□ лэгчэ стало.*

ПРОРОСЫ□ТЫСЯ, *зак.* Папіць. *Хай проросыцця трохы баба.*

ПРОСТЕ□ЦКЫЙ, *прым.* Просты, бясхітрасны. *Такый простецкый хлопэць, хоть і гороцкый.*

ПРОСТО□ЁНЫЙ, *прым.* Які доўга стаяў. *Ны йіж, той суп ужэ простоёный.*

ПРО□ТІ, *прыназ. з Р скл.* Выражае параўнальныя адносіны. *Катя проті тэбэ намныго справні□ша.*

ПРОТРУ□ХАТЫСЯ, *зак.* Прайсціся. *Іды-но протрухайся на двір.*

ПРОТЫ□ВЛЫВЫЙ, *прым.* Які сурочыць каго-н. *То баба протывлыва.*

ПРОТЫ□ВЫТЫСЯ, *незак.* Паддавацца чарам. *Шпы□льку в собі носы, ны так будэш протывытыся.*

ПРОТЯНУ□ТЫ, *зак.* Працягнуць, пражыць некаторы час. *Хто ейі знае, скілько она протенэ.*

ПРОФУ□КАТЫ *што, зак.* Патраціць што-н. *Профукала почті міліон на тэму базары.*

ПРОХУ□РА, *аг., неадабр.* Спрытны, вёрткі чалавек. *То добра прохура! Скрізь она пэрша.*

ПРОЧВЭ□РА, *аг., неадабр.* Шкоднік. *То Таня, тая прочвэра, обманула мэнэ.*

ПРОЧЕ□ТЫСЯ, *зак.* Прачнуцца. *Як прочала□ся в тры часа, так і ны заснула.*
ПРУЖЫНО□ВЫЙ, *прым.* Рухавы, спрытны. *Алэ й ба□бчынка! Скілічко ейі, а якая пружынова.*
ПРОЯСНЫ□ТЫСЯ, *зак.* Праясніцца, выпагадзіцца. *Як проясныцця, то піду картошку копаты.*
ПРУЖЫНЫ□ТЫ, *незак.* Напружвацца, хвалявацца, нервавацца. *Често і у нас пружыны□ла, доводыла до сваркы.*
ПРУЙДА□, *аг., неадабр.* Чалавек, які шмат дзе працаваў. *То такая пруйда, шо пруйда! Дэ він тылько ны робыв.*
ПРУ□ЧАТЫСЯ, *незак.* Напружвацца, выконваць цяжкую работу. *Сама ны пручайся, я помогу; Она тежка. Шоб поднеты, трэба добрэ пручатыся.*
ПРЫБЫ□ТЫСЯ, *зак.* Прыбіцца, пайсці ў прымы. *А Алёша прыбывся до якэйісь з дытьмы.*
ПРЫГАВА□РУВАТЫ, *незак.* Прыгаворваць; гаварыць, суправаджаючы якое-н. дзеянне. *Баба всё прыгаваруе, шо мыска тая плохая.*
ПРЫГО□ЦЯТЫ, *зак.* Прыйсці. *Вжэ Верка прыгоцяла з магазіна.*
ПРЫГУ□ННЫК, *м.* Месца каля хлява, іншых гаспадарчых пабудоў. *А на прыгуннэку шо там робыцця!*
ПРЫДА□ТЫСЯ, *зак.* Падысці, прыдацца, аказацца патрэбным. *Вжэ Каті моя куртка прыдалася.*
ПРЫДБА□ТЫ *што, зак.* 1. Прыдбаць, набыць, займець што-н. *То ш хочыцця каждому шось прыдбаты.* 2. Нажыць з кім-н. *Прыбдала з йім двое дытый.*
ПРЫДВЫ□ГАТЫ, *зак.* Прыйсці. *Зара маты прыдвы□жэ з зыло□м.*
ПРЫЕ□ТЫ *каму, незак.* Дбаць пра каго-н. *Тыко прыеють собі; То дурная була, прыела чужым.*
ПРЫЖЫНЫ□ТЫСЯ, *зак.* Ажаніцца. *А Вася дэсь в Ляховце□х прыжынывся.*
ПРЫЗБЫРА□ТЫ *што, зак.* Сабраць што-н. *Трэба прызбыраты грошы, бо потом мныго чого мусым купляты.*
ПРЫЙІ□СТЫСЯ *каму, зак.* Прыесціся ад частага ўжывання, аднастайнасці. *Мні вжэ той борщ з буракамы прыйівся.*
ПРЫКЛЁ□П, ПРЫКЛІ□П, *м.* Прыклёп; адзін выгляд, форма. *То тыко прыкліп, шоб ны йіхаты.*
ПРЫКЛЫПА□ТЫ, *зак.* Прыйсці. *То ш то трэба було пішком прыклыпаты с Ко□брыня.*
ПРЫКО□НАТЫ, *зак.* Зразумець, заўважыць што-н. *Я вжэ прыконала, шо она на све□то будэ шось просыты.*
ПРЫКО□НЧЫТЫ *каго, зак.* Прыкончыць, дабіць каго-н. канчаткова. *Чуть ны прыкончыў того хлопця. Такый злюшчый.*

ПРЫЛА□ВОК, *м.* Прылавак; асобы стол у магазіне, які служыць для продажу з яго тавараў, прадуктаў. *А шо ш то за діло, шо він по-за прылавком ходыть.*
ПРЫЛЭ□НУТЫ, *зак.* Прыехаць, прыйсці. *Хутко внукы прылэнуть. Будэ вжэ роботы.*
ПРЫЛЮ□ДНЫЙ, *прым.* Ветлівы, прыемны. *Такая прылюдна бабочка, прыятна.*
ПРЫМА□ЗАТЫСЯ, *зак.* Падласціцца да каго-н. з карыслівымі мэтамі; прымазацца. *Она вміе прымазатыся до бабы.*
ПРЫМЫ□ЛЫТЫСЯ, *зак.* Прымазацца да каго-н, увайсці ў давер. *Трэба якось прымылытыся, шоб она дала квокту□ху.*
ПРЫНУ□ДЫТЫСЯ, *зак.* Прымусіць сябе выконваць непрыемную працу. *Прынудься і быры якыйі е егоды.*
ПРЫПАДА□ТЫ *да каго, незак.* Увесь час быць каля каго-н., дагаджаць каму-н. *Так прыпадае до того дытетка.*
ПРЫПАНА□САТЫСЯ, *зак.* Захацецца. *Шо прыпанасыцця, тое і робыть.*
ПРЫПАРЫ□ТЫСЯ, *зак.* Спыніцца. *Ныма егод, ныма дэ прыпарытыся.*
ПРЫПА□СУВАТЫ *каго, незак.* Папасвіць дадаткова. *Нам трэба будэ прыпасуваты тёлочку.*
ПРЫПАСУВА□ТЫ *каму, зак., безасаб.* Захацецца. *Якраз сённе прыпасувало тобі йіхаты.*
ПРЫПЛЕ□ШЧОНЫЙ, *прым.* Нявостры, прыплюснуты. *Ныс у матыра буў прыплешчоный.*
ПРЫПЛО□ШЧЫТЫСЯ, *зак.* Прыціснуцца. *А собака злякаўся, прыплошчыўся до плота.*
ПРЫПРАНУ□ТЫ[1] *каго, зак.* Памыць каго-н., апрануць у чыстую вопратку. *Трэба, бабо, вас трохы прыпрануты, помыты.*
ПРЫПРАНУ□ТЫ[2] *што, зак.* Схаваць, пакласці ў іншае месца. *Она возьмэ прыпранэ той сахар; Прыпраны-но грошы, шоб оны ны пырыкыдалыся.*
ПРЫРОВНЕ□ТЫ *з кім, зак.* Параўнаць з кім-н. *Хыба Сашу прыровнейіш с кымся. Богатый чоловік.*
ПРЫРО□ДНЫЙ, *прым.* Карэнны. *Прыродных людэй вэльмы мало осталось в сылі.*
ПРЫСА□ТКОВАТЫЙ, *прым.* Прысадзісты; невысокага росту, але шыракаплечы, моцнага складу. *Батько буў у йіх такый прысаткуватый.*
ПРЫСКА□ЛЮВАТЫ *што, незак.* Прышчурваць, прыскальваць што-н. *То Оля так прыскалюе око.*
ПРЫСКІБА□ТЫСЯ *да каго, зак.* Прычапіцца да каго-н. *Дэсь прыскібався до ейі, прычыпывся.*
ПРЫСКЫТА□ТЫСЯ, *зак.* Прыйсці ці прыехаць адкуль-н. *Ны знаю, скіль она прыскыталася.*

ПРЫСМЫКАТЫ, *зак.* Прыехаць. *Завтра Таня прысмычэ клійіты.*

ПРЫСОБАЧЫТЫСЬ, *зак., груб.* Прычапіцца да каго-н. *Батькы ейі ны любять, шо прысобачылась коля його.*

ПРЫСПАТЫ[1], *зак.* 1. Трохі паспаць. *Я думала, шо трохы прысплю.* 2. Прыспаць; выклікаць сон, прымусіць заснуць, лёгшы побач. *Лэдь Мітьку прыспалы, ныяк ны хотіў.*

ПРЫСПАТЫ[2] *з кім, зак.* Зацяжарыць ад каго-н. *Она з йім прыспала дыте.*

ПРЫСПІТЫ, *зак.* Прыспець, наступіць, надысці. *Вжэ і полотте прыспіло.*

ПРЫСТАРАТЫСЯ, *зак.* Прыстарацца; раздабыць што-н., звычайна з цяжкасцямі, намаганнямі. *Шэ прыстараюся морквы на зыму.*

ПРЫСТОЙНЫЙ, *прым.* Прыстойны, добры, сумленны. *Захарко прыстойный дідок був.*

ПРЫСТРОЙІТЫ *каго, зак.* Уладкаваць на работу, на якое-н. месца. *Наташу наш Коля прыстройів у Брэсці.*

ПРЫСТУКНУТЫ *каго, зак.* Крыху паўплываць. *Ганну прыстукнув параліч.*

ПРЫТВОРА, *аг., неадабр.* Прытворшчык; чалавек, які прыкідваецца непрацаздольным. *Эй, прытворо! Ны лыныся робыты.*

ПРЫТЫЛЭПАТЫ, *зак.* Прыйсці. *Тыко шо прытылэпав од Марусі; Так пізно прытылэпаў с тэйі рыбалкы.*

ПРЫТЫРКАТЫСЯ *да каго, незак.* Дакранацца да каго-н. *А я до ейі і ны прытыркався, як ты хочыш знаты.*

ПРЫТЫСКАТЫ *каго, незак., перан.* Прыціскаць; ствараць суровыя, неспрыяльныя ўмовы для каго-н., абмяжоўваць каго-н. у чым-н. *Вася прытыскае батька с п'янкою.*

ПРЫЧМІЛЁНЫЙ, *прым.* Затлумлены. *Як я там сэбэ чуствую?! Хожу прычмілёный.*

ПРЫЧЫКАНЫТЫТЫСЬ, *зак.* Прыгожа апрануцца. *Куды ты так прычыканывся, Іванэ?*

ПРЫЧЫТАТЫ, *незак.* Прычытаць; плакаць, прыгаворваючы словы жальбы. *Баба всё прычытае: "Ны хочытэ мэнэ вынысты на двір".*

ПРЫЧЭПА, *аг., неадабр.* Той, хто чапляецца. *То вжэ прычэпа такая на всю жызнь.*

ПСЫКАТЫ *на каго, незак.* Гаварыць са злом, незадаволена. *Вік псыкае на мэнэ.*

ПТЫШЫТЫСЯ, *незак.* Трымаць зло на каго-н. *Такы ны одумалася, шэ всё птышыцця.*

ПУСТОВАТЫ, *незак.* Пуставаць, быць нежылым памяшканнем. *Такая хороша хата пустуе.*

ПУСТЫ□Й, *прым., перан.* Шкодны, свавольны. *Ой-то пустое хлопче□! Старшых б'е.*

ПУ□ТНІЙ, *прым.* Разумны, сур'ёзны. *Якбы він був путній, то туды б ны пошов.*

ПУЦНА□ТЫЙКЫЙ, *прым., памянш.* Поўненькі. *Такая хорошая дівчынка, пуцнатыйка.*

ПУЦЭ□НЬКА, *ж.* Поўная жанчына. *Мэнша дочка то хороша, пуцэнька такая.*

ПХА□ТЫСЯ, *незак.* Ехаць. *Андрій вжэ пхайіцця додом.*

ПЫКЕ□ТУВАТЫ *каго, незак.* Сачыць за кім-н. *Алэ ш тыко пыкетує мэнэ, дывыцця, шо я роблю.*

ПЫРЫБОРШЧЫ□ТЫ, *зак.* Перабраць меру, зрабіць лішняе. *Сённе я пырыборшчыла. Наварыла стылько кашы, а ныхто й ложку ны очырпнуў.*

ПЫРЫБРА□ТЫ *каго, зак.* Абгаварыць многіх людзей. *Там оны вжэ всіх пырыбыруть, як собыруцця.*

ПЫРЫБЫВА□ТЫСЯ, *незак.* Перабівацца; пераживаць нястачу, цяжкасці; сяк-так жыць. *А тая Верка пырыбываецця сама. Жывэ абы-як.*

ПЫРЫБЫ□ТЫ *што, зак.* Перашкодзіць каму-н. ажыццявіць, здзейсніць што-н. *Я тобі тылько пырыбыла роботу.*

ПЫРЫБЭ□НДЮВАТЫ *чым, незак.* Быць пераборлівым. *Вечно пырыбэндює йідою, ны йісць тое, шчо всі йідеть.*

ПЫРЫГО□НА, *ж.* Месца, дзе пераганяюць кароў. *Я знаю, дэ ваш город. Коло пырыгоны.*

ПЫРЫКЫ□НУТЫ *што, зак.* Перакінуць; даць, перадаць што-н. *Шэ батькы якыйі грошы пырыкынуть, той добрэ жыты.*

ПЫРЫКЫ□НУТЫСЯ, *зак.* Прылегчы, перадыхнуць. *Зара трохы пырыкынуся, прылегу.*

ПЫРЫЛОЖЫ□ТЫСЯ, *зак.* Крыху пад'есці. *Я й то стылько ны йім! Дэсь пырыложысся на дэнь і ходыш; Шо там она йісць, пырыложыцця раз в дэнь.*

ПЫРЫПОВЫ□ТЫ *што, зак.* Нанава забінтаваць, абматаць, абвіць што-н. *Оля прыйдэ пырыповыты ногы.*

ПЫРЫПУСТЫ□ТЫ *з чым, зак.* Несвоечасова зрабіць што-н. *Вжэ пырыпустылы з йідою.*

ПЫРЫСПІ□ТЫ, *зак.* Апярэдзіць каго-н. *Вася пырыспів, забрав дівку у Сашы.*

ПЫРЫСТА□РОВЫЦЯ, *ж.* Старая незамужняя дзяўчына. *Вжэ й ты пырыстаровыця. Так і осталася сама.*

ПЫРЫСТОЕ□ТЫСЯ, *зак.* Перастаяцца; сапсавацца, змяніцца якасна ад доўгага стаяння. *Сыхоч зрывай той горох, бо хутко пырыстойіцця.*

ПЫРЫСЭ□ДЫТЫ *што, зак.* Пераседзець, сапсаваць ад доўгага сядзення. *Хай у нас будэ, тая баба кутка□ ны пырысэдыть.*

ПЫРЫЧВАЙГУВА□ТЫ *што, зак., неадабр.* Перарэзаць, парэзаць многае. *Взяла пырычвайгувала всі мойі платті□.*

ПЫРЫЧУВА□ТЫ *што, незак.* Перачуваць, даведвацца з чужых размоў. *Можэ, оны сталы пырычуваты, шо людэ кажуть.*

ПЫРЭ□ЧЫТЫ *каму, незак.* Пярэчыць каму-н., выказваць нязгоду з кім-н. *Наташа ны пырэчыла. Хай жэныцця, на кому хочэ.*

ПЫТЭ□ЛА, *аг., зневаж.* Вельмі надакучлівы чалавек. *То бач і пытэла. Так надойів хлопцю с тым косі□ннем.*

ПЫХЫНУ□ТЫ *каго, зак.* Пхнуць каго-н. *Так мэнэ пыхынув зо всейі сылы, чуть і на рабры□ну ны полытіла.*

ПЭ□ЦА, *аг., зневаж.* Распешчаны чалавек. *От тэйі пэцы на дождэсся, шо она в егоды підэ.*

Р

РА□ГНЯВА, *аг., неадабр.* Крыклівы чалавек. *То тая дытеча рагнява!*

РАЖЕ□ТЫ, *незак.* Моцна крычаць. *Чого ты ражыш ?*

РА□ЗОМ, *прысл.* Адразу. *А я ны втрымалася, і разом впала; Прыйіхалы з Росіі, і маты разом вмырла.*

РАЛЛЮ□Х, *м.* Надзел поля. *У вас раллюх такый за хлывом.*

РА□ПТОМ, *прысл.* 1. Хутка. *За тыждэнь раптом выкопалы города.* 2. Недзе, прыблізна. *Ну, раптом дваццыть мінут орав.*

РЕ□ЖКА, *ж.* 1. Вялікая драўляная пасудзіна. *Лэдь посадым, бало, із Іваном на режку Дороша.* 2. *Перан.* Тоўсты, вялікі чалавек. *Такая режка, здоровучый!*

РІ□ДКО, *прэд.* Мокра, вязка. *На городы так рідко, ногы грузнуть.*

РІ□ДКОСТЬ, *ж.* Рэдкая страва. *Пойіла тэйі рідкосты, боршчу.*

РОЗВЫДНЕ□ТЫ, *незак., безасаб.* Світаць. *Трэба вставаты, вжэ розвыднее.*

РОЗДУБА□РЫТЫ *што, зак.* Знайсці што-н. *Як-то роздубарыты грошы на той діван.*

РОЗЛІ□ТЫСЯ, *зак., перан.* Растаўсцець. *Ой то Маруся так розлылася. Такая товста баба.*

РОЗНО□СЫТЫ *што, незак.* Разносіць, неразумна траціць што-н. *Чого ты підэш на тое высілле грошы розносыты.*

РОЗНЫ□ГРЫТЫ, РОЗНЫ□ХРЫТЫ *што, зак.* 1. Разламаць на дробныя кавалкі што-н. *Взялы розныгрылы хліб. Хыба так можна йісты?!* 2. Раскідаць што-н. *Взялы вітэ розныхрылы того стошка.*

РОЗНЫСТЫ[1]□ *што, зак., перан.* Перадаць чужым людзям што-н. *Вжэ рознысэ, шо Нюрка плохая.*

РОЗНЫСТЫ□[2] *каго, зак., безасаб., перан.* Распаўнець. *Галю так рознысло после родов.*

РОЙІ□ТЫ, *незак.* Раіцца, збірацца роем. *Як там мухы роеть.*

РОСКІДНЫ□Й, *прым.* Раскідлівы, неашчадны, неэканомны. *Там вітэ роскідныйі! Винограду ныколы ны далы.*

РОСКО□СЫЙ, *прым.* Раскосы. *А очы в Мітькы такыйі роскосы.*

РОСКОТО□РХАТЫСЬ, *зак.* Растрапацца, раскалмаціцца, раскідацца ў беспарадку. *Іды-но прычышысь. Роскоторхалась як нывідь хто.*

РОСКОШЫЛЫ□ТЫСЯ, *зак.* Раскашэліцца, выкласці на значныя выдаткі. *Шоб якую гостыну зробыты, трэба зара роскошылытыся.*

РОСКУПЛЕ□ТЫ *што, незак.* Купляць усё не задумваючыся. *Зара ны будэш нычого роскуплеты, бо ныма тэйі калы□ткы.*

РОСКУСЫ□ТЫ *што, зак., перан.* Распазнаць, добра ўведаць пра што-н. *А він і ны роскусыв нычого, ны догадався, шо я пырывыла стрелкы часов.*

РОСЛЕ□ВЫЙ, *прым.* Высокі ростам. *Катька – рослева дівчынка, ровнейіцця із Ганёю.*

РОСПЛЫСТЫ□ *што, зак., перан.* Разнесці плёткі, чуткі, зрабіць вядомым многім. *Росплылы по всему сылі, шо до Тані кавалер прыйіжджев.*

РОСТЁ□ГАНЫЙ, *прым.* Распусны. *То була ростёгана дівчына.*

РОСТРУ□МАТЫ, *зак.* Здагадацца. *Мусыть, вона нычого ны рострумала, шо лікарство добавлеють в йіду.*

РОСТРЫПА□ТЫ, *зак.* Разнесці, зрабіць вядомым многім. *Ёму нычого ны кажітэ. Він всё ростэплэ.*

РОСХОДЫ□ТЫСЯ *каля каго, зак.* Раззлавацца, разбушавацца каля каго-н. *А чого-то вітэ обідьвы росходылыся коло мэнэ!*

РОСЧА□ХНУТЫСЯ, *зак.* Раз’ехацца (пра ногі). *Так слызко коля хаты, чуть ны росчахнулася.*

РОСЧУ□ТЫСЯ, *зак.* Выразна, дакладна пачуць што-н. *Вжэ дысь росчувся, вставлее свойі пять капеёк.*

РОСЧУ□ХАТЫСЬ, *зак.* Пазбавіцца стану вяласці, санлівасці. *Як водка вышла, то росчухався. Кажэ: “Я туды більш ны піду”.*

РОСШТУБЭ□РХАТЫ *каго, зак.* Актывізаваць, прывесці ў рух. *Як бы я туда долізла, я бы йіх росштубэрхала.*

РОСШЫ□НДАТЫ *што, зак.* Неразумна патраціць (пра грошы). *Пойіхала в Молорыту і росшындала грошы.*

РОСЫ□ТЫСЯ, *незак.* Піць ці есці. *А я шэ й ны росылася.*

РО□СЯНО, *прэд.* Росна. *На дворі вэльмы росяно.*

РОТА□ТЫЙ, *прым.* З вялікім ротам. *Дысь він мні показався такый ротатый.*

РО□ШЧА, *ж.* Рост. *Сёе літо добрэ на рошчу.*

РУВЧЕ□К, *м., перан.* Рубец ад раны. *Такый рувчек на нозі остався после операцыйі.*

РЫ□ВНЫЙ, *прым.* Поўны, роўны. *Здорова Оля. Рукы ў ейі такыйі рівныйі.*

РЫЗАНЫ□НА, *ж.* Разьба. *Шоб тыко ны було рызаныны.*

РЫ□ЗЫКА, *ж.* Размова. *Тобі рызыкы ны трэба маты, ны любыш говорыты.*

РЫЗЫКА□НТ, *м.* Чалавек, які вельмі любіць гутарыць. *Максым такый рызыкант був, і Явдоська любыла поговорыты.*

РЫ□ПАТЫСЯ, *незак.* Рыпацца; намагацца, старацца пайсці куды-н., зрабіць што-н. *Ны рыпайся в такый мороз ныкуды; Хыба в медінстітут можна рыпатыся с такымы оцэнкамы.*

РЫШТУВА□ТЫСЯ, *незак.* Непакоіцца, не знаходзіць месца. *Сёння баба цілый дэнь рыштуецця, ны мае спокою. Дысь жывіт розболівся; Тылушка рыштуеццця, бо тыле одкынулы.*

РЫШЫТНЕ□К, *м.* Стары грыб. *Алэ дысь одны рышытнякы ростуть. Ны одного молодого грыбка ны нашла.*

РЭПЭТО□, *н., неадабр.* Чалавек з гучным голасам. *Ой то голосный! Якоесь рэпэто!*

С

САДОВЫ□НА, *ж., зборн.* Садавіна. *У вас такая хорошая садовына.*

СА□МЭ, *часц.* Якраз. *Самэ як картошку пырыбыраты, ты будэш робыты.*

СВАТУ□Х, *м.* Сват. *С тэбэ буў бы добрый сватух.*

СВО□ЙІТЫСЯ, *незак.* Своіцца. *Вжэ Макару□тныкы ны хочуть з вамы свойітыся.*

СВЫНЕ□ТА, *мн.* Парасяты. *Як бы то мні купыты малэнькыйі свынета.*

СВЫРШЧО□К, *м., іран., перан.* Малы і худы чалавек. *Такый свыршчок скрізь вспіе.*

СВЫТА□ТЫ, *незак., безасаб.* Світаць. *Вжэ, мусыть, свытае.*

СВЫТЫ□ТЫ *што, незак.* Свяціць што-н. *Цілу ныч свытылы свічку. Так грыміло!*

СВЯДІ□ТЫ, *незак.* Свярбець. *Так свядыть тая рана.*

СЁЙ, *займ.* Гэты. *Сёй місяць вэльмы мокрый.*

СІ□МІНЫСТЫЙ, *прым.* Рознакаляровы. *Якая хороша тая сімініста курочка!*

СІ□СТЫ, *зак., перан.* Сесці, збегчыся, паменшыцца ад вільгаці. *Зусім сів свэдэр после сціркы.*

СКАРА□ННЕ, *н.* Кара. *Якоесь скаранне, а ны літо.*

СКАРБУ□НЬКА, *ж.* Скарбонка. *На тобі дэсять тысяч. Купыш свічкы і в скарбуньку кыныш.*

СКІ□МЛЯ, *аг., неадабр.* Чалавек, які пастаянна скардзіцца на свой лёс. *Татена була добра скімля. Всё прыбыднелася, шо грошы ў йіх ныма.*
СКЛАД, *м.* Фізічны выгляд, будова. *Склад на тэму Мішы ныхорошый.*
СКЛЕ□КНУТЫ, *зак., груб.* 1. Загінуць. *Так ныдовго й склекнуты, вмырты.* 2. Згінуць, вымакнуць. *Той город наш всёй склекнуў, вымок.*
СКЛЕП, *м.* Склепянне, халоднае памяшканне. *Я с хаты склепа ны буду робыты.*
СКОВА□ТЫ *каго, зак., перан.* Скаваць каго-н., пазбавіць магчымасці актыўна дзейнічаць. *Бач людыну й сковалы. Ныкуды ны можна пойты одь ейі.*
СКРА□ГА, *аг., зневаж.* Надзвычай скупы чалавек, скнара. *То ты такая скрага! Воды холодныйі ны дасць.*
СКРУНУ□ТЫ, *зак.* Хутка з’ездзіць, схадзіць куды-н. *Валя хутко скрунула в Овту□ш.*
СКРУТЫ□ТЫ *што, зак., перан.* Перайначыць што-н., зрабіць па-свойму. *Тыйі комуністы всёй світ скрутылы.*
СКУ□БСТЫСЯ, *незак.* Сварыцца. *Аня з Надёю всё врэмя скубуцця.*
СКУ□ЛНО, *прысл.* Моцна. *Алэ ты й скулно б’еш.*
СКУНО□ЗЫТЫСЯ, *зак.* Скруціцца. *Гэть мій ламінат скуно□зывся.*
СКУ□РАТЫ *каля каго, зак.* Узяць у каго-н. *Так-так, скураеш коля тэбэ шось…*
СКУРО□ЖЫТЫ *каго, зак.* Змяніць да непазнавальнасці каго-н. *Жызнь як кого скурожыть.*
СКЫ□ГЛЫТЫ, *незак.* Ціха, жаласна плакаць; скуголіць. *Підэм додом. Вжэ Мітя начев скыглыты.*
СКЫ□НУТЫ *што, зак.* Пазбавіцца ад чаго-н. (пра чарадзея). *Она ны будэ хворіты. Скынэ хворобу.*
СЛУ□ПЭНЬ, *м., зневаж.* Чалавек, які стаіць на адным месцы, замінае каму-н. *То слупэнь, стойіть на однэму місцы.*
СЛЭ□ПКО, *м., зневаж.* Надакучлівы чалавек. *Той слэпко зайдэ і сыдыть у чужых людэй.*
СМА□ЖЫТЫ, *незак., безасаб.* Сушыць (у роце). *От, пыла бы й пыла. Так в роті□ смажыть, сушыть.*
СМАЛОПА□Л, *м., неадабр.* Гарачы чалавек, які заўсёды спяшаецца. *Чого ты кыпыш? Смалопал ты той!*
СМАЛЫ□ТЫ, *незак., перан.* Моцна піць спіртное. *Той Коля смалыть на сы□нё.*
СМІ□ЛЬНЫЙ, *прым.* Смалісты. *Там хата хороша. Зроблёна со смільного дэрэва.*
СМІ□ТЫ, *незак.* Смець, адважвацца на што-н. *Я ны смію у Наташы просыты.*

СНАБЖЫ□ТЫ *чым,* зак. Забяспечыць чым-н. *А шо йім жыты! Маты всім снабжыла.*

СНІ□ДАТЫ, *незак.* Снедаць. *Вжэ баба снідае.*

СО□ВАЛО, *н., неадабр.* Чалавек, які ходзіць без мэты, не займаецца сур'ёзнай справай. *Тое совало знов опоздало.*

СОВЛАДА□ТЫ *кім, зак.* Саўладаць; адолець, асіліць каго-н. *Я ею ны совладаю.*

СОЛО□ДКЫЙ, *прым., перан.* Самы лепшы, блізкі каму-н. *Оны солодкы Ніны булы всігды.*

СОЛОПОВА□ТЫЙ, *прым.* Не зусім разумны. *Той Сцёпка у йіх такый солоповатый.*

СОЛЫГА□ТЫ, *незак.* Вельмі хацець чаго-н. *Другы шэ грошы возьмуть за картошку, а мы будэм солыгаты.*

СПА□РЫТЫ *што, зак.* Зварыць што-н. *От молодец Варвара! Шэ сама собі спарыть.*

СПІД, *м.* Сподняе. *Под спід наложы свэдра.*

СПЛЕ□ШЧЫТЫ *што,* зак. Прыбіць да зямлі што-н. *Всі помыдоры сплешчыв той лівэнь.*

СПОГАНЕ□ТЫ *што, незак.* Помсціць за крыўду, прычыненае зло. *Алэ шэ до сіх пір споганее зло.*

СПОНУТРОВА□ТЫ, *зак.* Адчуць, здагадацца пра што-н. *Тылушка спонутровала, шо то чужое тыле.*

СПО□РТАТЫ *што, зак.* Звязаць што-н. *Бало, седу да шось і спортаю.*

СПОТКА□ТЫ, *зак.* Напаткаць каго-н. *Горэ мойі ногы споткало.*

СПРА□ВЫТЫ *чаго, зак.* Справіць, набыць, купіць што-н. *Я справыла собі одэжы.*

СПРАГЧЫ□ *з кім, зак.* Звязаць, злучыць каго-н. *Наташу на повгода спраглы з ею.*

СПРОМОГЧЫ□ *што, зак.* Адолець, перамагчы што-н. *Як то всё тое горэ спромогчы; На про□выснах було стылько роботы, шо ны можна було спромогчы.*

СПРУЖЫНО□ВЫЙ, *прым.* Моцны, пругкі. *То спружынова баба. Як она на ровыры йідэ!*

СПУ□ЛІТЫ *што, зак.* Украсці што-н. *Взев спуліў чужую сычкарню.*

СПЫВУ□ХА, *ж.* Спявачка. *У тій хаты жыла спывуха Варвара.*

СПЫНА□ТЫСЯ, *незак.* З цяжкасцю даставаць да чаго-н. *Так тежко спынатыся клійіты.*

СПЫРХА□ТЫ, *незак.* Крапаць (пра дождж). *Вжэ зноў дошч спырхае.*

СПЭ□РТЫЙ, *прым.* Цяжкі, спёрты. *Провітруй хату, вэльмы спэртый воздух.*

СПЭ□РТЫСЯ, *зак.* Падняцца. *І ны поспав за дэнь, спэрся в сім часоў.*

СПЭ□РШУ, *прысл.* Напачатку. *Спэршу просыла йісты і пыты, а зара як заці□пыло.*
ССЕ□КНУТЫ, *зак., безасаб.* Сысці, уступіць. *Сыб чытыры дні ны пошло, то б ссекло на городы.*
СТАЙІ□, *мн., перан.* Доўгія і вялікія надзелы. *Такыйі стайі, шо конце ны выдно.*
СТАРОДРЭ□ВЫЦЯ, *ж.* Старадрэвіна. *То хата, якая вічно будэ стоеты. Якое там дэрыво, стародрэвыця са смолою.*
СТАРЫЁ□НЦЫЙ, *прым.* Вельмі старанны. *Скілько того чоловічка, а шо він зробыть роботы. Такый старыёнцый.*
СТІСНУ□ЛЯ, *ж., неадабр.* Скупая жанчына. *Хотіла собі грошы взеты, стіснуля тая.*
СТО□ЙМА, *прысл.* У вертыкальным становішчы. *Хай там лыжыть стойма.*
СТОЛБЫНЁ□ЧКА, *ж.* Кубачак. *Выпыла ш тыко столбынёчку молока.*
СТОЛОВА□ТЫСЯ, *незак.* Сталавацца, харчавацца, мець стол. *Батько у тій хаты столоваўся.*
СТОЛОЧЫ□ТЫ, *зак.* Стаптаць, павыцягваць што-н. *Так столочылы тылета буракы.*
СТОРОНЫ□ТЫСЯ *каго, незак.* Старанiцца, абыходзіць бокам. *Як тыко ёго дывчета боецця, стороняцця!*
СТРА□ПАТЫ, *незак.* Гатаваць ежу. *Алэ й оны і ўміють страпаты. Всякых выкліпа□суў наробылы.*
СТРАПУ□ХА, *ж.* Кухарка. *Міша страпух аж с Пішча прывіз.*
СТРА□ТЫТЫСЯ, *зак.* Страціць што-н., зазнаць урон, страты. *Бач і стратылыся людэ над тэю картошкою.*
СТРА□ХАТЫ *каго, незак.* Пужаць каго-н. *Всё страхае мэнэ, шо мні будэ тежко.*
СТРО□НУТЫЙ, дзеепрым. Закрануты. *Він так тресся, бо в ёго був нерв стронутый.*
СТРЫБЫНЕ□ТЫЙ, *прым.* Парваны. *Тая сподныця зусім стрыбынета.*
СТРЫБЫНЫ□ТЫСЯ, *незак.* Рвацца ад доўгага нашэння. *Тая старая одэжа вжэ стрыбыныцця.*
СТРЫЛЕ□ТЫ, *незак., перан.* Шукаць магчымасць набыць што-н. *Дэ колы ёго хто бачыв коля сена□жныйі е□мкы? Тыко она стрылела, як кормів добуты.*
СТРЫПА□ТЫ *каго, зак.* Моцна змачыць каго-н. *Ны йды, можэ дошч стрыпаты.*
СТУЖІ□ТЫ, *незак.* Ахаладжвацца. *Молоко ныяк ны стужіе.*
СТЫ□□БРЫТЫ *што, зак., груб.* Украсці, схапіць што-н. *Знов курочку вхопыла, стыбрыла ліса.*

СТЫСНУ□ТЫ[1] *што, зак., перан.* Схаваць, прысвоіць што-н. *Я й ны знаю, скілько она тых грошы стыснула.*

СТЫСНУ□ТЫ[2] *каго, зак., перан.* Прыціснуць каго-н., змучыць. *Грыб до всёго стыснув мэнэ.*

СТЯГА□ТЫСЯ, *незак.* Падымацца. *Дысь ны поспыть, стягаецця такую рань; Мусово рано стягатыся, бо тылушку трэба дойіты.*

СУГРУВА□ТЫ *што, незак.* Цягнуць што-н. *Таня сугрue два кошыкы гуркiв.*

СУКНЕ□НКА, *ж.*Суконная хустка. *То тэпла сукненка.*

СУСМАТЫ□КА, *ж.* Вялікае і тоўстае палена. *Такая сусматыка, шо в у□сце гру□бы ны лізэ.*

СУ□ТКЫ, мн. Вузкае месца, праход. *Влізла в тыйі суткы тылушка, і ны знаеш, як выгнаты назад.*

СУТУНІ□ТЫ, *незак., безасаб.* Світаць. *Шэ ны сутуніе.*

СУТЫКА□ТЫСЯ *з чым, незак.* Сутыкацца, мець справу з чым-н. *Я шэ с такым чудом ны сутыкалася.*

СХЫЛЫ□ТЫСЯ, *зак., перан.* Памерці. *Колы-нэбудь і вас ны станэ. Схылытэсь.*

СХЫТРЫ□ТЫ, *зак.* Схітрыць, пайсці на хітрасць. *Бачу, шчо ты схытрыв. Алэ шо к чыму?*

СЦА□ПАТЫ *каго, зак., груб.* Схапіць, сцапаць каго-н. *Сыхоч ны йды, бо сцапають с тымы буракамы.*

СЦЕ□ГНУТЫЙ, *прым.* Худы на твары. *Дысь такый сцегнутый став.*

СЧЫПЫ□ТЫСЯ *з кім, зак.* 1. Сысціся ў бойцы з кім-н. *Як счыпылыся бытыся, то лэдь розбороныла.* 2. Сысціся жыць з кім-н. *Тая Туро□ха була счыпылася з ёго батьком.*

СЫ ТО, *злуч.* Ці то. *Сы то чулкы наложоны, сы то ты боса.*

СЫБ, *злуч.* Калі. *Сыб на скорості□ завызлы, то можэ й ходыла ногамы.*

СЫДІ□ТЫ, *незак.* Знаходзіцца, жыць. *Могы□ла – то дэ сыдыть ваша хрышчо□нка.*

СЫ□ЛНО, *прэд.* Густа. *Ой то еблык у вас сылно!*

СЫНА□ШКА, *м., памянш.* Сыночак. *Шо там сынашка наш робыть?*

СЫПАНУ□ТЫ, *зак.* Сыпануць; паліцца моцна, струменем. *Зара вжэ сыпанэ. Такая хмара вісыть.*

СЫ□РЫТЫ, *незак., безасаб.* Сырэць, станавіцца сырым. *Ужэ начало сырыты в га□зовыйі.*

СЫЧЫ□[1] *што, незак, перан.* Сячы, знішчаць што-н. *Досы вжэ муль сычэ тыйі радюжкы□.*

СЫЧЫ□[2], *незак.* Сачыць за кім-н. *Тыко сычэ, шо ны так скажэш.*

Т

ТА, *злуч.* Ды. *Та і маты у йіх худая.*

ТАКСА□МЭ, *часц.* Таксама. *Я таксамэ ны чую.*

ТАМТО□Й, *прым.* Мінулы. *Ходыла по егоды тамтого тыжня.*

ТАНЭ□ХВЫТЫСЯ, *незак.* Танцаваць. *А малая Катіна ужэ танэ□хвыцця.*

ТАНЭ□ЧНЫЦЯ, *ж.* Танцорка. *Варвара була добра танэчныця.*

ТАРАТО□РКА, *ж., неадабр.* Жанчына, якая гаворыць хутка, скарагаворкай. *На□шо ты ейі росказала? То ш то тараторка.*

ТАРА□ХАЛО, *н., зневаж.* Чалавек, які многа, несупынна гаворыць, перадае іншым плёткі. *Вжэ тое тарахало ростарахае усім.*

ТАРАХОТУ□ХА, *ж., зневаж.* Жанчына, якая вельмі хутка гаворыць. *Ты-но, тарахотуха, стыхны.*

ТАРАХТІ□ЛОВКА, *ж., зневаж.* Жанчына, якая разносіць плёткі, чуткі, пустасловіць. *Тая тарахтіловка рознысэ по всему сылі.*

ТЁ□ПНУТЫ *каго, зак.* Стукнуць каго-н. *Так Катя тё□пнула малую. А тая хоть бы шчо!*

ТЁ□ХАТЫ, *незак.* Ісці. *Тёхай, Олё, ужэ по хліб.*

ТНІ□ТЫ *дзе, незак.* Быць, знаходзіцца дзе-н. *Тая Ніна тыко тніе у батьків.*

ТОЛКО□ВЫЙ, *прым.* Разумны, талковы. *А мні він наравыцця: такый толковый хлопэць.*

ТОНКОСЛЁ□ЗЫЙ, *прым.* Які часта плача без прычыны. *Ой то ты тонкослёза, ны чыпай ліпш.*

ТО□ПСАЛО, *н., зневаж.* Чалавек, які пастаянна есць што-н. *Тое топсало цілый дэнь всё йісць.*

ТОСМА□ТЫЙ, *прым.* Тоўсты, моцны, здаровы. *Такыйі діты в ейі тосматы.*

ТРАВЫ□ЦЯ, *ж.* Трава. *Хто-то коля нашыйі хаты скосыть травыцю?*

ТРУ□СЫЙ *да чаго, прым.* Ахвочы да чаго-н. *Оны ны трусы до роботы.*

ТРУ□СЫТЫ *каго, незак.* Трэсці, трусіць каго-н. *Трусыть мэнэ, за плычыма ходыть холод; Шось мэнэ трусыть. Мусыть, я захворію.*

ТРУ□СЫТЫСЯ, *незак.* Пяражываць, хваляваца. *Чого ты трусысся, пырыжываеш? Ты стылько ны з'йіла, скілько она.*

ТРЫПА□ТЫСЯ, *незак., неадабр.* Гаварыць абы-што, бязглуздзіцу. *Ныма чого трыпатыся! Поре за роботу братыся.*

ТРЫПУ□ХА, *ж., неадабр.* Жанчына, якая любіць пустасловіць, разносіць плёткі, чуткі. *Я ны була трыпухою, ныколы с хаты нычого ны выносыла.*

ТРЭ□ПАЧКА, *ж., неадабр.* Жанчына, якая гаворыць абы-што, пустасловіць. *То ты й трэпачка! Взяла всім росказала.*

ТУ□ЗАТЫСЯ, *незак.* Хваляваца, не ведаць, што рабіць. *Чого вітэ тузайітэся? У нас она того ны требовала, сыділа спокойно.*

ТУМА□К, *м., зневаж.* Неразумная істота. *Тумакы тыі інкубаторы.*

ТУПАТЫ, *незак.* Памалу хадзіць. *Шэ баба потроху тупае коля хаты.*

ТУРНУТЫ *каго,* зак. Прагнаць, турнуць каго-н. *Вжэ як німцюв нашы турнулы, прыйіхав він до тэшчы, прыйшов до нас на порараду.*

ТУТАКА, *прысл.* Тут. *Постаў того слойічка тутака, коля мэнэ.*

ТХНУТЫ, *зак.* Дыхнуць, адпачыць. *Ны дае тхнуты с тэю купівлёю.*

ТЫМ, *у знач. прысл.* Таму. *То тым, шо я пойіла тэйі кобаскы прыпорчоныйі.*

ТЫРПУГА, *ж.* Мянташка. *Тырпуга – то дырывлена лопатка, якэю мантажать косу.*

ТЫРПЫЛЫВЫЙ, *прым.* Цярплівы. *Якая тылько була тырпылыва баба! Скілько гора пырынысла!*

ТЫРТАШЫТЫ, *незак., іран.* Есці з вялікім апетытам. *Шэ она всё тырташыть, бо мае апітіт.*

ТЫРТУН, *м.* Дранік. *Прынысы-но мні шэ одного тыртуна, пляцка.*

ТЫРУСЫТЫ, *незак.* Ісці дробнымі кроплямі. *Дошч начев тырусыты.*

ТЫСНУТЫ *што, незак., перан.* Шкадаваць, з цяжкасцю выдаткоўваць на што-н. *Дотого тыснэ свойі грошы, ныгдэ ны на шчо ны потратыть.*

ТЫСНУТЫСЯ, *незак., перан.* Шукаць, прабірацца. *Каждый тысныцця в тыплішэ місцэ.*

ТЭЛЭПАТЫ, *незак., неадабр.* Хадзіць. *От, ныма шо робыты, то взад-пырід тэлэпае.*

ТЭНУТЫ *каго, зак.* Падняць каго-н. *Возьмы тэнь ейі! Такая як глына стала.*

ТЭРПНУТЫ, *незак.* Нямець. *Так дысь рукы тэрпнуть.*

ТЮЛЬ, *м.* Цюль. *Тюль чыстый, хороший.*

ТЮТЬКЫ, *займ.* Столькі. *Я й тютькы ны думала, шо мні так будэ на старосць.*

У

УЛАДКОВАТЫ *каго, зак.* Уладкаваць каго-н., дапамагчы паступіць на работу, вучобу. *А дэ оны свого хлопця уладковалы? Куды він поступыў?*

УРВЫТЫЛЬ, *м., неадабр.* Свавольнік. *Вжэ пойіхалы тыйі урвытылі.*

УСТАНОВЫТЫСЯ, *зак.* Устанавіцца, перастаць змяняцца, зрабіцца ўстойлівым. *Хоть бы погода установылася.*

УСЦЕ, *н.* Вусце; выхадная адтуліна чаго-н. *Такое ускэ усце в грубы.*

УТКНУТЫСЯ, *зак.* Уткнуцца, зарыцца галавой, тварам у што-н. *А Міша вжэ уткнувся як той журавэль, спыть.*

УШЛЫЙ, *прым.* Разумны, кемлівы. *Алэ ж ушла тылушычка: знае свою дому.*

Х

ХАРЧІ□, *мн.* Прыпасы ежы. *Як харчі добрыйі, то ны похудійіш.*
ХАТЫ□НА, *ж.* Хата. *Шэ хатыну свою мае, свій куток.*
ХА□ХНУТЫ, *зак.* Ахнуць ад здзіўлення. *Тыко хахнула, як гуркы всі посы□вылы.*
ХВАСТОВА□ТЫЙ, *прым.* Які любіць хваліцца. *То дядько хвастоватый, шо то я.*
ХІД, *м.* Ход. *Э-э-э! Вжэ у ейі плохый хід.*
ХІ□РЫТЫ, *незак.* Ледзь жыць. *Ны жывэ, а хірыть. Тыко сушчыствуе.*
ХЛЁ□СТКЫЙ, *прым.* Вёрткі, хуткі. *Катя – хлёстка дівчына.*
ХЛОПЧА□К, *м.* Хлапчук. *Настояшчый хлопчек ужэ. Колы вспів выросты.*
ХЛЫ□СНУТЫ *па чым, зак., груб.* Стукнуць па чым-н. *Зара возьму хлысну по ногах!; Він довго ны думаючы хлыснуў по ногах.*
ХОДА□К, *м.* Хадак. *Лэдь прысунулыся. Оть якыйі мы ходакы.*
ХОДАКЫ□, *мн.* Ногі. *Шо, ходакы болеть?*
ХОДЫ□ТЫСЯ *з кім, незак.* Хадзіць адзін да другога. *А ты ны ходысся с сосідамы?; Оны зара ны ходяцця.*
ХО□ЙСА, *ж., іран.* Высокая дзяўчына. *Вжэ й дівчына вылыка. Такая хойса.*
ХРАБА□СТАТЫ *што, незак., груб.* Браць, красці што-н. *Всё подред собі храбастають. Ны найідецця ныколы.*
ХУТНІ□Й, *прысл., выш. ст. пар.* Хутчэй. *Хутній-но нысы мні выдро.*
ХЫБНУ□ТЫСЯ, *зак.* Хістануцца. *Кружка хыбнулася, і вылылося молоко.*

Ц

ЦАХУТІ□ТЫ, *незак.* Ісці суцэльным струменем (пра дождж). *Дошч цахутів цілу ныч.*
ЦВІ□ТНЫЙ, *прым.* Ружовашчокі. *Хороша дівчына, цвітна.*
ЦВЫХ, *м., іран.* Хуткі, спрытны чалавек. *Скрізь добыжыш. Такый цвых!*
ЦЁЙ, *займ.* Гэты. *Вжэ на цюю ныділю воны ны прыйідуть.*
ЦЕ□МРА, *аг., неадабр.* Пераборлівы да ежы чалавек. *Такая вжэ цемра, нычого ны хочэ йісты.*
ЦЕ□ПАТЫ *што, незак., перан.* Выцягваць што-н. *Цепае й цепае у мэнэ тыйі грошы.*
ЦІ□ВА, *ж., іран.* Высокая дзяўчына. *Тая Анюта – добра ціва.*
ЦІ□ВАН, *м., іран.* Высокі хлопец. *Такый вжэ ціван і ныгдэ ны робыть.*
ЦІ□ТЫЙ, *займ.* Гэты. *Цітэ платте шэ моя маты пошыла.*
ЦУРА□ТЫСЯ *каго, незак.* Цурацца каго-н. *Я прыказую: “Ны цурайся ёго родні”.*
ЦЫ Ж БЫ, *часц.* Хіба ж бы. *Цы ж бы тая Ганна сама ны могла выйты с хаты?; Цы ж бы я лыжела, як бы була здорова?*

ЦЫ, *злуч.* Ці. *Сама по собі цы пры йіх жывэ.*
ЦЫБАНЫ□СКО, *м., зневаж.* Чалавек з доўгімі нагамі. *Вэльмы вэлыкы ногы маеш, такый цыбаныско.*
ЦЫБУЧО□К, *м., памянш.* Сцябло (маліны). *З цыбучкамы малынкы я вару чай.*
ЦЫВКЫ□, *мн., перан.* Ногі. *В цывкы вэльмы зымно. Накрый-но мэнэ.*
ЦЫПО□К, *м.* Перакладзіна, прыступка. *Я ш с того цыпка□ вэрхнёго впала.*

Ч

ЧАВЫ□ТЫ *што, незак.* Есці (пра кіслыя яблыкі). *Ой, ны чавітэ тыйі еблыка. Жывоты будуть боліты.*
ЧАПКОВА□ТЫ *каля каго, незак.* Хадзіць каля каго-н. *Чапкують коля ейі, ходять.*
ЧАРОХОТУ□ХА, *ж., іран.* Жанчына, якая многа гаворыць. *Ох, ты чарохотуха тая! Наговорыла стылько, шо голова ны трымае.*
ЧА□ХНУТЫ *чаго, зак.* Выпіць чаго-н. *Сам чахнуў бутылку молока.*
ЧВАЛКУВА□ТЫ, *незак.* Есці з вялікім апетытам. *Чвалкують добрэ діты.*
ЧЕ□ШЧЫНА, *ж.* Міска. *Вжэ моя чешчына пустая. Забыры ейі.*
ЧМАЛЯ□ТЫ, *незак.* Ехаць. *Чмаляй в Овту□ш, купы пшона□; Чмаляй-но вжэ в магазін!*
ЧОВПСТЫ□ *што, незак., неадабр.* Гаварыць недарэчнасці, бязглуздзіцу. *Алэ зарадыла і човпэ тылько свое; Мовчы, ны човпы того, чого ныма.*
ЧОМ, *прысл.* Чаму, з якой прычыны. *Чом ты ёго ны встрітыў?; Чом я так мучуся?*
ЧУВАНЫ□, *мн.* Вялікія боты. *Вжэ тыйі чуваны більш ны накладай.*
ЧУДЫ□ЛО, *н., іран.* Дзіўны чалавек. *Ты, чудыло, ны прыдумлей нычого.*
ЧУ□НДЫРЫТЫ *што, незак.* Старанна мыць што-н. *Хватыть чундырыты тую хату. Сённе ш свето.*
ЧУРБА□К, *м.* 1. Кавалак гнілога дрэва (бярозы, вольхі). *Прыбыры-но того чурбака с подвірка.* 2. *Перан.* Слабы ці хворы чалавек. *Чурбак і всё! Нычого я ны варт робыты.*
ЧЫ□КАТЫСЯ *з кім, незак.* Чыкацца, валаводзіцца, важдацца з кім-н. *Я с тобою чыкатыся ны буду. Будэш як шолкова у мэнэ.*
ЧЫ□КОЛОДКЫ, *мн.* Суставы. *Дысь так чыколодкы болеть.*
ЧЫЛЫНЫ□ТЫ, *незак., неадабр.* Настойліва прасіць. *Чылыныть і чылыныть: "Купы канфет."*
ЧЫПЫРЫ□ЦЯ, *ж.* Вялікая колькасць людзей. *Вжэ йдэ чыпырыця. Поўна хата йіх найдэ.*

ЧЫРЫВА□ТЫЙ, *прым.* З вялікім жыватом. *Став мій Йіван такый чырыватый.*

ЧЫРЫВІ□Й, *м., зневаж.* Чалавек з вялікім жыватом. *Трэба скыдаты той жыр. Такый чырывій зробывся.*

ЧЫ□РЫЗ, *прыназ. з В скл.* Выражае прычынныя адносіны. *Скілько пожарі□в чырыз газ.*

ЧЫРЭ□ПУХА, *ж., зневаж.* Жанчына, якая кудысьці лезе, узбіраецца. *Куды тая малая чырэпуха лізэ?*

Ш

ШАЛАБУ□ДА, *ж.* Дрэнная пабудова. *Якая там хата! Шалабуда! Нора!*

ШАЛІНІ□ЎКА, *ж.* Вялікая тонкая шарсцяная, кашміровая хустка ў кветкі. *Тую шалініўку мні подарылы діты.*

ШАЛТА□Й, *м., зневаж.* Несур’ёзны чалавек. *Хыба ты когось слухаеш. Шалтай і всё.*

ША□РПАТЫСЯ, *незак.* Шарпацца, з шумам дакранацца да чаго-н. *Цілу ныч шарпаўся, ныяк ны міг заснуты.*

ШВІ□РНЫЙ, *прым.* Рухавы, спрытны. *Шэ она швірна баба.*

ШВО□РЫТЫСЯ, *незак.* Шворыцца, корпацца. *А діткы шворацця, у йіх свойі ігры.*

ШЕРО□, *н.* Шар. *Такое шеро у слонэчныкув.*

ШЕ□РПАТЫ, *незак.* Шарпаць, з шумам дакранацца да чаго-н. *От ны сыдыть спокойно, всё шерпае і шерпае.*

ШКРОБЭ□ЛЬ, ШКРО□БКО, *м., іран.* Чалавек, які ходзіць узад-уперад без справы, без занятку. *Вжэ одэн шкробэль прысунувся; Ныма того малого шкробка.*

ШКУРОДЁ□Р, *м., неадабр.* Скупы чалавек, які здзекуецца з іншых людзей; жывадзёр. *Ны будь шкуродёром такым.*

ШМАРОВО□З, *м., іран.* Чалавек, які недзе без патрэбы ходзіць. *Дэ тыйі малыйі шмаровозы ходять?*

ШМО□РГАЛО, *н., неадабр.* Чалавек, які ходзіць без справы ўзад-уперад. *Чого тое шморгало пошло на двір?*

ШМО□РГАТЫ *каго, незак.* Насіць што-н. *Шось і мні надойіло цілый дэнь тую воду шморгаты.*

ШМЫГНУ□ТЫ, *зак.* Хутка праехаць ці прайсці. *Автобус шмыгнув по-под носом.*

ШОЛОМЫ□ТЫ, *незак., безасаб.* Гусці. *Шоломыть так в голові, гудэ, як у дубравы.*

ШО□РТАТЫ *што, незак.* Вязаць што-н. *То Верка шортае такыйі носкы.*

ШО□РТАТЫСЯ, *незак.* Шворыцца, корпацца. *А Маруся цілый дэнь коля коловрі□тка шортаецця.*

ШПЫНЕ□ТЫ *каго, незак.* Выгаворваць, ушчуваць каго-н. *Як начев того хлопця шпынеты за абы-шчо.*
ШТЫ□РБАТЫ, *незак.* Тыкаць куды-н. *Штырбае в тую дырку, куды собака схавався.*
ШУГА□ТЫ *каго, незак.* Выгаворваць, дакараць каго-н. *Скілько она шугала діда!*
ШУМЭ□ЛЯТЫ, *незак., безасаб.* Гусці. *Чогось-то шумэляе в голові.*
ШУ□ХЛЯ, *ж.* Лапата. *Набыры-но шухлёю картошкы.*
ШЧОКА□ТЫЙ, *прым.* З вялікімі шчокамі. *Обое діты такыйі шчокаты.*
ШЧЫТЫ□ТЫСЯ, *незак.* Скупіцца, не дазваляць сабе траціць грошы. *А ты й сама скупая. Всё шчытысся, нычого собі ны купыш.*
ШЫКУВА□ТЫ *у чым, незак.* Шыкаваць, фарсіць. *Наша Катя шыкуе в новэйі куртцы.*
ШЫ□ЛО, *н., неадабр., перан.* Вёрткі, спрытны чалавек, які ўсюды загляне. *Катя – добрэ шыло.*
ШЫЛЭ□ПАТЫ *што, незак., неадабр.* Гаварыць недарэчнасці, бязглуздзіцу. *Тая Валя шылэпае такое абы-шчо.*
ШЫРЭ□НТНО, *прысл.* Шырокімі крокамі. *Она так ныхорошэ, шырэнтно ходыть.*
ШЭ□ЙГАТЫСЯ, *незак., неадабр.* Круціцца. *Хватыть шэйгатыся, седьтэ.*

Ы

Ы□МПЫТ, *м.* Непрыемны пах. *Такый ымпыт в хаты.*

Ю

ЮЛО□ЗЫТЫ, *незак.* Круціцца, патрабаваць дапамогі. *Як началы тыйі больныйі юлозыты!*

Я

ЯГЛЫ□ТЫ, *незак.* Скуголіць. *Ой, выключ тое радіво. Хватыть ёму яглыты.*
Я□К-ТО, *часц.* Як. *Як-то раньшэ мы жылы! Як було добрэ!; Як-то я хутко ходыла!*
ЯКЫ□Й-ТО, *часц.* Які. *Якая-то О□чынка була быстра!*
ЯРМА□ЧЫТЫ, *незак.* Цяжка працаваць на каго-н. *Оны всю свою жызть на тэбэ ярмачылы.*
ЯСНІ□ТЫ, *незак., безасаб.* Яснець, святлець. *С того боку вжэ ясніе. Можэ, выбырыцця погода.*

ФРАЗЕАЛАГІЧНЫ СЛОЎНІК

А

АЖ НІ□КУДЫ. Не (пайду). *Шэ піду я тылушку пойіты, аж нікуды!*
АЛЬБЫ□ РО□ГЫ. Вельмі вялікі. *Картошка вырос альбы рогы.*
А□ЛЯР ПОДНЕ□ТЫ, *неадабр.* Раскрычацца. *І чого аляр поднев?*

Б

БО□КЫ ЛАТА□ТЫ *каму.* Сурова распраўляцца з кім-н., біць каго-н. *Трэба, шоб кажній дэнь бокы латалы тобі.*
БУ□ЙДУ СПЛЫСТЫ□. Выдумаць, схлусіць. *То хтось буйду сплів, ныправду.*
БУ□КСЫ ДАТЫ *каго.* Набіць, адлупцаваць каго-н. *Як батько дасць буксы, то мусыш прызнатыся.*
БЫЗ КОНЦЕ□ І БЫЗ МІ□РЫ. Пастаянна, увесь час. *Ходыш і ходыш быз конце і быз міры по тэму хозяйству.*
БЫЗ ТО□ЛКУ. Проста так, без прычыны. *Чого звоныш быз толку?*
БЫ□ТЫСЯ ЯК РЫБА ОБ ВО□ДУ. Без выніку і плёну намагацца, старацца, шукаючы выйсце з бядоты. *Як тыко ейі тежко, б'ецця як рыба об воду.*
БЭЗ КО□НЦЯ. Вельмі, надзвычай. *Шо оны хочуть од тэйі людыны! Бэз конця робоча.*

В

В БІ□ЖКЫ. Вельмі хутка. *Лэдь догнала тую Катю. Бігла в біжкы.*
В БУ□РУ. Невядома куды. *Ідуть в буру тыйі тылета.*
В ГО□РЛО ЗАКЫДА□ТЫ. Піць спіртное. *Хай помэншэ в горло закыдае.*
В ГРОБ ВГАНЕ□ТЫ *каго.* Даводзіць да смерці каго-н. *Тое стіранне зымою в гроб вганее.*
В ЗАХЛЁ□БЫ. Вельмі моцна. *Як я смыелася зь ёго, просто в захлёбы.*

В НЫС ВТКНУ□ТЫ *каму.* Пакласці вельмі блізка. *Вам тыко всё настрой, в ныс вткны.*

В ОДНЭ□. Аднолькава. *Трэба говорыты в однэ. А то одэн однэ, а другый другэ.*

В ПЛЭ□МЫТЫ. Невядома куды. *Індюкы нашы в плэмыты пошлы.*

В ПРІЧ. Вельмі далёка, невядома куды. *В пріч піду од вас, як довыдэтэ.*

В РОТІ□ НЫ МА□ТЫ. Не есці, быць галодным. *Шэ й я нычого в роті ны мала!*

В РУКАВЫ□ЦЯХ ТРЫМА□ТЫ *каго.* Падпарадкаваць сваёй волі, не даваць каму-н. свабоды ў дзеяннях, учынках і пад. *Я знаю, шчо баба йіх будэ в рукавыцях трыматы.*

В РЫЗО□Н НЫ БРАТЫ *чаго.* Не звяртаць увагі на што-н. *А він того, шчо я кажу, і в рызон ны бырэ.*

В СО□ВЫСТЫ ОЧЫЙ ПОЗЫ□ЧЫТЫ. Траціць сумленне, сорам, набірацца нахабнасці. *Ны піду до йіх. В совысты очый трэба позычыты, шоб іты.*

В СПОТЫ□КУ КРУ□ЧОНУ, *неадабр.* Невядома куды. *Пошлы мойі індюкы в спотыку кручону.*

В ТРУБУ□. Вельмі, надзвычай. *Тыйі половыкы вечно в трубу скручоны.*

В ХОЛОСТУ□Ю. Проста так, без прычыны. *Ты більш в холостую ны топы плыту□.*

ВДЭ□РТЫ ШКО□ДУ, *неадабр.* Нашкодзіць, натварыць чаго-н. *І колы ты вспіла вдэрты шкоду?*

ВЛІЗТЫ В ДОБРЫ ЛА□ПЫ. Папасці ў поўнае падпарадкаванне да каго-н., зрабіць сваё жыццё несвабодным і бязрадасным. *Хватыть з ейі та хватыть, влізла в добры лапы.*

ВЛІЗЛА В ПЭ□КЛО. Апынуцца ў крайне цяжкім становішчы, абцяжарыць сябе вялікім клопатам. *З молодых літ влізла в такое пэкло.*

ВПА□СТЫ ЯК МУХА. Загінуць. *Впав як муха Іван. Так хутко спрану□ло.*

ВПЫЧЫ□СЯ В ПЫЧОНКЫ□, *неадабр.* Вельмі надакучыць каму-н., стаць прыкрым, нязносным. *Тое добыра□нне на другэ сыло впычэцця в пычонкы.*

ВЫЧВАРЕ□ТЫ ЧУДАКІ□В, *неадабр.* Вырабляць штукі, рабіць што-н. незвычайнае; вытвараць. *Він і сам вычварев нымало чудаків.*

ВЭ□РСТАЛ ЗРОБЫТЫ, *неадабр.* Разбушавацца, раз'ятрыцца. *Вэрстал зробыла: "Шо ты на мою Іну прыплыла□".*

Г

ГА□РМУТ УСТРОІТЫ. Раскрычацца. *А діты як діты, такый гармут устройілы.*

ГОЛОВО□Ю ХОДЫТЫ, *іран.* Вельмі сваволіць, дурэць; рабіць, што захочацца. *Ёму у вас роздолле, головою ходыть.*

ГО□ЛОВУ ВСАДЫТЫ *куды.* Пастаянна чытаць што-н. *Вечно голову всадыть в тыйі дідіктівы.*

ГО□ЛОВУ ЗНЫСТЫ□ *каму.* Сурова расправіцца з кім-н. *Оддай, бо я тобі голову знысу.*

ГОЛО□СНЭ ГО□РЛО *ў каго.* Нехта вельмі гучна крычыць, спявае і пад. *Ой то голоснэ горло у ейі. Так крычела на мэнэ.*

ГО□РЛО ВЫЛЫКЭ *ў каго, асудж.* Хто-н. п'янствуе, прапівае ўсё заробленае. *А дэ ж у тэбэ грошы будуть! Горло вылыкэ маеш.*

ГРЫ□ВУ ЗВЫСТЫ□. Высока начасаць валасы. *Вжэ дівку с сэбэ рі□жэ. Звыдэ такую грыву.*

ГУБЫ□ НЫ РОСЦЕ□ПНУТЫ. Нічога не з'есці. *Кого заставлее йісты, а сама й губы ны росцеплэ, ідэ голодна.*

Д

ДАТЫ ВО□ЛЫ *каму.* Дазволіць рабіць што-н., свабодна дзейнічаць. *Нышчасного канфета ны дае собі волы купыты.*

ДАТЫ ГА□ГЫ, *груб.* Памерці. *Як бы ны зайшоў у хату, то б дала гагы.*

ДАТЫ ДРА□ПА, *іран.* Уцячы ад каго-н. *Побачыш, шо она втычэ од нас, дасць драпа.*

ДАТЫ ЖА□РУ. Разгарачыцца, раскрычацца. *Она дала жару: "Хыба ж мні так було жыты, як вам".*

ДАТЫ КО□ЦА *каму, жарт.* Пакараць каго-н. *Трэба Каті даты коца, шо морожое йісць.*

ДАТЫ О□ХМЫЛОСТА *каму, іран.* Набіць каго-н. *Ныма кому охмылоста даты.*

ДАТЫ ПЁ□РКЫ, *іран.* Насварыць, рэзка прабраць каго-н. *Дід всім даў пёркы. Хутко полягалы спаты.*

ДАТЫ РОЗНО□СУ *каму.* Рэзка прабраць, выгаварыць каго-н. *Шось ны получылось ёму завысты трактор. То Коля дав тогді розносу.*

ДАТЫСЯ ЗНА□ТЫ. Аказаць сваё ўздзеянне на каго-н., стаць адчувальным для каго-н. *Ныбісь тая робота далася знаты на ста□ровык.*

ДВОЕ ЗБО□КУ, *іран.* Знаходлівы, лоўкі ў сваіх учынках чалавек. *Ны Надя, а двое збоку.*

ДО БЫДЫ□. Вельмі многа. *Ты до быды нарвала того зыла□!*

ДО ЛЫХЭ□ЙІ ДО□ЛЫ. Вельмі многа. *В тэйі домы роботы до лыхэйі долы.*

ДО ПОБЕ□ДЫ. Да канца. *І чаго там надокучеты людём, сыдіты до победы.*

ДО РУ□ЧКЫ *(сыдіты, добыты).* 1. Да канца, да апошняга. *Будэ всякый сыдіты до ручкы, мучыты.* 2. Да поўнай непрыгоднасці. *Добыв ровыра до ручкы.*
ДОЙТЫ ДО СВО□ГО КУСКА ХЛІБА. Пачаць жыць самастойна, зарабляць на сябе. *Ты вжэ выучылася, дошла до свого куска хліба.*
ДО□ЛЫЙКЫ ЗАТЫНА□ТЫ. Плакаць, скардзіцца, жаліцца. *Ходім, бо вжэ долыйкы затынае.*
ДОХВАТЫ□ТЫСЯ ЯК КУМ ДО ДЫТЫ□НЫ, *неадабр.* Зрабіць неабачлівы, неабдуманы, неасцярожны ўчынак. *Вжэ опыкла руку. Дохватылася як кум до дытыны.*
ДУХ ДУ□ХА ПРЭ. Нехта не можа свабодна дыхаць. *Алэ й кашэль вчыпыўся – дух духа прэ.*

Ё

Ё□ЛОПА ЛОВЫТЫ, *іран.* Быць няспрытным, непаваротлівым; прапускаць зручны момант. *Чого ты ёлопа ловыш? Хутэ□нько йідь за ею.*

Ж

ЖАЛЮ□ НАБРА□ТЫСЯ. Расхваляваццa, насумаваццa. *Підэш туды і тылько жалю набырэсся.*
ЖЫЙ І НАЖЫ□ЙСЯ *каму.* Хто-н. жыве забяспечана, заможна, бесклапотна. *Тым старым жый і нажыйся.*

З

З ГОЛОВЫ□ НЫ ЗЛА□ЗЫТЫ. Доўга і настойліва прасіць у каго-н. *Іды просы, молы, з головы ны злазь.*
З ДВЭ□РЦЯМЫ. Занадта поўна. *Ой, ны налывай з двэрцямы!*
З ДНЕ НА ДЭ□НЬ. Вельмі хутка. *Тыпэр з дне на дэнь жды пырымен.*
З ДУШІ□ НЫ ЗЛА□ЗЫТЫ, *неадабр.* Надакучаць, прыставаць да каго-н. *Она з мэйі душі ны злазыла с тэю шубою.*
З П’ЯТЫ□ ПА□ЛЬЦЮВ. З працы сваіх рук, непасрэдна сам, без чыёй-н. дапамогі. *Возьмы розжывыся сам с п’яты пальцюв.*
З ПРЫ□ВЗАМЫ. Вельмі поўны. *Прынысла выдро с прывзамы.*
З ПЭ□ЧЫ НА ПРЫ□ПЫК, *жарт.* Нікуды (не паехаць). *Куды він там пойідэ... С пэчы на прыпык.*
З РО□ЗМАХУ. З усёй сілы. *Я так з розмаху впала.*
З (ЗО) УСЁГО□ (ВСЁ□ГО) СВІ□ТУ *(прыйты, йіхаты).* Здалёк, з розных накірункаў. *Прышлы ганды□кы з усёго світу; До того Бузюка□ людэ зо всёго світу йіхалы.*
ЗА РУКА□МЫ *(отказаты).* Адразу. *Людэ за рукамы одкажуть.*

ЗАЛУПЫ□ТЫ ГУ□БУ, *асудж.* Заганарыцца. *Такая важная, залупыла губу.*

ЗАМА□ЗУВАТЫ ОЧЫ *каму, неадабр.* Знарок уводзіць у зман, падманваць каго-н. *Вітэ мні тыко замазуетэ очы, шо пенсію завтра прынысуть.*

ЗАПЫРТЫ□ В ГЫ□МЛЫ, *неадабр.* Нечакана, раптам прыйсці ў галаву, уздумацца, захацецца. *Шчо запрэ в гымлы, тое стройіть.*

ЗАТЫКА□ТЫ РОТА *каму., неадабр.* Не даваць гаварыць, выказвацца каму-н. *Шэ ты мні будэш рота затыкаты.*

ЗНЕТЫ ОБУ□ЗУ *з каго.* Вызваліць ад чаго-н. клопатнага, турботнага; зрабіць чыё-н. жыццё свабодным. *Змы□луйтыся, знымітэ з мэнэ тую обузу, тое варі□нне.*

ЗУ□БЫ ЗАВА□ЛЁВАТЫ, *асудж.* Выяўляць злосць, нянавісць да каго-н., сварыцца з кім-н. *Чого зубы завалюеш, прыдыраешся до всіх?*

ЗУ□БЫ ЛУПЫ□ТЫ, *іран.* Весела смяяцца, рагатаць. *І чого смыецця, зубы лупыть?*

I

І КЛА□ПТЯ *(ныма).* Зусім. *Тэйі получкы ныма і клаптя.*

І О□КОМ НЫ МОРГНУ□ТЫ. Не паказаць ніякай збянтэжанасці, боязі, нічым не выдаць сябе. *Збрэшэ і оком ны моргнэ.*

І СЛЫ□ХУ І ПА□ХУ НЫМА. Нехта бясследна знік. *Шэ ныдавно крутывся под ногамы, а зара і слыху і паху ныма.*

ІСКО□Н ВІ□КУ. Спрадвеку, з даўніх часоў. *Так було іскон віку в нашым сылі.*

ІТЫ В ШТЫКЫ□, *неадабр.* Сварыцца, выяўляць нязгоду з кім-н. *Ныколы ны промовчыть, сразу ідэ в штыкы.*

ІТЫ МЫТЫЛО□М. Вельмі хутка траціцца. *Сіно мытылом ідэ.*

ЙІ□СТЫ НЫ ПРОСЫ□ТЫ, *жарт.* Не абцяжарваць каго-н. сваім існаваннем. *Хай лыжыть той сахар, він йісты ны просыть.*

К

КЛАСТЫ ГОЛО□ВЫ. Гінуць. *Скілько людэй клалы головы на тэйі войні.*

КО□МІКЫ НАВО□ДЫТЫ, *іран.* Вырабляць штукі, рабіць што-н. незвычайнае; вытвараць. *Прышов до нас і давай комікы наводыты.*

КО□НІ ВЫКЫ□ДУВАТЫ, *неадабр.* Рабіць ці гаварыць што-н. недарэчнае, нечаканае. *Прыйдэ п'еный і начнэ коні выкыдуваты.*

КОПТЫ□ТЫ СВІТ, *асудж.* Бязмэтна праводзіць час, не прыносіць карысці. *Тыко возьмы нажыны мэнэ, шоб ны коптыв світ.*

КРУТЫТЫ ХВОСТО□М, *асудж.* Хітраваць, ашукваць каго-н. *Крутыш хвостом. Мало тобі свого чоловіка.*

КРЫ□КОМ КРЫЧЕТЫ. Вельмі моцна крычаць. *Ой то боліло, крыком крычела.*

Л

ЛАПШУ□ НА УХА ЧЭ□ПЛЯТЫ *каму, неадабр.* Спрытна, хітра ашукваць, падманваць каго-н. *Слухай ты того боўтуна! Уміе лапшу на уха чэпляты.*

ЛІ□ТРА ЗА ЛІ□ТРУ НЫ ЗАХО□ДЫТЬ. Вельмі мала. *Скілько она того молока дае. Всігды літра за літру ны заходыть.*

ЛОПА□ТКУ ПОМОЧЫ□ТЫ, *неадабр.* Выпіць спіртнога. *Ты шэ й там лопатку помочыш.*

ЛЫЖЕ□ТЫ ВЕЧНЫМ СНОМ. Быць мёртвым, пахаваным. *Шо людэ… Шэ дэнь поговорать. А ты лыжы вечным сном.*

ЛЭГКЫЙ НА НО□ГЫ. Які можа хадзіць без стомы, доўга і хутка. *То ш то до нас на посыді□нкы прыходыв с Хмэ□лышч. Такый був лэгкый на ногы.*

М

МО□РЭ ПОГО□ДЫ *ў кім.* Хто-н. лёгка і часта мяняе свае погляды, звычкі, адносіны да каго-, чаго-н; непастаянны ў сваіх намерах. *В тобі морэ погоды, на тэбэ ныколы ны положысся.*

МУ□ХУ ЗЛОВЫ□ТЫ. Прапусціць зручны выпадак, прамахнуцца. *Сённе муху зловыв, міг бы зайіхаты со Сцёпою.*

Н

НА ВСІ НО□ГЫ *(втыкаты).* Вельмі хутка, імкліва. *Я за йім, а він кынувся втыкаты на всі ногы.*

НА ВСЮ ВЫ□ТЯЖКУ *(робыты).* Вельмі старанна, прыкладваючы ўсе намаганні. *Тая баба робыла в штату□ на всю вытяжку.*

НА ГАРЕ□ЧЭ *(отказаты).* Адразу (перадаць што-н.). *Ганна побігла і на гаречэ отказала.*

НА ДОБРЫМ ШЧЫТУ□ *(буты).* Паважаным, адным з лепшых. *Я на роботы на добрым шчыту була.*

НА ЗЛА□МАНУ ГО□ЛОВУ *(пыртыся), асудж.* Вельмі хутка, нахабна. *Хыба ты дывылася на мэнэ… Пырлася на зламану голову на тую роботу.*

НА КА□ЖДЫЙІ СТУПІ□. Увесь час. *Алэ на каждыйі ступі га□бае тую дівчынку.*

НА КОРІ□ КА□ША БУДЭ, *іран.* Хто-н. будзе жыць забяспечана, прывольна і бесклапотна. *Думае, там в тэйі Амэрыцы на корі каша будэ. Настро□ёнэ там.*

НА МІ□РЫ СТОЕ□ТЫ. Не расці, не павялічвацца ў памерах. *На міры стоеть помыдоры, ныяк ны ростуть.*

НА ОБО□Р. З аддачай. *Він доказуваў, шо на обор браў тылько одну бутылку.*
НА ОДЫН ЗУБ *чаго.* Вельмі мала. *Тэйі сілё□дкы осталось на одын зуб.*
НА О□ЧЫ НАЙТЫ□. Быць убачаным. *Дай-но мні одного цукэрка. На очы нашлы.*
НА ПУ□СТО *(смыетыся).* Проста так, без прычыны. *Чого ты смыесьця на пусто?*
НА ПЫРЫСПЫХЫ□ *(побігчы).* Даганяючы каго-н. *Побігла на пырыспыхы, вдого□нку за йім.*
НА РО□СКВАСЬ. На мокрае надвор'е. *Тыйі во сапогы накладай на росквась.*
НА РУ□КУ НЫЧЫ□СТЫЙ. Нячэсны, можа ўкрасці. *Я ёму ны віру, він на руку нычыстый.*
НА РУ□КЫ НА□БЫЛКЫ *каму.* Клопат, праца. *Вжэ матыры будуть на рукы набылкы, тыйі буракы.*
НА СВОЙІ□ КОЛЭ□СА ОГЛЯНУ□ТЫСЬ. Паглядзець на самога сябе, ацаніць свае паводзіны. *Когось він глядыть… Хай огленыцця на свойі колэса.*
НА ФА□ЛЬШ *(робыты).* Абы-як, няякасна. *На фальш сталы спічкы робыты, мало якую вытрыш.*
НА ХОЛЕ□РУ. Навошта. *На холеру тыйі дрова класты? Піч росколыцця.*
НАЙТЫ□ СВОЕ□, *неадабр.* Загінуць праз рызыкоўныя, неасцярожныя паводзіны. *Рано чы пізно він підэ под пулю, найдэ свое.*
НАКРЫ□ТЫСЯ ХВОСТО□М, *неадабр.*Знікнуць, не выканаць абяцанага. *Мався він по грошы йіхаты. Вжэ накрывся хвостом.*
НАШ БРАТ. Мы і падобныя да нас. Пра мужчын. *Ныхто з нашого брата оружыя ны кынув.*
НО□ГЫ БЫ□ТЫ. Хадзіць куды-н. доўгі час. *Чого там іты на той горо□д? Тыко ногы быты.*
НО□СА ПОДТЭ□РТЫ *каму.* Абхітрыць, даказаць каму-н. сваю перавагу ў чым-н. *Тыйі молодыйі девкы хутко вам, старухам, носа падотруть.*
НОСО□К ЗАГЛЯДА□Е Ў ПЫСО□К *у каго, жарт.* Хто-н. вельмі стары, хутка памрэ. *Шо вжэ про нас казаты… Стар'ё, носок заглядае ў пысок.*
НО□СОМ ВЫРНУ□ТЫ, *асудж.* Часта і да ўсяго прыдзірацца, вышукваць ва ўсім недахопы. *Скрізь тым носом вэрнэш.*
НЫ ДАВА□ТЫСЯ ПО□ПАРУ. Не супакойвацца, увесь час прасіць. *Баба ны даецця попару: садовы□ й садовы□ на ла□вку.*
НЫ ДІ□ЛА НЫ РОБО□ТЫ. Анічога. *Сённе шось мні ні діла ны роботы ныма. Нычого ны зробыла за дэнь.*
НЫ З РУКЫ□ *каму.* Нязручна. *Мні ны з рукы тут дотягатысь до стола.*

НЫ ПРЫ□СТУП. Не падысці да каго-н., не ўгаварыць. *Вжэ зара ны прыступ. Стылько врэмыні прошло.*
НЫ РОБО□ТЫ НЫ ПОРОЖНЁ□ТЫ. Анічога. *Цілый дэнь проколотывся. Ны роботы ны порожнёты.*
НЫ ШЭ□ВЫЛО НЫ ЛЭ□ПЫЛО, *неадабр.* Незразумелы чалавек. *Ны пуймэш якый – ны шы□выло ны лэ□пыло, ны то ны сё.*
НЫГ НЫ ХВА□ТЫТЬ *каму.* Нехта не справіцца з чым-н., не асіліць якую-н. справу. *За тымы тылетамы ныг ны хватыть бігаты.*
НЫТРУ□ДНОМУ В ЗУ□БЫ ОТДАТЫ. Не выкарыстаць чаго-н., не знайсці прымянення чаму-н. *Мусыв даты нытрудному в зубы полэ, бо ны було чым садыты, семян ны було.*
НЫЧО□ГО НЫ ЗАЛЭ□ЖЫТЬ *у каго, неадабр.* Нехта адразу перадасць чуткі, плёткі. *Алэ в тэбэ, я бачу, нычого ны залэжыть. Всё рознысэ по сылі.*
НЫЯ□КЫМ РО□ДОМ. Ніяк. *Алэ ныякым родом ны вговорыш, до того упарта.*
НЭХ ВОНО□, *выкл.* Вокліч прыкрасці, раздражнення. *Нэх воно! Як воно мэнэ змучыло!*

О

ОД СМЭ□РТЫ *(хотітыся).* Вельмі, надзвычай. *Ны піду вжэ більш! Хыба тых егод од смэрты хочыцця.*
ОДБО□Ю НЫМА *ад каго.* Немагчыма пазбавіцца, вызваліцца,адчапіцца ад каго-н. дакучлівага. *Од хлопцюв одбою ныма.*
ОДНА ПОСА□ДА *ў каго.* Адзін і той жа нязменны стан у каго-н. *Болыть, шумыть вечно тая голова. Одна посада!*
ОДНА РУКА□. Вельмі дружныя, аднадушныя, аднадумцы. *То вжэ одна рука, тыко бігають одна до однэйі.*
ОДНА ШКУ□РА НАСТА□ВЛЁНА *ў каго, неадабр.* Хто-н. вельмі худы. *Трэба правытыся, бо вэльмы худая, одна шкура наставлёна.*
ОДНЫ ПА□ШЧОКЫ *ў каго, неадабр.* Хто-н. вельмі замучаны, худы. *Такая худю□ча, одны пашчокы.*
ОДНЫМ ПО□ПАРОМ *(крычеты).* Не сціхаючы, бесперапынна. *Оть як крычыть одным попаром, як ны по ейі.*
ОДНЭ□Ю ВЫРО□ВКОЮ *(крычеты).* Не сціхаючы. *Бычок крычев однэю выровкою.*
О□КО ВЗЕ□ТЫ *на каго.* Звярнуць увагу на каго-н.; пачаць уважліва назіраць за кім-н. *Шэ на высіллі він на ейі око взев.*
ОПІ□НІЮ СПРА□ВЫТЫ. Змяніць сітуацыю ў лепшы бок, паправіць адносіны з кім-н. *Дедько вжэ опінію справыв, поорав горо□да.*

О□ЧЫ ЗАВ’Е□ЗУВАТЫ *каму, неадабр.* Станавіцца абузай для каго-н., рабіць чыё-н. жыццё бязрадасным. *Нашо було выходыты за той замуж, очы зав’езуваты кому, як хвора.*
О□ЧЫ ЗАСЫПА□ТЫ. Надакучаць каму-н. *Куры голодныйі, очы засыпають.*

П

ПОЙТЫ НА ВІ□ТЁР. Бясследна знікнуць. *Вся пенсія моя пошла на вітёр.*
ПОЙТЫ НА ДЫРЕ□ВЫЙ КОШЫЛЁ□К. Прапасці, бясследна знікнуць. *Грошы тыйі пошлы на дыревый кошылёк.*
ПА□РХЫ ЗЛІ□ЗЛЫ *ў каго.* Хто-н. вельмі замучыўся, апынуўся ў надзвычай цяжкім, безвыходным становішчы. *А то він бы там сам постройів хату, пархы злізлы б.*
ПА□РХЫ НАПАДУ□ТЬ. Хто-н. вельмі замучыцца, абяссіліць, занепадзе. *У тэбэ пархы нападуть, як ты всё тое почытаеш.*
ПО СІ□ЙІ ДНІ. Дагэтуль. *По сійі дні забрав кныжку Чалдо□нік.*
ПОДКЫДА□ТЫ НОГА□МЫ *каго, асудж.* Здзекавацца, глуміцца з каго-н. *Вжэ хватыть подкыдаты ногамы мынэ!*
ПОДНЕ□ТЫ ХАЙ. Моцна раскрычацца, адмаўляючыся ад чаго-н. *Подняла хай: маты яечню на жы□ровы пожарыла.*
ПОКА□ЗУВАТЫ БЗІ□КЫ. Капрызіць, упарціцца. *Каждый пырыд тобою бзікы показуе.*
ПОКА□ЗУВАТЫ ВЫ□БРЫКЫ. Рабіць што-н. незвычайнае. *І чого ты тут показуеш выбрыкы!?*
ПОМЫ□ТЫ РУ□КЫ *ад чаго.* Пазбавіцца чаго-н. *Оть як бувае. Прышла она, а діты рідні од всёго помылы рукы.*
ПОСТУ□КАТЫ КУЛАКА□МЫ. Папапрацаваць, папаруціцца. *Трэба було батьковы постукаты кулакамы, шоб постройіты хату.*
ПОСЫРІ□Д ДЕ□ДЬКОВА. Днём. *Мытыся дурыть посырід дедькова.*
ПРАМЫ□М І ОДКРЫ□ТЫМ ЯЗЫ□КОМ *(сказаты).* Не хаваючыся, адкрыта. *Я сказала прамым і одкрытым языком, шо ныкуды ны піду.*
ПРОБЫВА□ТЫ ДУ□ШУ *каму.* Моцна хваляваць каго-н., дакучаючы чым-н. непрыемным. *Такый холод, а він быз шепкы. Хватыть мні пробываты душу.*
ПРЫ МІ□СЦЫ *(жыты).* Разам. *Колысь діты жылы з батькамы пры місцы.*
ПРЫ СОБІ□. Пад рукой, блізка. *Шоб то капейкы пры собі ны було…*
ПРЫЙТЫ□СЯ ДО СПОДО□БЫ. Спадабацца. *А бабы борщ прыйшовся до сподобы.*

ПРЫКРЫ□ТЫ ЛА□ВОЧКУ. Спыніць якую-н. справу, дзейнасць (часцей заганную). *Як став Гала□нув, хутко прыкрыв тую лавочку, ны дав кра□сты.*

ПУСКА□ТЫ СЛЁ□ЗЫ. Плакаць. *Пускае слёзы. То якоесь тонкослёзэ.*

ПЫРЫТАЛА□ХУВАТЫ ЯЗЫКА□МЫ, *асудж.* Займацца пустымі размовамі, абгаворваць каго-н. *Ныгдэ нычого ны почуеш, як так-то любять пырыталахуваты языкамы.*

ПЯ□ТА ВОДА□ ПО КЫСЫЛІ□. Далёкі сваяк. *Якыйі мы там свойі, пята вода по кысылі.*

Р

РО□ГЫ ПОЛОЖЫ□ТЫ. Уціхамірыцца, утаймавацца. *Як маты вмырла, то рогы положыв.*

РОЗБО□РКЫ КЛІ□ЙІТЫ *з кім.* Высвятляць адносіны з кім-н. *Подумай, то ш то прыходыла до мэнэ розборкы клійіты.*

РОЗВАЛЫ□ТЫ ГО□РЛО (КУРЕ□ТНЫКА, РЭ□ПЫТА) *на каго, асудж.* Моцна раскрычацца. *Тыко знаеш розвалыты горло на мэнэ!; Як розвалыв свого куретныка, то всё сыло чуло; І чого вітэ розвалылы рэпыта?*

РОСПУ□СТУ ДАТЫ *каму, неадабр.* Дазволіць рабіць што-н., свабодна дзейнічаць. *Ой то вітэ, свахо, далы роспусту дітём.*

РОСШЫБЫ□ТЫСЬ В ДО□СКУ. Прыкласці ўсе намаганні, каб дасягнуць чаго-н. *Райка такая: росшыбэцця в доску, а свого доб'еццяя.*

РОТ РОСКРЫВА□ТЫ *на што, неадабр.* Імкнуцца атрымаць што-н. *Рот роскрываають на тое чужое майно□.*

РЭ□П'Ю БРА□ТЫ *што.* Настойліва прыставаць, выпрошваючы што-н. *Вжэ то я ны одступлю од свого. Буду рэп'ю браты.*

С

СІМ КО□РОБОЎ, *жарт.* Вельмі многа. *Насця ужэ сім коробоў тобі наговорыть.*

СІ□СТЫ КЛЁ□КОМ. Стаць нерухомым. *Сіла клёком і ны з місця, ворочай ею.*

СІ□СТЫ НА БІ□ЛОГО КОНЕ□, *асудж.* Здурнець, страціць розум; дзейнічаць неразважліва, не думаючы пра вынікі. *Пыў-пыў, а зрэшты сіў на білого коне.*

СІ□СТЫ НА ВІНТ, *асудж.* Разгарачыцца, разбушавацца. *Зно□вы ты сіў на вінт. Росходыўся коло старых.*

СКУ□БСТЫ ЯК ОСКУ□БАНОГО ПІ□ВНЯ. Здзекавацца, глуміцца з каго-н. *Сам выноватый, шо всі скубуть як оскубаного півня.*

СЛЁЗА□МЫ ЗАЛІ□ТЫСЯ. Горка, няўцешна расплакацца. *Як сказалы, шо ныма Сёмы, я й слёзамы залылася.*

СЛЁЗЫ□ НЫ ВПУСТЫ□ТЫ *па кім.* Не заплакаць. *Як вмрэ, то ныхто й слёзы ны впустыть по ейі.*

СМІХ ЗБЫ□ТЫ *з каго, неадабр.* Выставіць каго-н. у смешным выглядзе, абсмяяць. *І чого збылы сміх з ёго?*

СМЭ□РТЬ НА ЗУБА□Х *у каго.* Хто-н. хутка памрэ. *Ой, діткы! Смэрть у мэнэ на зубах!*

СО СВІ□ТУ СПТА□ШЫТЫ *каго.* Знішчыць каго-н. *Батюшку й то со світу спташылы.*

СОПСТЫ□ В ДВІ ДЫ□РКЫ, *іран.* Памоўчваць, змірыўшыся з чым-н. *Ліпш мовчы, сопы в дві дыркы.*

СО□ТЫМУ ЗАКАЗА□ТЫ. Прымусіць ніколі больш не рабіць чаго-н. *Шоб нашлы, далы пулю в лоб, сотыму заказалы.*

СТОЕ□ТЫ З ПОМЫЛО□М *каля каго.* Лісліва дагаджаць каму-н., падхалімнічаць. *Зара ны вспомнять, шчо е такая Люба на світы. А колысь всі стоелы с помылом.*

СТРО□ІТЫ ЧУ□ДІКА (КО□МІКА), *неадабр.* Вырабляць штукі, рабіць што-н. незвычайнае; вытвараць. *Алэ чого тут стройіты чудіка пырыд намы?; Ны строй коміка пырыд чужымы людьмы!*

СТРЫ□ГЧЫ ЗУБА□МЫ *на каго, асудж.* Выяўляць вялікую злосць, нянавісць. *Тыко стрыжэ зубамы на мэнэ, як шо ны так.*

СЫДІ□ТЫ КО□ЛОМ. Сядзець нерухома, на адным месцы. *А шо ш тая баба варт, сыдыть чытвэртый місяць колом.*

СЫДІ□ТЫ ПНЁМ (ПЫНЬКО□М). Сядзець на адным месцы. *Хочэ, шоб сыділа пнём над йім. А хто будэ хозяйство глядіты?; Хыба я буду сыдіты пыньком над ею дома, мні трэба стылько роботы пырыробыты.*

СЫДІ□ТЫ ЯК ПЫЧІ□НКА В СА□ЛОВЫ. Жыць спакойна, забяспечана, прывольна. *Ты сігды сыдыш як пычінка в саловы, купайісся. Ты ны знаеш, шо такое по-за домою буты.*

Т

ТАРАТО□РЫ РОЗВО□ДЫТЫ, *неадабр.* Весці пустыя, непатрэбныя размовы. *Седуть і повдне тараторы розводять.*

ТО В МОХ ТО В ГОРО□Х *(ходыты), неадабр.* У розных накірунках, звычайна не маючы сур'ёзнага занятку. *Ныма ныякыйі помочы, то в мох то в горох ходыть.*

ТО ТО□Е ТО ШМО□Е. Рознае. *То тое то шмое трэба прыкупыты. Кунце тэйі куплі ныма.*

ТЫ□КАТЫ ЯЗЫКА *куды, неадабр.* Умешвацца ў чужыя справы. *Чого ты тычыш языка куды ны трэба?*

ТЫ□КО КОЛЭ□СА МА□ЗАТЫ. Вельмі тоўстае. *Сало – тыко колэса мазаты.*
ТЫ□КО ОД ЗЫМЛІ□ ОДСКО□ЧЫВ. Вельмі малы. *Картошка шэ тылько од зымлі одскочыв.*
ТЫ□СНУТЫ КАПЕ□ЮЧКУ. Збіраць грошы, быць эканомным з імі. *У вас, бідных, грошы ныма, тысныт э тую капеючку.*
ТЯГНУ□ТЫ СТО□РОНУ *чыю.* Падтрымліваць каго-н., падзяляючы яго думкі, погляды і пад. *Гапка ёго тегнэ сторону.*
ТЯГЧЫ□ ЯРМО□. Доўгі час займацца цяжкай і аднастайнай працай. *Там батько тег ярмо, за всё отвічав.*

Х

ХВОСТА□ НЫ ЗАВ’ЯЗА□ТЫ, *іран.* Нідзе не спыніцца, не затрымацца; не знайсці занятку. *Шось хвоста ны зав’язав, вжэ дома ходыть.*
ХВОСТА□ ПОД НЫЗ ГОВБА□ТЫ, *іран.* Сцішвацца, уціхамірвацца, траціць самаўпэўненасць. *Вжэ ныма чого гоношы□тыся, трэба хвоста под ныз говбаты.*
ХВОСТА□ ПОДДЫРА□ТЫ, *іран.* Мець бравы, незалежны выгляд; фанабэрыцца. *Танька знов начынае хвоста поддыраты.*
ХОДЫ□ТЫ В ЗАВІВА□СЫ. Знаходзіцца ў пастаянным руху, у працы. *І ны сіла за дэнь. Ходжу й ходжу в завівасы.*
ХОДЫ□ТЫ ХОДУНО□М. Моцна хістацца, калыхацца. *У нас хата цілый дэнь ходыть ходуном.*
ХОТЬ ТЫ ГВАЛТ КРЫЧЫ□. Склалася цяжкае, бязвыходнае становішча. Выказванне адчаю, бяссілля. *Ву□сця в грубы такыйі вузкыйі, хоть ты гвалт крычы.*
ХЫ□ТРЫЙ НЫС, *іран.* Хітры, знаходлівы чалавек. *О, Валя… То хытрый ныс.*

Ш

ШОЛО□ТАТЫ КОШЫЛІ□, *неадабр.* Гаварыць абы-што, выдумляць. *Хватыть шолотаты кошылі.*
ШЫ□ХВОРОСТОМ ХОДЫ□ТЫ, *неадабр.* Гарэзнічаць, сваволіць, рабіць, што захочацца. *Шыхворостом ходыть, ныкого ны хочэ слухатыся.*
ШЭЙК ПОДНЕ□ТЫ. Расшумецца, разгаманіцца. *Такый шэйк поднялы с тымы грошыма.*

Я

ЯК БЫДА□ *(ходыты), іран.* Усюда заглядваючы. *Той кіт ходыть як быда. Скрізь слідом.*

ЯК В КЛЫШЧЕ□Х *(сыдіты).* Нерухома, на адным месцы. *А ныкуды ны можна одлучытыся з домы. Сыдымо як в клышчех.*
ЯК В МОСТУ□ ДЫ□РКА, *іран.* Зусім (не дапамагаць). *Помагають тобі тыйі таблеткы, як в мосту дырка.*
ЯК В ПО□ЛЫ ВІ□ТЁР, *неадабр.* Ветраны, легкадумны. *Можэ і выпывку нашов, на его ны поло□жысся, як в полы вітёр.*
ЯК ВІЛ *(робыты).* Вельмі цяжка, напружана. *Робыв всю жызнь як віл.*
ЯК ВО□ЗОМ ВЫЗТЫ□, *іран.* Вельмі марудна. *Дедько ідэ як возом вызэ. Ныколы ны поспышыть.*
ЯК ВОШ ПОД МЫТЛО□Ю *(сыдіты), іран.* Вельмі ціха, бясшумна ці спалохана. *Ныбі□сь у йіх сыділа як вош под мытлою.*
ЯК ВОШ У КОЖУХО□ВЫ. Вельмі ціха, бясшумна. *Я там сыділа як вош у кожуховы.*
ЯК ВОШ *(сыдіты).* Вельмі ціха, бясшумна. *Зайду і буду там сыдіты як вош.*
ЯК ГЛЫ□НА *(зробытыся).* Вельмі цяжкі. *Тая маты зробылася як глына, такая тяжу□ча.*
ЯК ГРЫБ *(сыдіты).* Нерухома, на адным месцы. *А шо ш тая баба варт, сыдыть як грыб.*
ЯК ДО ГУБЫ□ ПРЫ□ЙДЭ *(клясты).* Усяк, па-рознаму. *Алэ вжэ і кляла. Як до губы прыйдэ.*
ЯК ДО□СКА *(статы), неадабр.* Вельмі худы. *Стала як доска, такая худая.*
ЯК ДРАП *(проходыты), неадабр.* Неахайна апранутым. *Ны сходыла нычого, ны з'йіла. Як драп проходыла.*
ЯК ДЫЛЬ *(сыдіты).* Адзінока і без дагляду. *Як дыль той сыжу одна в хаты.*
ЯК ДЫМ *(ку□рнуты, пойты).* Вельмі хутка. *Дэй ділася тая літу□чка! Кур□нула як дым; Грошы пошлы як дым.*
ЯК З ВОДЫ□ ВЫ□ТЯГНЁНЫЙ. Увесь мокры. *Як я змокла. Як з воды вытягнёна.*
ЯК З Е□СНОГО НЭ□БА ЗВАЛЫ□ТЫСЬ. Нечакана з'явіцца. *Алэ як з есного нэба звалылась. Кулы й прышла.*
ЯК ЗАТЫ□КА *(сыдіты).* Нікому не патрэбны. *Якая моя жысть! Сыжу як затыка.*
ЯК ЗВІН. Вельмі здаровы. *Лёня здоровый як звін.*
ЯК ЛЁ□ДУ. Роўна столькі, колькі названа (грошай). *Батько хрышчоный сто тысяч як лёду мусыть положыты.*
ЯК ЛЭВ *(буты).* Вялікі і здаровы. *Зымою собака був як лэв.*
ЯК МАЛЫ□НУ *(йісты).* З вялікім апетытам. *Ой, то смачный супчык зварыла! Йіла его як малыну.*

ЯК МЫШО□К *(сыдіты).* Вельмі ціха, бясшумна. *Я там голосу ны мала, сыділа як мышок.*
ЯК МЫ□ШЫ РУДЫ□ЙІ *(погынуты), іран.* Вельмі хутка. *Быз мэнэ погынулы б як мышы рудыйі.*
ЯК НА ВОДІ□ ЗМЫ□ВСЯ, *іран.* Нехта бясследна знік. *Алэ як на воді звывся. Мы пошчыталы, шо жакы□ повіз ставыты.*
ЯК НЫ□ТОЧКА. Вельмі худы. *Я зара як ыточка, такая худая стала.*
ЯК ОДНА□ ХА□ТА *(жыты).* Дружна, адзінадушна, дзелячыся усім пароўну. *Оны жывуть як одна хата. Одэн до одного ходять за всім.*
ЯК О□КО *(воды).* Поўна. *Як воко воды на городы.*
ЯК ОЧМАНА□ *(ходыты), неадабр.* Хутка, надакучліва. *Той півэнь як очмана ходыть.*
ЯК ОШПА□РОНА *(бігаты).* У розных накірунках, вельмі хутка. *Хватыло бідныньскыйі, бігала як ошпарона.*
ЯК ПО МА□СЛЫ *(буты).* Вельмі добра, забяспечана, прывольна. *Ты прывыкла, шоб всё було добрэ, як по маслы.*
ЯК ПОЛІ□ННЕ. Не падымаючыся, нерухома. *Лыжеть по очырыді як полінне. Вжэ дысь той грыб ны вылызэ з нашыйі хаты.*
ЯК ПРЫКО□ВАНА. Нерухома. *Чы думала, шо буду як прыкована сыдіты дома!*
ЯК ПУ□ДАЛО *(ходыты), неадабр.* Дрэнна апрануты. *Ходыть як пудало, в лахманах.*
ЯК ПЯТЬ КАПЕ□ЁК *(буты).* Вельмі чысты. *Вжэ баба будэ як пять капеёк, така чыста.*
ЯК РУКО□Ю ЗНЯЛО□. Нехта адразу адчуў палёгку, пазбавіўся хваробы. *Ото-то врач! Він мэнэ вылічыв за одэн дэнь. Як выпысав таблеток, як рукою зняло.*
ЯК РЫМІ□НЬ *(загуснуты).* Вельмі моцна. *Рыба загусла як рымінь.*
ЯК СА□ЛО. Вельмі брудны. *Як сало куртка, така гразнюча.*
ЯК СКЛЕ□НКА. Вельмі чысты. *Хата як скленка.*
ЯК СКЛЕ□НКУ *(выполоты).* Вельмі чыста. *Выполола города як скленку.*
ЯК СЛОТА□ ДО ВО□ЗА *(прыколупатыся), неадабр.* Без прычыны. *Чого ты прыколупався як слота до воза!?*
ЯК СЛОТА□ НЫГО□ДЯНА *(вчыпытыся), іран.* Вельмі. *Вчыпывся до того грыба як слота ныгодяна.*
ЯК СТЫНА□ *(росты).* Густы, вялікі (пра расліны). *Всё росло як стына в Прыамур'йі.*
ЯК СЫМ *(сыдіты), іран.* Моўчкі. *Як сым сыдів, ны с кым ны говорыв.*
ЯК ТІ□ЛО БЫЗ ДУШІ□ *(ходыты), неадабр.* Без настрою, вельмі сумны. *Цілюськый дэнь ходыть як тіло быз душі.*

ЯК ТОВКА□Ч ОПЭ□ЧОНЫЙ, *іран.* Вельмі тоўсты. *Ёму худіты трэба. Як товкач опэчоный.*
ЯК У ЖЕ□БЫ *(рукы).* Вельмі халодныя. *У мэнэ рукы як у жебы.*
ЯК У СТАРЭ□ЙІ БА□БЫ ТА□НЭЦЬ. Вельмі рэдкі. *Дошч до обіда – як у старэйі бабы танэць.*
ЯК ХРУШЧ. Худы. *Тая Наташа то худая як хрушч.*
ЯК ХТО В ЛОБ СТРІ□ЛЫВ, *неадабр.* Хто-н. страціў розум, стаў бяздумна дзейнічаць. *Алэ як хто в лоб стрілыв, повіз тую картошку здаваты в колхоз.*
ЯК ЦЫГА□НСЬКЫЙ МІХ *(сопіты), іран.* Вельмі моцна. *Напывся і сопэ як цыганськый міх.*
ЯК ЦЫПКЫ□ *(ногы).* Худыя. *Ногы сталы мойі як цыпкы.*
ЯК ШЧЫЛЮ□БЫНЫ ШЧЫТА□ЮТЬ. Вельмі хутка, не думаючы. *Тэпэр молодыйі росходяцця, як шчылюбыны шчытають.*